

ՄԵՐ ԱՆԿԻՆԵՆ

Վերջ Տալ Քոչարեանի Դատավարութեան Զաւեշտին

Հայաստանի Գախագահի պաշտօնը վարած Ռոպերթ Քոչարեանի դատավարութիւնը կը շարունակէ մնալ նոյն կէտի վրայ: 2008-ի Մարտի 1-ի արիւնքի դէպքերու գոհերու իրաւաջողորները եւ անոնց փաստաբանները որոշած են պոյթօթել դատական նիստերը՝ յայտարարելով որ չեն ուզեր մասնակից ըլլալ տեղի ունեցող զաւեշտին:

Քոչարեանի դատավարութիւնը պաշտօնապէս սկսաւ 2019-ի Մայիսին, սակայն անկէ ասդին դատարանէն ներս տեղի ունեցող իրադարձութիւնները եւ պարզուած պատկերը պատիւ չեն բերեր որեւէ երկրի դատական համակարգին: Նիստերու ընթացքին կը տիրէ քառասյին վիճակ, ուր կը բացակային կարգ ու կանոն եւ դատավարական սահմանուած օրէնքներ: Քոչարեանի պաշտպանները մերթ կը վիճին դատախազներուն հետ, մերթ՝ գոհերու հարազատներուն եւ անոնց փաստաբաններուն հետ եւ երբեմն ալ վիրաւորական խօսքեր կ'ուղղեն դատաւորին անձնապէս, առանց ենթարկուելու լուրջ պատասխանատուութեան:

Սակայն, բուն հարցը կը կայանայ ի՞նչ, որ Քոչարեանի փաստաբանները ամիսներէ ի վեր կը դիմեն տարբեր հնարքներու, առիթ չտալով որ դատախազներ աւարտեն ամբաստանագրի ընթերցումը եւ ապա անցնելու համար վկաներուն: Անցնող ամիսներու ընթացքին Քոչարեանի փաստաբանները շահագործելով միջնորդութիւններ ներկայացնելու իրենց իրաւունքը, դիմած են մօտ 100 ման դատական քայլերու: Քոչարեանի խափանման միջոցը փոխելու պահանջելով, դատաւորին նկատմամբ անվստահութիւն յայտնելով, դատախազի նկատմամբ անվստահութիւն յայտնելով, փաստաբաններէն մէկու եւ կամ միւսի բացակայութիւնը պատրուակ բռնելով, ամբաստանելի առողջական վիճակը պատճառաբանելով եւ այլ մեծ ու փոքր հարցերով միջնորդութիւն կատարելով, պաշտպանները կը յաջողին շարունակաբար ձգձգել դատական նիստերը: Իւրաքանչիւր ման միջնորդութեանէն ետք, դատաւորը փոխանակ տեղոյն վրայ որոշում կայացնելու, մէկ կամ արեւելի շաբաթով կը յետաձգէ նիստը:

Քոչարեան իր կողքին ունին 5-6 փաստաբաններ, որոնք առատածեռ կը վճարուին Հայաստան

Շար.ը էջ 6

Արայիկ Յարութիւնեան. Ղարաբաղեան Հարցի Լուծման Հնարաւորութիւն Զենք Տեսներ

Արայիկ Գախագահ Արայիկ Յարութիւնեան մամլոյ ասուլիսի ընթացքին

Արցախի անկախութեան տարեդարձին առթիւ կայացած մամլոյ ասուլիսի ընթացքին նախագահ Արայիկ Յարութիւնեան յայտարարեց, որ տասնամեակներ են, եւ այս հարցի լուծման հնարաւորութիւնը շատ ցած հաւանականութիւն ունի: Ի պատասխան այն հարցին, թէ ինչն է առանցքային քաղաքական կողմը հարց կարգաւորման համար, ան նշեց. - «Այս օրը՝ հենց անկախութեան օրը, դրա խորհրդանիշն է, ի հարկէ, մենք քաղաքագէտների հետ քննարկել ենք՝ ճիշդ էր անկախութեան հռչակումը, թէ միացման ճանապարհն աւելի կարճ կը լինէր, բայց այն ժամանակուայ մեր քաղաքական ղեկավարութիւնը, ի դէպ, նշեմ, որ շատ կարեւոր ժամանակին ճիշդ ճանապարհ ու ուղղութիւն է ընտ-

րել՝ անկախութիւնն այս փուլում, իսկ հետագայում ի հարկէ մեր վերջնական նպատակը միասնական հայրենիք ունենալն է Հայաստանի հետ»:

Միաժամանակ Արայիկ Յարութիւնեան ընդգծեց, որ պէտք է նաեւ իրատես ըլլալ: «Գիտենք, որ տասնամեակներում այս հարցի լուծման հնարաւորութիւնը շատ ցածր հաւանականութիւն ունի, հնարաւոր չի, չենք տեսնում դա, դրա համար մեր բանակի հզօրացման շնորհիւ պարտադրել հակառակորդին հաշուի նստել արցախեան հայկական ուժի հետ, «սթաթուս բոն» ներայ իրավիճակը պահպանել մինչեւ աշխարհաքաղաքական մեծ զարգացումներ, որը հնա-

Շար.ը էջ 5

Ռուսական Մամուլը Կը Պնդէ, Որ Թուրքիան Ատրպէյճան Ուղարկած Է Սուրիացի Զինեալներ

Ռուսաստանեան մամուլը կը շարունակէ չամառօրէն պնդել, որ Թուրքիան Ատրպէյճան ուղարկած է սուրիացի զինեալներ, համալրելու հայ-ատրպէյճանական սահմանին վրայ փաստացի գոյութիւն ունեցող թրքական ռազմական նր: Այդ մասին հերթական մանրամասնութիւններ հրատարակած է ռուսաստանեան անկախ պարբերականներէն մէկը՝ «Նեզավիսիմաեա Գագեթա»-ն:

Թերթը, վկայակոչելով իր աղբիւրները, կը յայտնէ, որ Անգարան Ատրպէյճան ուղարկած է 500 սուրիացի զինեալներ՝ հիմնականօրէն էթնիկ թուրքներ «Սուլթան Մուրատ», «Սուրիական ազատ բանակ» եւ «Համգաթ» զինուած իմբաւորութիւններէն: Պարբերականի աղբիւրները կը պնդեն, որ տեղեկատուութիւնը կը ստուգուի, եւ առաւել հաւանական է, որ կը

համապատասխանէ իրականութեան:

Թերթը կը լիչեցնէ հայ-ատրպէյճանական սահմանին յուլիսեան բախումներուն յաջորդած Պաքուի ցոյցը, որուն մասնակիցները Թուրքիոյ կոչ կ'ընէին «փրկելու Ատրպէյճանը հայերէն եւ ռուսերէն»:

Թուրքիոյ դրօշակը ծածանելով, ցուցարարները իջնամ Ալիեւէն կը պահանջէին «թրքական ռազմական տեղակայել երկրին մէջ եւ վրէժ լուծել հայերէն»:

Թրքական հեռատեսիլային ընկերութիւնները ցոյցերու այդ տեսերիզները աշխուժօրէն կը շրջանառէին, սակայն պաշտօնական Մոսկուան, որեւէ կերպով չէր արձագանգած անոր:

«Նեզավիսիմաեա Գագեթա»-ն կը մէջբերէ ռուսաստանցի արեւելագէտ Իկոր Տմիթրիւեի խօս-

Շար.ը էջ 5

Մարտ 1-ի Զոհերու Հարազատներն Ու Պաշտպանները Զեն Մասնակցի Դատական Նիստերուն

Մարտ 1-ի զոհերու իրաւաջողորները եւ անոնց ներկայացուցիչները կը դադարեցնեն ֆիզիքական մասնակցութիւնը դատական նիստերուն: «Արմէնփրես»-ի փոխանցումով՝ այս մասին Սեպտեմբեր 7-ի մամուլի ասուլիսի ընթացքին ըսաւ Մարտ 1-ի զոհերու իրաւաջողորներու փաստաբան՝ Տիգրան Եկորեան:

«Այժմ, երբ նախաքննութիւնն, ըստ էութեան, դադարեցուած է Մարտ 1-ի հիմնական գործով, իսկ դատաքննութիւնը վերածուել է թանկարժէք ժամավաճառութեան եւ զաւեշտի, դատարանի բակում եւ դատական նիստերի դահլիճում տիրում է կամայականութիւնն ու թողտուութիւնը, որն ուղղուած է սահմանադրութեամբ հռչակուած արժէքների եւ իրաւունքների դէմ եւ արժանանում է բարձր հանդուրժողականութեան, իսկ նախագահող դատաւորն իր իշխանութիւնը կարողանում է կարծես իրականացնել միայն սուբյեկտի իրականացմանը միջոցառմամբ, մենք դադարեցնում ենք մեր ֆիզիքական մասնակցութիւնն այդ անբովանդակ միջոցառմանը», - ըսաւ Եկորեան:

Ան նշեց, որ իրենց չմասնակցելը պիտի չնպաստէ, որ գործը ընթանայ այս կամ այն ուղղութեամբ:

Շար.ը էջ 4

Հայաստանի Արտաքին Պետական Պարտքը Հասած Է 6 Միլիարդ

Հայաստանի արտաքին պետական պարտքը այս տարուայ Յունիս 30-ի դրութեամբ տարեկան համեմատ աճած է 3-4 տոկոսով: Յունիս 30-ի դրութեամբ արտաքին պետական պարտքը կազմած է 5 միլիարդ 981.646 միլիոն տոլար, իսկ Դեկտեմբեր 31-ի դրութեամբ ան կազմած էր 5 միլիարդ 784.518 միլիոն տոլար:

Վիճակագրական կոմիտէի տեղեկացումով՝ անոր կարգին՝ ՀՀ կառավարութեան պարտքը կը կազմէ 5 միլիարդ 506.636 միլիոն տոլար:

Վարկատու միջազգային կազմակերպութիւններէն առաջինը Համաշխարհային դրամատունն է, որուն Հայաստանի պարտքը կը կազմէ 1 միլիարդ 796.694 միլիոն տոլար, յաջորդը՝ Զարգացման միջազգային ընկերակցութիւնը եւ վերակառուցման եւ զարգացման միջազգային դրամատունը:

ՎԱՅԱՍԱՆԵԱՆ ՄԱՍԻՍ

Նախկինների Զիննական Թշնամին Ժողովրդավարութիւնն է

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Տարօրինակ բաներ են տեղի ունենում Հայաստանում: Ռոբերտ Քոչարեանը փորձում է դրսից Հայաստանի վրայ «փափուկ ուժ» բերելով վերադառնալ քաղաքականութիւն ու իշխանութիւններին մեղադրում է կոռուպցիայի մէջ, Գագիկ Ծառուկեանը պատրաստուում է մեծ հանրահաւաք կազմակերպել կրթութեան թեմաներով, Սերժ Սարգսեանի երիտահանրապետականներն իրենց օրակարգն են առաջ քաշում՝ «Հայաստանն առանց Նիկոլի» եւ «Հայաստանը Նիկոլից չետոյ», Վանեցեան Արթուրը փորձում է այդ համընդհանուր թոհոստում իր տեղը գտնել, Դաշնակցութիւնը յարմար պահի է սպասում...

Իսկ ամենատարօրինակն այն է, որ այս ամէնը ներկայացնում է որպէս քաղաքական պայքար: Իբր՝ հանրութեան մէջ իշխանութիւնների նկատմամբ դժգոհութիւնն ու հիասթափութիւնն աճում են, իսկ իրենք՝ «քաղաքական ուժերը» մտադիր են այդ տրամադրութիւնների շնորհիւ սահմանադրական ճանապարհով հասնել իշխանափոխութեան: Պարզ ասած՝ սկզբի համար իրականացնել «Հայաստանն առանց Նիկոլի» ծրագիրը:

Աշխարհի որեւէ երկրում որեւէ իշխանութիւն, իհարկէ, յաւերժ չէ: Պարզապէս ժողովրդավարական երկրներում իշխանափոխութեան մեխանիզմները շատ յստակ են: Ժողովուրդն ընտրութիւնների ժամանակ իր ձայնը տալիս է այս կամ այն քաղաքական ուժին, առաւելագոյն ձայներ ստացած քաղաքական ուժը ստանձնում է իշխանութիւնը, եւ թէ՛ յետագայում չի արդարացնում մարդկանց վստահութիւնը՝ յաջորդ ընտրութիւնների ժամանակ մարդիկ գործող իշխանութիւնների փոխարէն ընտրում են այն ուժին, որի հետ աւելի մեծ յոյսեր են կապում: Սա է ժողովրդավարութիւնը (բնականաբար՝ բաւականին պարզեցուած ընկալմամբ), եւ հասարակութեան մեծամասնութեան ցանկութիւնն է, որ Հայաստանում իշխանութիւնները միշտ ձեւաւորուեն հենց այս սկզբունքով: Ու հազիւ թէ որեւէ ողջամիտ մարդ հակադրուի սրան՝ անկախ նրանից, ինքնիշխանութիւնները՝ համակիրն է, թէ ընդ-

դիմադիր որեւէ ուժի: Բայց ուշադրութիւն դարձրէք՝ այս սկզբունքի անվերապահ կիրառման դէպքում ոչ Քոչարեանն իր ստեղծած կառուցներով, ոչ Սերժ Սարգսեանն իր ՀՀԿ-ով, ոչ Գագիկ Ծառուկեանն իր ԲՀԿ-ով Հայաստանում իշխանութեան հասնելու որեւէ շանս պարզապէս չունեն: Որովհետեւ որքան էլ հասարակութիւնը հիասթափուի գործող իշխանութիւններից, միեւնոյն է՝ իրավիճակի բարելավման յոյսն այդ ուժերի հետ չի կապելու: Այլ կերպ ասած՝ «Հայաստանն առանց Նիկոլի»-ն եւ «Հայաստանը Նիկոլից չետոյ»-ն, իհարկէ, վաղ թէ ուշ գալու է, բայց այդ «չետոյում» նշուած ուժերն իրենց տեղը չեն ունենալու: Որովհետեւ թէ՛ տեղ ունենան՝ դա կը լինի վերադարձ դէպի «Հայաստանը Նիկոլից առաջ», ինչը հասարակութիւնը կը մերժի միանշանակ:

Հասկանո՞ւմ են արդեօք Ռոբերտ Քոչարեանն ու Սերժ Սարգսեանը, որ ժողովրդավարական ճանապարհով իրենց վերադարձը բացառուած է, ու չեն օգնի ոչ իրենց ֆինանսական ռեսուրսներն ու քարոզչամիջոցները, ոչ էլ Ծառուկեանի ասնէք թէ համապատասխան լիարժէք հանրահաւաքները: Ամենայն հաւանականութեամբ՝ հասկանում են: Նրանք գիտեն, որ կայուն ներքաղաքական իրավիճակում ընտրութիւնների միջոցով իշխանութեան հասնելն անհնար է (նոյնիսկ իրենց իշխանութեան տարիներին չէին կարողանում անհրաժեշտ ձայներ հաւաքել), դրա համար էլ նրանց պէտք են ցնցումներ եւ ֆորսմաժօրային իրավիճակներ: Իսկ այդքանը կազմակերպել հաստատ կարող են: Ու բնականաբար՝ այդ ուղղութեամբ էլ աշխատում են: Ծրագիրը հասկանալի է. ցնցումների միջոցով հասնել կառավարութեան հրաժարականին, իսկ յետոյ, արդէն որպէս «յաղթած ուժեր», կազմակերպել այնպիսի «ընտրութիւններ», որոնց ակնատեսն ենք եղել առնուազն երկու տասնամեակ, ու իրենք իրենց յաղթող հռչակել: Յետո՞յ ինչ, որ ժողովրդավարական երկրներում դա կոչուում է պետական յեղաշրջում: Իսկ ուրիշ ի՞նչ յօրինեն, եթէ ժողովրդավարական կանոններով իրենց նպատակին հասնելու շանս չունեն: «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ»

Դաւիթ Տոնոյեանը Մոսկուայում Ներկայացրեց Զայաստանի Յաղթանակը

ՅԱԿՈՒԲ ԲԱԳԱՆԵԱՆ

Կովկասում անվտանգութիւնը համաշխարհային անվտանգութեան շղթայ է եւ ռեգիոնալ անվտանգութեան համակարգի իւրաքանչիւր սպառնալիք եւ ապակայունացման ռիսկ սպառնալիք ու ռիսկ է միջազգային անվտանգութեան համար:

Այդ մասին Մոսկուայում երեք կազմակերպութիւնների՝ ՀԱՊԿ, Շանհայի գործակցութեան կազմակերպութիւն, եւ ԱՊՀ պաշտպանութեան նախարարների համատեղ հաւաքի իր ելոյթում յայտարարեց Հայաստանի պաշտպանութեան նախարար Դաւիթ Տո-

նոյեանը: Նա անվտանգային լայն միջավայրի հաւաքում փաստացի էլ աւելի ընդլայնեց անվտանգութեան սահմանը, չիշտակելով նաեւ, որ Հայաստանի անվտանգային «աշխարհաքաղաքական բնագիծը» լոկ Կովկասը կամ եւրասիական տիրոջթը չէ, այլ նաեւ Միջերկրծովեան ռեգիոնն ու Մերձաւոր Արեւելքը: Այլ կերպ ասած, Մոսկուայում եւրասիական երեք կազմակերպութիւնների հաւաքի իր ելոյթում Հայաստանի պաշտպանութեան նախարարը բաւականին պարզորոշ ազդարարեց, որ Հայաստանը անվտանգային միջազգային համակարգը չի կառուցում բաժանարար գծերով, այլ

Ձեր Խեղճութիւնն Այլեւս Կարեկցանք Չի Առաջացնում

ԱՌԻՍ ՎԱՂԱՐՇԱԿԵԱՆ

Երկու տարի է, ինչ լսում ենք միեւնոյն պնդումը՝ իշխանութիւնների դէմ յայտարարուած է մեղիա պատերազմ: Իհարկէ, դա իրողութիւն է դա չտեսնելը՝ անհնար: Բայց գաւեշտալի է եւ միայն կարեկցանք է առաջացնում, թէ ինչպէս են դա ասում իշխանութիւնները եւ ինչ հակաքայլեր են արել երկու տարիների ընթացքում:

Ասում են ձայնի նոյն տոնայնութեամբ, ինչ ասում էին ընդդիմութիւն եղած ժամանակ, երբ բարձրաձայնում էին, որ հեռուստատեսային եթերը փակուած է իրենց համար եւ նշում էին, որ նախագահականում կայ սեւ ցուցակ, թէ ում է ի կարելի հրաւիրել հեռուստատեսութիւն եւ յատկապէս՝ Հանրային հեռուստաընկերութիւն:

Երկու տարուց աւել է, ինչ իշխանութիւն էք, մի տեսակ արդէն սազական չէ ստատիստի եւ բողոքաւորի դերը: Հայաստանի ամենամեծ պիւստձէյով հեռուստաընկերութիւնը ձեր տրամադրութեան տակ է: Ի՞նչ էք արել՝ ՉախՉախելու նախկին իշխանութիւնների ներկայ եւ նախկին մանիպուլացիաները: Ի վերջոյ, ձեր տրամադրութեան տակ է ամենամեծ վիտեօ արխիւը, ի՞նչ էք արել, որ հանրութեանը ներկայացնէք նախկինների յանցագործութիւնները:

Լաւ է, գոնէ Տիրգրան Պասկիւլիչեանը ժամանակին «Կորսուած Գարունը» նկարահանեց, հակառակ պարագայում երեւի 5-րդ ալիքի ֆիլմը ցուցադրէիք, վերջում էլ փոքր տիտրերով գրէիք՝ մենք փող չունենք, որ հակադրաձենք քոչարեանական պրոպագանդային:

Այսօր արդէն մի ամբողջ սերունդ է մեծացել, որ լաւ տեղեակ

դիտարկում է այդ համակարգն ու դրան առանձին սպառնալիքները:

Այդ իմաստով, Հայաստանի անվտանգային շահերի եւ միաժամանակ դերի ու պատասխանատուութեան տիրոջթում Դաւիթ Տոնոյեանը մատնանշեց սպառնալիքը՝ թուրքական հաւակնութիւն մի քանի ռեգիոնների նկատմամբ: Միաժամանակ, այդ արձանագրումը Տոնոյեանն արեց որպէս լոկալ, սակայն տպաւորիչ ռազմական յաղթանակ արձանագրած բանակի եւ պետութեան պաշտպանութեան նախարար, փաստացի Հայաստանի անվտանգային պատկերացումն ու պատասխանատուութիւնը ներկայացնելով հանդերձ, դէ ֆակտօ ներկայացնելով այդ յաղթանակը եւ յաղթողի դիրքը:

Այդ իմաստով, պաշտպանութեան նախարարը Մոսկուայի իր ելոյթում չմտաւ որեւէ սուբլիմալի, անգամ թուրքիայի հետ «ուղիղ բանավէճի» մէջ, թերեւս ընդգծելու համար, որ Հայաստանն իրապէս գբաղուած է ոչ միայն իր անվտանգութեան եւ հարցերի, այլ հենց գլոբալ անվտանգութեան ինդիքների դիտարկումով եւ հակական յաղթանակը Կովկասում՝ լինի մեծ, թէ փոքր, գործնականում գլոպալ անվտանգութեան յաղթանակն է՝ եւրաստլանտեան տարածութիւնից մինչեւ եւրասիական գօտի:

«ԼՐԱԳԻՐ»

չէ Հոկտեմբերի 27-ի խուժերին: Ինչո՞ւ մի ֆիլմ չէք նկարահանում եւ նոր սերնդին ներկայացնում, որ իրեն միակ տղամարդ յորջորջողը Հոկտեմբերի 27-ից առաջ ամենեւին էլ միակ տղամարդ չէր չիչեցնում, այլ աւելի շուտ անկիւն կանգնեցուածի էր նման:

Ինչո՞ւ մի ֆիլմ չէք նկարահանում, որտեղ մանրամասն կը ներկայացնէք, թէ իրենց ազգային յորջորջող ուժերը որքան «սորոսական» կոնուենցիաներ են վաւերացրել:

Ինչո՞ւ մի ֆիլմ չէք նկարահանում, որտեղ կը բացայայտէք, թէ Քոչարեանը եւ Սարգսեանը ինչ են բանակցել Արցախի վերաբերեալ, ժամանակին ինչպէս են շահարկել այդ հարցը իշխանութեան գալու համար եւ յետոյ ինչ են պատրաստ եղել ստորագրել:

Ինչո՞ւ մի ֆիլմ չէք նկարահանում Երեւանի տարածքների ապօրինի սեփականաշնորհման մասին: Նոյնը՝ հանքերի վերաբերեալ:

Ինչո՞ւ չէք անդրադառնում Մանուէլի, Լիսկայի, Վարդանիկի, նոյն Ծառուկեանի՝ իրենց բղէշ-խուժիւններում երկար տարիներ տիրած բարքերին: Մարդկանց պատմէք, թէ նրանք ինչ մեծահոգի եւ հոգատար ֆէոտալներ էին:

Այնպէս որ՝ դադարէք հիբրիդային պատերազմի մասին ձեր դատողութիւններն անընդհատ տիրաժաւորելն ու փորձէք հասկանալ, թէ ինչ կարող էք հակադրել դրան: Ձեր Խեղճութիւնն այլեւս կարեկցանք չի առաջացնում:

«ՁՈՐՐՈՐԴ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ»

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՊԱՇՏՏՍԱԹԵՐԹ՝
ՍՈՅՐԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՅՆՉԱԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ
ԳՐԻԳՈՐ ԽՈՏԱՆԵԱՆ

ՎԱՐԻՉ ՏՆՕՐԵՆ
ՎԱՅԷ ԱՋԱՊԱՅԵԱՆ

MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com

(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)
Canada \$125.00 (Air Mail)
Overseas \$250.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.

Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

ՐԱՅԱՍԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Լիտիան Արմենիա»-ի Պահակները Ծեծի Ենթարկած Են Բնակիչներուն

Բնապահպաններու մէկ ցոյցը Ամուլսարի հանքի շահագործման դէմ

«Լիտիան Արմենիա»-ի վերջերս վարձակալած VIP Guard Security ընկերութեան պահակները գիշերը յարձակած են Ամուլսարի պահպանութիւնը կատարող յարակից բնակավայրերու բնակիչներուն վրայ, առեւանգած անոնցմէ առնուազն մէկուն եւ դաժան ծեծի ենթարկած: Ծեծի ենթարկուողներէն մէկը յաջողած է պահանջներէն ազատիլ ու շարունակել իր կեանքը, զէպքին վայրը ոստիկաններու ու ջերմուկցիներու ժամանելէն ետք միայն, «Ազատութիւն»-ին հետ գրոցի ընթացքին ըսաւ Ջերմուկի բնակիչ, Ամուլսարի հանքի շահագործման դէմ հանդէս եկող՝ Շիրակ Բունիաթեանը:

Տեղի ունեցածի վերաբերեալ յայտարարութեամբ հանդէս եկած է նաեւ Հայկական բնապահպանական ճակատը, նշելով, որ «Լիտիան

Արմենիա»-ի վարձակալած պահանորդական ծառայութեան աշխատակիցներու ծեծի հետեւանքով «Ամուլսարի պահպաններէն քանի մը հոգի հիւանդանոց փոխադրուած են»:

«Լիտիան Արմենիա» ընկերութեան իրաւաբանական գծով ղեկավար՝ Խորէն Նասիբեան «Ազատութիւն»-ի հետ գրոցի ընթացքին պնդեց, թէ պահանջները պաշտպանած են ընկերութեան տարածքը օրէնքի ծիրէն ներս:

Խորէն Նասիբեան ըսած է թէ ներխուժում տեղի ունեցած է, հաւանաբար ոչ սթափ վիճակի մէջ, մի խումբ անձերու կողմէ, որոնք փորձած են սադրել: Նաեւ քարեր նետած են: Անկէ յետոյ տարածքի ներսէն ներխուժումը կանխուած է պահանջարկային ընկերութեան ներկայացուցիչներու կողմէ:

«ԲՀԿ»-ն կը Գտնուի Այլ Քաղաքական Ուժի Ազդեցութեան Տակ. Լիլիթ Մակունց

Ազգային ժողովի «Իմ քայլը» խմբակցութեան ղեկավար՝ Լիլիթ Մակունց կը կարծէ, թէ Բարգաւաճ Հասարակական կուսակցութիւնը չ'առաջնորդուիր սեփական քաղաքական օրակարգով եւ կը գտնուի որոշակի քաղաքական ուժերու ազդեցութեան տակ: Ըստ Մակունցի՝ արդիւնքը կանխատեսելի է:

«Ես կարծում եմ՝ ինչպէս 2015-ին «Բարգաւաճ Հայաստան» կուսակցութիւնը չէր առաջնորդուում իր սեփական քաղաքական, կուսակցական օրակարգով, այլ գտնուում էր այլ քաղաքական ուժերի ազդեցութեան տակ, այնպէս էլ այսօր նոյն իրավիճակն է»:

Այն հարցին, թէ ո՞ր ուժերու ազդեցութեան տակ կը գտնուի ԲՀԿ-ն, Մակունց արձագանգեց՝ տարբեր եւ չի շեղուց մամուլ այն ժամանակուայ հրապարակումները:

Անդրադառնալով արտակարգ իրավիճակի վերաբերեալ նոր օրինագիծին՝ Մակունց նախ նշեց, թէ արտակարգ դրութիւնը կը վերանայ, եւ արտակարգ իրավիճակի ռեժիմը պէտք է գործէ:

«Քանի որ, այնուամենայնիւ, համաճարակի ընթացքը դեռեւս այն մակարդակի չէ, որով մենք հնարաւորութիւն ունենանք ընդհանրապէս վերացնել բոլոր սահմանափակումները, անհրաժեշտ են որոշակի օրէնքներ, որոնք հնարաւորութիւն կ'ընձեռեն վերահսկողութեան տակ պահել, մասնաւորապէս՝ դիմակները կրման եւ մնացեալ կանոնների կարգաւորումների հետ կապուած»:

«Իմ քայլը» խմբակցութեան ղեկավար՝ Լիլիթ Մակունց

Մակունց անտեղի համարեց այն յայտարարութիւնները, թէ արտակարգ դրութեան ընթացքին խաղող հաւաքներու սահմանափակումը քաղաքական դրդապատճառներ ունէր:

«Ընդդիմադիր քաղաքական ուժերը ունեն նաեւ այլ հարթակներ եւ հնարաւորութիւններ այս պահին իրենց խօսքը հանրութեանը հասանելի դարձնելու, դիտարկումները, քննարկումները հնչեցնելու: Ընդ որում, խորհրդարանական ընդդիմութիւնն իր խօսքը հնչեցնելու հնարաւորութիւն ունի Աժ լիազուժար նիստերի դահլիճից, մամուլի միջոցով, խորհրդարանական ընդդիմադիր ուժերից մէկն էլ ունի հեռուստատեսութիւն, որի միջոցով կարողանում է իր ուղերձները յղել»:

Ալեն Սիմոնեան Կ'առաջարկէ Դինգ Անգան Աւելցնել Զրպարտութեան Եւ Վիրաւորանքի Պարագային Փոխհատուցման Գումարը

Ազգային ժողովի փոխ խօսնակ՝ Ալեն Սիմոնեան կ'առաջարկէ ընկերային ցանցերու եւ լրատուամիջոցներու մէջ հրապարակուած վիրաւորանքի եւ զրպարտութեան համար փոխհատուցման չափը վիրաւորանքի պարագային 1 միլիոն դրամէն դարձնել 5 միլիոն դրամ, իսկ զրպարտութեան պարագային՝ 2 միլիոնէն 10 միլիոն դրամ:

Ալեն Սիմոնեան կը կարծէ, որ այս ամէնը կը գապէ այն մարդիկը, որոնք «գայթակղութեան զնալով տարածում են սոսոյս տեղեկութիւններ», ինչպէս նաեւ որոշ չափով կ'ազատէ քաղաքացիները «համացանցի աղբէն»:

Սիմոնեանի խօսքով՝ այս քայլն անհրաժեշտ է, ինչ որ չափով ալ ուշացած:

Նախագիծը Սեպտեմբեր 7-ին քննարկուած է Աժ պետաիրական հարցերու յանձնաժողովի կողմէ եւ կը քննարկուի Աժ լիազուժար նիստին:

«Գտնում եմ, որ այդ քննարկումը կարեւոր է եւ պէտք է 2021-ին Տեսանելի Կը Դառնան Ապօրինի Գոյքի Բռնագանձման Գործընթացները

Ապօրինի գոյքի բռնագանձման գործերով դատախազութեան ներս համապատասխան ստորաբաժանումը ձեւաւորուեցաւ, ինչ որ կը նշանակէ, որ օրէնքը մտաւ ուժի մէջ: Լրագրողներուն հետ ձեպագրոցի ընթացքին ըսաւ Արդարադատութեան նախարար՝ Ռուստամ Պատասեան:

«Դատախազութեան յատուկ ստորաբաժանումը արդէն կարող է, ստանալով համապատասխան հիմքերը, որոնք սահմանուած էին օրէնքում, սկսել ուսումնասիրութիւնները: Բայց ինչպէս նախկինում, այնպէս էլ հիմա, ես այն կարծիքին եմ, որ այդ ուսումնասիրութիւններն այնքան ծաւալուն են, որ ակնկալել 2021 թուականի առաջին եռամսեակից շուտ որեւէ հայց կը գնայ դատարան, կարծում եմ՝ սխալ կը լինի», - ըսաւ նախարարը:

Ըստ Պատասեանին՝ այս փուլին, դատախազութեան ներս պի-

Ազգային ժողովի փոխ խօսնակ՝ Ալեն Սիմոնեան

ապահովի աւելի լայն մասնակցութիւն: Կ'ուզենամ լսել «Լուսաւոր Հայաստան» խմբակցութեան, «Բարգաւաճ Հայաստան» խմբակցութեան, ինչպէս նաեւ «Իմ քայլ» պատգամաւորների կարծիքները», - ըսած է Սիմոնեան:

Արդարադատութեան նախարար՝ Ռուստամ Պատասեան

տի ընթանայ այն աշխատանքը, որ հանրութեան համար տեսանելի չէ, իսկ տեսանելի հատուածին ակա-նատես կ'ըլլանք 2021 թուականի ընթացքին:

Սեղադրանք՝ Երեւունի Դամայնքի Նախկին Ղեկավար Միեր Սեդրակեանի Դէմ

Պարզուած են Երեւանի էրեբունի համայնքի նախկին ղեկավար՝ Հանրապետական ՄՏԵՐ Սեդրակեանի կողմէ պաշտօնէական լիազօրութիւնները չարաշահելու դէպքերու շարք մը հանգամանքներ, կը յայտնէ Քննչական կոմիտէն (ՔԿ):

Ըստ ՔԿ-ի տարածած հաղորդագրութեան, քննութեամբ ձեռք բերուած տուեալներու համաձայն՝ ՄՏԵՐ Սեդրակեան, 1999-2008 թուականներուն, գրաւելով Երեւանի էրեբունի համայնքի ղեկավարի պաշտօնը, լիազօրուած ըլլալով կատարելու կազմակերպական-սնորհական եւ վարչատնտեսական գործառնչութիւններ, չարաշահելով իր պաշտօնէական լիազօրութիւնները, դիտաւորութեամբ՝ չէ կատարած իր ծառայողական պարտականութիւնները:

Սեդրակեան, պաշտօնէական դիրքը ծառայութեան շահերուն հակառակ օգտագործելով, համայնքի աւագանիի անդամներու օժանդակութեամբ, Երեւան քաղաքի էրեբունի համայնքի սեփականութիւնը հանդիսացող՝ «Վարդավառ զբօսայգի» տարածքը գտնուող ընդհանուր 12035.5 քմ. հողատարածքը օտարած է որդուն եւ եղբորը, որու հետեւանքով նշուած հողատարածքը դուրս եկած է համայնքի սեփական ֆոնտէն, որ անգրաւութեամբ առաջացուցած է ծանր հետեւանքներ:

ՄՏԵՐ Սեդրակեանին մեղադրանք առաջադրուած է՝ ՀՀ քրէական օրէնսգրքի 308-րդ յօդուածի (պաշտօնէական լիազօրութիւնները չարաշահելը) 2-րդ մասով: Անոր նկատմամբ որպէս խափանման միջոց ընտրուած է ստորագրութիւն՝ չհեռանալու մասին:

ԼՈՒՐԵՐ

Վարչապետը Տիկնոջ Հետ Այցելած Է Տաւուշի Սահմանապահ Համայնքներ

Նիկոլ Փաշինեանի գլխավորած պատուիրակութիւնը Տաւուշի սահմանամերձ համայնքներ այցելութեան ընթացքին

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան տիկնոջ՝ Աննա Յակոբեանի հետ այցելած է Տաւուշի մարզի սահմանամերձ համայնքներ: Կառավարութեան ղեկավարին ուղեկցած են Տարածքային կառավարման եւ ենթակառուցումների նախարար՝ Սուրէն Պապիկեան, Տաւուշի մարզպետ Հայկ Չոպանեան եւ Քաղաքաշինութեան կոմիտէի նախագահի պարտականութիւնները կատարող՝ Արմէն Ղուլարեան:

Նիկոլ Փաշինեան եւ տիկին Յակոբեան նախ եղած են Չինարի համայնքը, ուր հանդիպած են տեղւոյն բնակիչներուն հետ, լսած անոնց խնդիրներն ու պատասխանած տարբեր հարցերուն:

Վարչապետը շնորհակալութիւն յայտնած է յուլիսեան յաղթական մարտերու կապակցութեամբ: Ան ըսած է թէ Ձինուած ուժերը եթէ չիմանային, որ իրենք ամուր թիկունք ունին, այդքան ուժեղ եւ դուխով չէին ըլլար:

«Երկրորդն էլ, այո՛, մեր վերաբերմունքն այն է, որ այս իրավիճակներում պետութիւնը պէտք է կարողանայ իր պարտավորութիւնները յստակ կատարել: Մեր պետական աջակցութիւնն ընդհանրապէս պէտք է կազմակերպենք այնպէս, որ մարդկանց ոչ թէ գրկի որեւէ բան անելու շարժառիթից, այլ հակառակը՝ քաջալերի: Որովհետեւ հիմա, այսպէս ասած, «բարեգործական» տրամաբանութիւնը շատ յաճախ վնասակար է: Շատ կարեւոր է, որ մենք կարողանանք պետութեան եւ քաղաքացու պարտավորութիւնների ճիշդ հաւասարակշռութիւն ձեւակերպել՝ ի՞նչն է

պետութեան պարտավորութիւնը, ի՞նչն է քաղաքացու պարտավորութիւնը», - նշած է վարչապետը:

Խօսելով սահմանապահ գիւղերու համար ստեղծուող հնարավորութիւններու մասին՝ կառավարութեան ղեկավարը ըսած է, որ փոփոխութիւն կատարուած է այստեղ աշխատող կանանց համար. վերջիններս երեխայ ունենալու պարագային ամսական կը ստանան 50000 դրամ՝ որպէս երեխայի խնամքի վճար, իսկ աշխատող մայրերը՝ 26000:

Այնուհետեւ վարչապետն ու Աննա Յակոբեան այցելած են Մովսէս համայնք: Սուրբ Աստուածածին եկեղեցու բակը հանդիպած են բնակիչներուն հետ, ուր քննարկուած է գիւղին մէջ կատարուող ճանապարհաշինական աշխատանքներու ընթացքը:

Նիկոլ Փաշինեանի յաջորդ կանգաւոր եղած է սահմանապահ Այգեպարը: Այստեղ կը հիմնանորոգուին կամ ամբողջովին կը վերակառուցուին հրետակոծութենէն փուլ եկած եւ վնասուած տուները, որոնց թիւը կը հասնի երեք տասնեակի, կուպրապատուած են համայնքի բոլոր փողոցները:

Կառավարութեան ղեկավարը եղած է նաեւ Ներքին Կարմիրաղբիւր համայնք, ուր ծանօթացած է «Մայրիկ» անունը կրող պուրակախաղաղահրապարակի կառուցման եւ հրետակոծութենէն վնասուած ծբնակարաններու վերանորոգման աշխատանքներուն:

Նիկոլ Փաշինեան տիկնոջ հետ եղած է նաեւ Բերդի ամրոց, ուր կը կատարուին պեղումներ:

Մարտ 1-ի Ձոհերու Հարագատներն

Շարունակուած էջ 1-էն

Յիշեցնենք, որ 2008-ի Մարտ 1-2-ի իրադարձութիւններու հետեւանքով տասը մարդ զոհուած է: Հայաստանի մէջ 2018-ի թաւշեայ յեղափոխութենէն յետոյ յայտարարուեցաւ «Մարտ 1»-ի գործի վերաբացման մասին, սահմանադրական կարգը տապալելու մեղադրանք առաջադրուեցաւ երկրորդ նախագահ՝ Ռոպերթ Քոչարեանին, պաշտպանութեան նախկին

նախարար՝ Միքայէլ Յարութիւնեանին, Ձինուած ուժերու գլխավոր շտաբի նախկին պետ, ՀԱՊԿ (Հաւաքական Անվտանգութեան Պայմանագրի Կազմակերպութեան) գլխավոր քարտուղար՝ Իւրի Սաչատուրովին, արդարադատութիւնը խոչընդոտելու մեղադրանք՝ Ազգային անվտանգութեան խորհուրդի նախկին քարտուղար՝ Արմէն Գէորգեանին: Դատական նիստերը կը նախագահէ դատաւոր՝ Աննա Տանիբեկեան:

Ալիեւ. «Հայաստանի, Յունաստանի եւ Կիպրոսի Ռազմական Համագործակցութիւնը Կը Մտահոգէ Մեզ»

Հայաստանի, Յունաստանի եւ Կիպրոսի միջեւ եռակողմ ռազմական համագործակցութիւնը կը մտահոգէ պաշտօնական Պաքու: Նախօրէին այս մասին յայտարարած է Իլհամ Ալիեւ Ատրպէյճանի մէջ Յունաստանի նորանշանակ դեսպան՝ Նիքոս Փիփերիքոսի հաւատարմագիրները ընդունելու ընթացքին, անդրադառնալով Պաքուի եւ Աթէնքի յարաբերութիւններու առնչութեամբ վերջին շրջանին կուտակուած խնդիրներուն:

«Երկրորդ խնդրաշարոյց հարցը, որուն մասին ես կը ցանկայի յիշատակել, Հայաստանի, Յունաստանի եւ Կիպրոսի միջեւ ծաւալուած ռազմական համագործակցութիւնն է: Ինչպէս գիտէք, Հայաստանը այն երկիրն է, որ գրաւած է մեր տարածքները: Հայաստանը չի կատարեր ՄԱԿ-ի Անվտանգութեան խորհուրդի բանաձեւերը եւ թշնամական պահուածք կը ցուցաբերէ: Մէկ խօսքով՝ Հայաստանը Ատրպէյճանի թշնամին է: Նման պայմաններուն, որեւէ

Ատրպէյճանի նախագահ Իլհամ Ալիեւ

պետութեան սերտ ռազմական համագործակցութիւնը Հայաստանի հետ մեզ կը մտահոգէ, քանի որ այդ պայմանական սպառնալիք կը հանդիսանայ Ատրպէյճանի համար», - յայտարարած է Իլհամ Ալիեւ:

Դաւիթ Տօնոյեան Մոսկուայի Մէջ Մասնակցած Է ԱՊՅ, ՀԱՊԿ, ՇՀԿ Պաշտպանութեան Նախարարներու Համատեղ Նիստին

Մոսկուայի մէջ կայացած՝ պաշտպանութեան նախարարներու ժողովը

ՀՀ պաշտպանութեան նախարար՝ Դաւիթ Տօնոյեան Մոսկուայի մէջ մասնակցած է Անկախ Պետութիւններու համագործակցութեան (ԱՊՀ), Շանհայեան համագործակցութեան կազմակերպութեան / ՇՀԿ / եւ Հաւաքական անվտանգութեան պայմանագրի կազմակերպութեան (ՀԱՊԿ) անդամ պետութիւններու պաշտպանական գերատեսչութիւններու ղեկավարներու համատեղ նիստին:

Նիստի բացման խօսքին մէջ Ռուսաստանի Դաշնութեան պաշտպանութեան նախարար՝ Սերկէյ Շոյգուն նշած է, որ նման ձեւաչափով հանդիպում մը առաջին անգամն է տեղի կ'ունենայ, եւ վստահութիւն յայտնած, որ միջազգային ռազմական համագործակցութիւնը այս հանդիպումէն յետոյ առաւել կ'աշխուժանայ, իսկ նիստի արդիւնքները կը նպաստեն գերատեսչութիւններու փոխգործակցութեան խորացման:

ՌԴ Պաշտպանութեան Նախարարութեան մասնագէտները պաշտպանական գերատեսչութիւններու ղեկավարներուն ներկայացուցած են «Քորոնա» ժահրի վա-

րակին դէմ աշխարհի մէջ առաջինը գրանցուած ռուսական պատուաստի մշակման եւ փորձարկման մանրամասնութիւնները:

Նիստի մասնակիցները այցելած են նաեւ մերձսկոպիեան ՌԴ Ձինուած ուժերու Գլխավոր տնօրէն եւ «Յիշողութեան ճանապարհ» թանգարանային համալիրը: Դաւիթ Տօնոյեան «Յիշողութեան ճանապարհ» համալիրի փոխազդեցութեամբ որոնման համակարգի միջոցով գտած է Հայրենական մեծ պատերազմի մասնակից պապի՝ Յովհաննէս Պողոսի Յակոբովի մասին փաստեր:

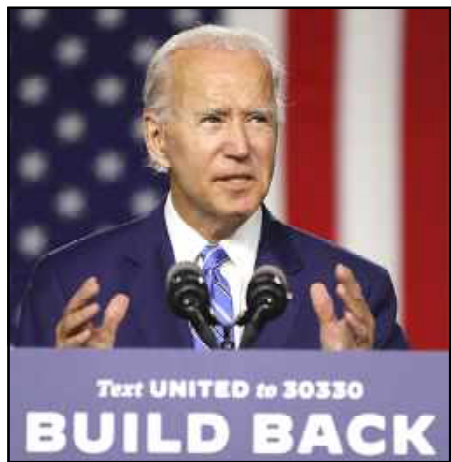
«Յիշողութեան ճանապարհ» թանգարանային համալիրը ստեղծուած է Հայրենական մեծ պատերազմի մասնակից խորհրդային զինուորներու յիշատակը յաւերժացնելու նպատակով: Այժմ ան կը ներառէ 33 միլիոն գրառում եւ լուսանկար:

Նիստի ծիրէն ներս, ստորագրուած են ԱՊՀ եւ ՀԱՊԿ շրջագիծէն ներս շարք մը փաստաթուղթեր: Այդ մասին կը յայտնէ Պաշտպանութեան Նախարարութեան մամլոյ քարտուղար՝ Շուշան Ստեփանեան:

Շաբթուայ Օրագիրը

Պայտրոնի 365 Միլիոն Տոլարը Եւ Ծառուկեանի Խոստացած Սովը

ԳՐԻԳՈՐ ԽՈՏԱՆԵԱՆ

Դեմոկրատ կուսակցութեան նախագահական թեկնածու ձՕ ՊԱՅ-ՏԼՆԻ ընտրարշաւը Օգոստոս ամսուայ ընթացքին հանգանակած է 365 միլիոն տոլար, որ կը նկատուի մրցանիչ՝ Ամերիկայի նախագահական ընտրութիւններու պատմութեան մէջ: Այս գումարը յատկանշական է, երբ նկատի ունենանք որ, Մարտ ամսուն, երբ Պայտրոն ապահովեց Դեմոկրատներու թեկնածութիւնը, անոր ընտրարշաւը ամբողջութեամբ անանկ էր:

Նախագահ ԹՐԱՄՓԻ ընտրարշաւը տակաւին չէ յայտարարած Օգոստոսի հանգանակութեան գումարը, որ օրէնքով պարտաւոր են ընել բոլոր թեկնածուները:

Բարգաւաճ Հայաստան կուսակցութեան ղեկավար ԳԱԳԻԿ ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ յայտարարեց, որ կը պատրաստուի հսկայ ցոյց կազմա-

կերպելու: Կ'ըսուի որ Ծառուկեան այս հանրահաւաքը պիտի կազմակերպէ իր ուժերով, առանց հրաւիրելու ՀՅԴ-ին եւ ԱԱԾ-ի նախկին տնօրէն ԱՐԹԻՐ ՎԱՆԵՑԵԱՆԻ հիմնած «Հայրենիք» կուսակցութեան, որոնց հետ առենէ մը ի վեր համագործակցութիւն ստեղծած էր: Անցեալ Յունիսին Ծառուկեան յայտարարած էր որ, երեք ամիս ետք Հայաստանի մէջ սով պիտի պատահի, սակայն իր այդ յոյսերը չիրականացան եւ այժմ հանրահաւաքը տեղի պիտի ունենայ պատմութեան դասագիրքերու

փոփոխութեան դէմ:

Թուրքիոյ նախագահ ՌԵՃԵՊ ԹԱՅԻՊ ԷՐՏՈՂԱՆ կը շարունակէ Յունաստանի հետ լարուածութիւն ստեղծել Միջերկրական ծովին մէջ: Ֆրանսայի նախագահ ԷՄԱՆՈՒԷԼ ՄԱԿՐՈՆԻ առաջնորդութեամբ Եւրոպական երկիրները համախմբուած են պատասխանելու համար թրքական սպառնալիքներուն: Եւրոպական Խորհուրդի ղեկավարները կը յայտարարեն որ, Թուրքիա կ'ուզէ վերականգնել իր նախկին կայսրութիւնը, սակայն իրենք վճռած են ուժի միջոցաւ կասեցնել այդ ծրագիրները, նախ օգտագործելով Թուրքիոյ դէմ տնտեսական պատժամիջոցները:

Հայաստանի Սահմանադրական Դատարանի անգամութեան թեկնածու ԵՐՈՒԱՆԴ ԽՈՒՆԴԿԱՐԵԱՆԻ անուան շուրջ պատգամաւորներու մօտ կան վերապահու-

թիւններ: Ազգային ժողովը կը պատրաստուի քննարկելու ՄԴ-ի երեք թափուր տեղերուն համար

դատաւորներու ժողովին կողմէ առաջադրուած Խունդկարեանի թեկնածութիւնը, սակայն մամուլի մէջ լուր կը տեսնեն անոր անցեալի գործունէութեան մասին մտահոգիչ տեղեկութիւններ:

Բարձր պաշտօնին ձգտող դատաւոր Խունդկարեանը Թեղուտի հանքավայրի հարցով, «Ա1+» հեռատեսիլի փակման եւ մի քանի սփիւռքահայ գործարարներու նկատմամբ կայացուցած է նախկին իշխանութիւններու պատուէրով վճիռներ:

Ընդդիմադիր 5-րդ ալիքի սեփականատէր ներկայացող ԱՐՄԷՆ ԹԱԻԱԴԵԱՆ ահազանգ կը հնչեցնէ, որ իշխանութիւնները կը պատրաստուին փակելու իր ղեկավարած հեռատեսիլի կայանը, երբ 2021-ի Յունուարին տեղի ունենան հեռատեսիլի ալիքներու արտօնագիրները վերանորոգելու մրցութիւնները: Կ'արժէ յիշել որ, 5-րդ ալիքի իսկական տէրը ՌՈՊԵՐԹ ՔՈՉԱՐԵԱՆ է, որու օրով փակուեցան «Ա1+» եւ «Նոյան Տապան» անկախ հեռատեսիլի ալիքները: Թաւաղեանի նմաններուն կ'սուի՝ «գող, սիրտը դող»:

Սէնտսի լրագրող ձԱՄԱԼ ԽԱՇՔԱԺԻԻ սպանութեան հարցով, Սէնտսական Արաբիոյ դատարանը արձակեց իր վերջնական որոշումը: Ութը ամբաստանեալներէն հինգը դատապարտուեցան 20 տարուայ բանտարկութեան, երկուքը՝ 10 տարուայ, իսկ մէկ ամբաստանեալ 2 տարուայ բանտարկութեան: Սէնտսի ընդդիմադիր լրագրող Խաշաքճիի սպանուած էր

Պոլսոյ մէջ Սէնտսական Արաբիոյ հիւպատոսարանէն ներս: Սակայն, սպանութեան պատուիրատուները մնացին չբացալստուած:

Նախագահ ՏԱՆՈՒՏ ԹՐԱՄՓ կը շարունակէ դժգոհիլ յառաջիկայ ընտրութիւններուն ընթացքին փոստով քուէարկելու կարելիութիւնը ընդլայնելու առթիւ: Համաճարակի պատճառաւ Ամերիկայի շատ մը նահանգներ սկսած են քաջալերել իրենց քաղաքացիները, որպէսզի դիմեն փոստով քուէարկելու եղանակին ու այս նպատակով քուէաթերթիկներ կ'ուղարկուին ընտրողներու բնակարանները:

Թրամփի կարծիքով, փոստով քուէարկութիւնը առիթ կու տայ գեղծարարութեան, հակառակ որ տուեալներ չկան, որ այդ պնդումները կը համապատասխանեն իրականութեան:

Թրամփի Ամերիկայի առաջին նախագահ է որ բացէ ի բաց կը յայտարարէ որ, եթէ ինք չյաղթէ, ուրեմն ընտրութիւնները կեղծուած են: Այսպիսով, Թրամփի օրով կը շարունակուի Ամերիկայի վարկաբեկումը՝ յաչս աշխարհին:

Ռուսական Մամուլը Կը Պնդէ

Շարունակուած էջ 1-էն

քերը. - «Աշխոյժ խօսակցութիւններ կը շրջանառուին, որ Թուրքիան փաստացի ռազմակայան ստեղծած է Ատրպէյճանի մէջ, եւ վերջին գորավարժութիւններէն յետոյ, Անգարան Ատրպէյճանի մէջ ձգած է իր գորքի մէկ մասը, ինչպէս նաեւ F-16 օդանաւերն ու անոնց անձնակազմերը»:

Թուրք քաղաքագետ Էնկին Օզերը, որ աշխուժօրէն կը վկայակոչուի ատրպէյճանական լրատուամիջոցներու կողմէ, կը հաստատէ որ. - «Թրքական զինուորականները մինչ այդ ալ ներկայութիւն ունէին Նախիջեւանի մէջ, ինչո՞ւ անոնց չտալ պաշտօնական կարգավիճակ, չէ՞ որ անոր համար իրականացան խոչընդոտներ չկան»:

Ընդամէնը քանի մը տարի առաջ, ինչպէս կը նշէ «Տէյլի Սապահ» թրքական պարբերականը, Թուրքիան իր սահմաններէն դուրս ռազմակայան չունէր՝ բա-

ցառութեամբ փոքր ռազմական ներկայութեան, Կիպրոսի մէկ հատուածի մէջ: Այսօր, սակայն, Թուրքիան արդէն ռազմակայաններ ունի Սոմալի, Քաթարի, Իրաքի եւ Սուրիոյ մէջ:

Ատրպէյճանի մէջ Թուրքիան ռազմական ներկայութիւն չունի, կը հակադարձէ պաշտօնական Պաքուն, կտրականապէս հերքելով նաեւ երկրին մէջ սուրիացի զինեալներու ներկայութեան մասին «Նեզավիսիմանա Գազեթա»-ի պնդումները:

Սեպտեմբեր 2-ին, յատուկ յայտարարութեամբ հանդէս եկած է Ատրպէյճանի ռազմական գերատեսչութիւնը: «Պաշտօնապէս կը յայտարարենք, որ երկրի տարածքին վրայ չկան օտար երկրացի պետութիւններու ռազմակայաններ կամ այլ ապօրինի զինուած խմբաւորումներ», - ըսուած է Ատրպէյճանի պաշտպանութեան նախարարութեան տարածած յայտարարութեան մէջ:

Արայիկ Յարութիւնեան

Շարունակուած էջ 1-էն

րաւոր է բերի դարաբաղեան խնդրի ինչ-որ ժամանակաւոր, ոչ թէ ժամանակաւոր, գոնէ մասնակի լուծման: Ամբողջական լուծում հնարաւոր չէ, Քոսովոն էլ ամբողջապէս լուծուած չէ, բայց գոնէ ինչ-որ առումով լուծուած է այդ ամէնը», - աւելցուց նախագահը:

Միւս կողմէ Արցախի Արտաքին Գործոց Նախարար Մասիս Մայիլեան յայտարարեց որ, «Մատրիտեան սկզբունքները» այլեւս չեն քննարկուիր:

«Ազատութիւն» ռատիոկայանի հետ զրոյցի ընթացքին Մայիլեան ըսած է. «Մատրիտեան առաջարկները», ինչպէս գիտէք,

առաջարկուել էին Ատրպէյճանի եւ Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարներին 2007 թուականի Նոյեմբերին, բայց այդ մատրիտեան տրամաբանութիւնն ինքը, արմատները դրա աւելի խորն են, դա հասնում է մինչեւ 91 թուականի դեկտեմբերի 16-ը, եւ Եւրոպայի 12 պետութիւնների արտաքին գործոց նախարարներ մի փաստաթուղթ ընդունեցին, այն չափանիշներն ընդունեցին, որի համաձայն իրենք կարող են ճանաչել որպէս անկախ այն պետութիւնները նախկին Խորհրդային Միութիւնում եւ Արեւելեան Եւրոպայում, որոնք համապատասխանում են այսինքն՝ այդ չափանիշներին»:

Ձեր Ծանուցումները Կատարեցէք
«Մասիս» Շաբաթերօրին
Massis2@earthlink.net 626-797-7680

Պատարագ Մատուցուեցաւ Աղթամարի Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Մէջ

Պոլսոյ «Մարմարա» թերթէն կ'իմանանք թէ Կիրակի, 6 Սեպտեմբեր, 2020ին, տեղի ունեցած է աւանդութիւն դարձած Աղթամարի տարեկան ուխտագնացութիւնը: Այս առթիւ 25 հոգիներու շքախումբ մը ժամանած է Պոլիսէն վան, գլխաւորութեամբ Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարք Սահակ Բ. Արք. Մաշալեանի:

Օր մը առաջ, Շաբաթ առաւօտուն, Նորին ամենապատուութիւն պատրիարք հայրը, քաղաքավարական այցելութիւն մը տուած է վանի կուսակալ Մէհմէտ Էմին Պիլմէզին: Կուսակալը բարի գալուստ մաղթելէ ետք շնորհաւորած է պատրիարքը իր ընտրութեան առթիւ եւ շեշտած է որ պատարագները պէտք է շարունակուին, պատրիարքը շնորհակալութիւն յայտնած է ընդունելութեան եւ տրուած դիւրութիւններուն համար: Այս առթիւ կատարուած է նաեւ յուշանուէրներու փոխանակում:

Կիրակի օրուան պատարագին պատրիարք հայրը հրաշափառ երգեցողութեամբ մուտք գործած է Աղթամար կղզիի Ս. Խաչ Մաշր տաճարէն ներս: Օրուան պատարագին էր Տ. Գրիգոր Ա. Քհնյ. Տաճատեան: Ս. Պատարագին ներկայ էին վանի կուսակալ Մէհմէտ Էմին Պիլմէզ, վազըֆներու ընդհանուր տնօրէնը ու այլ պաշտօնեաներ:

Պատրիարք հայրը նախ հայերէն եւ ապա թրքերէն լեզուով քարոզած է «Զօրութիւն սուրբ Խաչի քո Քրիստոս» բնաբանով: Պատարագի աւարտին տեղի ունեցած է հոգեհանգիստ ի յիշատակ վախճանեալ կաթողիկոսներու եւ հոգեւորականներու:

Համաճարակի պատճառով այս տարի ուխտաւորներ եւ ժողովուրդներկայ չեն գտնուած պատարագին: Սակայն ամբողջ արարողութիւնը համացանցի միջոցով սփռուած է ուղղակի հաղորդումով:

Յաւերժութեան Կոթող Կոմիտասի Կիսանդրիին Բացումը Մոնրեալի Մէջ

«Արմէնփրէս»-էն կ'իմանանք թէ Գանատայի Մոնրեալ քաղաքին մէջ, Կիրակի Սեպտեմբեր 6ին, տեղի ունեցած է անմահ Կոմիտաս վարդապետի կիսանդրիին բացումը: Ինչպէս ծանօթ է՝ աշխարհի բազմաթիւ երկիրներու մէջ, հայկական համայնքներու նախաձեռնութեամբ կը հաստատուին Կոմի-

տասի արձանները: Իսկ այս վերջինն ալ եկած է համալրել այդ շարքը: Կիսանդրիի բացման արարողութեան ներկայ գտնուած է ընտրանի հասարակութիւն մը: Կոմիտասի կիսանդրիի հեղինակն է Մկրտիչ Տարագճեան:

Քոչարեանի Դատավարութեան Զաւեշտիւն

Շարունակուած էջ 1-էն
Մի ժողովուրդէն գոցուած գունարներով: Անոնց համար դատավարութիւնը որքան երկարի՜ այնքան աւելի շահաբեր է: Իսկ, Քոչարեանի նպատակը շատ պարզ է՝ առիթ չտալ որ դատավարութիւնը տեղէն շարժի, յուսալով որ երկրէն ներս տեղի կ'ունենան քաղաքական եւ կամ այլ զարգացումներու, որոնք կրնան աւելի բարենպաստ պայմաններ ստեղծել՝ պատասխանատուութենէն խուսափելու համար: Միջազգային օրէն սահմանուած իրաւունքներէն մէկը, արդար դատավարութեան կողքին, արագ դատավարութեան սկզբունքն է, որ պէտք է ապահովուի եւ ամբաստանեալին եւ տուժող կողմին համար: Սակայն, Հայաստանի մէջ դատավարութիւնները կը տեւեն ամիսներ եւ երբեմն տարիներ: Այժմ որ Քոչարեան ազատութեան մէջ է, անոր փաստաբանները պիտի շարունակեն շարժիլ նոյն եղանակով եւ հանրութեան մօտ արդէն իսկ կայ մտավախութիւն, որ այս դատավարութիւնը երբեք իր աւարտին պիտի չհասնի ու Մարտի 1-ի գոհերու իրաւայաջորդները պիտի զրկուին իրենց արդար իրաւունքներէն:

Չոհեբու հարազատներու վերջին քայլը ահագնազ է նախ եւ առաջ Հայաստանի իշխանութիւններուն եւ մասնաւորաբար Արդարադատութեան նախարարին, որոնք ի վիճակի են վերջ տալու շարունակուող խեղկատակութեան: Անյապաղ դիմելով օրէնսդրական քայլերու, կարելիութիւն պէտք է տրուի բոլոր դատաւորներուն իրենց պարտականութիւնները կատարելու աւելի արդիւնաւէտ կերպով, առաջին հերթին կողմերուն պարտադրելով տրամաբանական ժամկետներու մէջ դատավարութիւնները հասցնելու իրենց աւարտին: «ՍԱՍԻՍ»

Կարօ Փայլանի Հարցազիրը Թուրքիոյ Խորհրդարանին 1955-ի Պատահարներու 65 Ամեակին Առթիւ

Երեսփոխան Կարօ Փայլան, որ յաճախակի կերպով օրակարգի կը բերէ փոքրամասնութիւններու խնդիրները, այս անգամ 1955ի տխուր պատահարներու 65-ամեակին առթիւ, Թուրքիոյ Խորհրդարանի նախագահութեան փոխանցեց հարցազիր մը եւ պահանջեց որ քննութիւն բացուի եւ այդ խնդրին բուն պատասխանատուները երեւան հանուին: Նշեց նաեւ որ 1955ի Սեմտեմբեր 6-7 պատահարներու պաշտօնական տրեւումներու համաձայն՝ Իսթանպուլի մէջ 72 եկեղեցիներ, 8 աղօթատեղիներ, 2 վանքեր, 3,584 յոյներուն պատկանող աւելի քան 5 հազար բնակարաններ ու գործա-

տեղիներ քանդուեցան, հրկիզուեցան եւ թալանի ենթարկուեցան: Այդ գիշեր 60 կիներ բռնաբարուեցան, բազմաթիւ անձեր սպանուեցան, յոյն հոգեւորականներ ձեռքի ու չարձակումի ենթարկուեցան, հայ յոյն կամ սուրիանի անհամար մարդիկ ստիպուեցան հեռանալ երկրէն: Կարօ Փայլան պահանջեց որ կազմակերպիչները երեւան հանուին, տուժած անձերու ու հաստատութիւններու վնասներն ալ հատուցուին, ու չալ ըլլայ արդարութիւնը թող չաղթանակէ: Ասիկա Խորհրդարանին համար նոր քայլ մը պիտի ըլլայ անցեալի հետ հաշտուելու գործին մէջ:

Ազգային Ժողովի Նախագահն ու Վեհափառը քննարկած են միջազգային համաձայնագրերուն եւ կրթական չափորոշիչներուն վերաբերող հարցեր

Ազգային Ժողովի նախագահ՝ Արարատ Միրզոյեան Սեպտեմբեր 8-ին ընդունած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոս՝ Գարեգին երկրորդը: Շնորհակալութիւն յայտնելով հանդիպման հրաւերը ընդունելու համար, Ազգային Ժողովի նախագահը նշած է, որ եկեղեցի-պետութիւն եւ եկեղեցի-կրթական համակարգ յարաբերութիւններուն վերաբերող շարք մը հասարակական հնչեղութիւն ունեցող հարցեր այժմ կը քննարկուին, եւ աւելցուցած, որ Հայ Առաքելական սուրբ եկեղեցին դարերու ընթացքին եղած է հայ ազգի յենասիւններէն մէկը ու 21-րդ դարուն ալ կը շարունակէ սերտ համագործակցութիւնը պետութեան հետ, յանուն հայ ժողովուրդի բարօրութեան, բուռն է Աժ հասարակութեան հետ կապերու եւ հարգակցութեան վարչութեան հարգազրուութեան մէջ:

Վեհափառը նշած է, որ բազում հարցեր ծառայած են ժողովուրդի եւ պետութեան առջեւ, եւ այդ մարտահրաւէրները դիմակայելու հարցով մեծապէս կարեւոր է Ազգային Ժողովի օրէնսդրական առաքելութիւնը: Ան աւելցուցած է, որ Հայ Առաքելական եկեղեցին անկախութենէն ի վեր սերտօրէն գործակցած է Ազգային Ժողովին հետ, եւ այդ գործակցութիւնը նաեւ իր դրական արդիւնքը ունեցած է եկեղեցի-պետութիւն յարաբերութիւնները կարգաւորող օրէնսդրութեան մշակման գործով: Աժ-ի նախագահն ու վեհափառը անդրադարձած են միջազգային համաձայնագրերու եւ կրթական չափորոշիչներու վերաբերող հարցերուն:

Արցախի Հանրապետութիւնը Իրողութիւն Է

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ԱՐԱՐԱՏ» ՕՐԱԹԵՐԹ

Արցախի Հանրապետութեան
29-րդ տարեդարձն է այսօր:

1991-ին, Խորհրդային Միութեան տարբազարձման հոլովոյթին, երբ միութեան անդամները հերթաբար կ'անջատուէին կեդրոնական իշխանութենէն եւ կը սկսէին հարթել իրենց ինքնուրոյն եւ ինքնիշխան ուղիները, Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար Մարզի եւ Շահումեանի շրջանի ղեկավարութիւնները, միացեալ նիստով մը, ի լուր աշխարհին, կը յայտարարէին իրենց հանրապետութեան ծննդեան մասին:

Այս բախտորոշ քայլը հետեւեցաւ երեք օր առաջ Ատրպէյճանի Գերագոյն Խորհուրդի ընդունած որոշում-հռչակագիրին, զորս Ատրպէյճանը կը յայտարարէր իբրեւ անկախ հանրապետութիւն: Այս յայտարարութեան մէջ, Ատրպէյճան իր տարածքները կը համարէր 1918-1920 թուականներու սահմանները: Հետեւաբար, այդ թուականներուն, երբ Ղարաբաղ կը գտնուէր հայկական ուժերու հակակշիռին տակ կամ կը նկատուէր «վիճելի տարածք», ինքնըստինքեան նորահռչակ հանրապետութենէն դուրս կը մնար որպէս ինքնավար շրջան: Այս փաստին լոյսին տակ, նոր իրավիճակ մը կը ստեղծուէր արցախահայութեան համար, որ 1988-էն սկսած էր իր պայքարը յանուն Խ. Հայաստանին միացման եւ իր անբռնաբարելի ինքնութեան:

Ստեփանակերտէն սփռուած անկախութեան հռչակագիրը յոյժ կարեւոր փաստաթուղթ մըն է, որուն մէջ կէտ առ կէտ կը բացատրուին այն բոլոր հանգամանքները, որոնցմէ ծնունդ կ'առնէ պետական նոր միւտը. հոն ի միջի այլոց կը կարդանք.

-արտայայտելով ժողովրդի 1988-1991 թթ. ԼՂԻՄ-ի եւ Շահումեանի շրջանի իշխանութեան մարմինների օրէնսդրական արժեքով ամրակայուած կամքը, ազատութեան, անկախութեան, իրաւահաւասարութեան եւ բարի դրացիութեան իր ձգտումը,

-հաշուի առնելով, որ Ատրպէյճանի մէջ անցկացուող խտրականութեան քաղաքականութիւնը աստիճանաբար եւ անհանդուրժողութեան մթնոլորտ է ստեղծել հանրապետութեան հայերի նկատմամբ, ինչն էլ ընդհարման է հասցրել մարդկային մեծաթիւ զոհերով. հայկական խաղաղ գիւղերի տեղահանութեամբ,

-գտնելով, որ հայ ժողովրդի միաւորելու ձգտումը բնական է եւ համապատասխանում է միջազգային իրաւունքի նորմերին,

-նկատի առնելով երկրում տիրող իրադրութեան բարդութիւնն ու

հակասականութիւնը, ապագայ միութեան իշխանութեան եւ կառավարման միութեանական կառուցուածքների ճակատագրի անորոշութիւնը,

-յարգելով ու հետեւելով մարդու իրաւունքների համընդհանուր հռչակագրի, տնտեսական, ընկերային եւ մշակութային իրաւունքների մասին միջազգային դաշնագրի, քաղաքացիական ու մշակութային իրաւունքների մասին միջազգային դաշնագրի սկզբունքներին,

-յոյս դնելով միջազգային ընկե-

րակցութեան ըմբռնումի ու պաշտպանութեան վրայ,

Հռչակում են Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութիւնը՝ կրճատ՝ ԼՂՀ:

Բնականաբար, Պաքուի հակազդեցութիւնը ոչ միայն ցասումնալից էր, այլեւ՝ ռազմամոլութեամբ թունաւոր: 1988-էն ծայր առած հայ-ազերիական հակամարտութիւնը վերածուեցաւ արիւնալի եւ լայնածաւալ պատերազմի: Ատրպէյճանի վերնախաւը անդրդուելիօրէն կը մերժէր ճանչնալ արցախահայութեան իրաւունքը, կը ցանկար իր սաղմին մէջ խեղդել նորածիլ հանրապետութիւնը, ի սպառ ջնջել հայկական ներկայութեան փաստը Արցախի տարածքէն:

Սակայն, Արցախի հայութիւնը կ'ընթանար իր նպատակասլաց ճանապարհով՝ հաստատօրէն եւ անայլա՛յլօրէն:

Հակադիր կողմերուն կատաղութիւնը հասաւ հոն, ուր հազարաւոր զոհերէ ետք, ազերիական բանակին անփառունակ պարտութենէն յետոյ եւ փրկելու համար իր խալտուակ գահավիժումը, Պաքու 1994 Մայիս 12-ին թախանձեց զինադադար մը, որ ի գօրու է ցայսօր: 1988-էն սկսած շարժումը՝

Ղարաբաղի Հայաստանին միացման, 1991-ին Արցախի անկախութեան հռչակագիրը եւ 1994-ի հրադադարը եղան այն էական հանգրուանները, որոնց լոյսին տակ կրնանք հաստատել, թէ Արցախի Հանրապետութիւնը փաստ է եւ իրականութիւն:

Աւելի ուշ, ողջունելի քայլով մը, արցախահայեր իրենց հանրապետութեան պաշտօնական անունը մկրտեցին «Արցախի Հանրապետութիւն» անունով: Հանրապետութիւն՝ որ կ'ամբողջացնէ ինքնուրոյն պետութեան մը բոլոր ստորոգելիները՝ դրօշ, հիմներգ, նախագահ, ժողովրդավարական ընտրութիւններ, կառավարութիւն, խորհրդարան, բանակ, տնտեսութիւն, կրթական եւ մշակութային կեանք, անառիկ սահմաններ, արտաքին կապեր եւ շատ մը պաշտօնական թէ անպաշտօնական միաւորներու կողմէ ճանչցուած եւ ընդունուած իրականութիւն եւ փաստ: Անուրանալի եւ անժխտելի իրողութիւն:

Արցախահայութիւնը իսկութեան մէջ Հայաստանին մէկ մասնիկն է: Հասկնալիօրէն ներկայ պայմաններուն լոյսին տակ, ինք-

Շար.ը էջ 16

THE TIME TO GIVE BLOOD IS NOW

STEP UP! GIVE LIFE...
CELEBRATE ARMENIA'S INDEPENDENCE
SAVE A LIFE. GIVE BLOOD!

Sponsored by
Armenian Educational Benovolent Union
Armenian Council of America
Gaidz Youth Organization

Conducted by
 American Red Cross

AEBU Center
1060 N Allen Ave, Pasadena, CA 91104

SUNDAY, SEPTEMBER 20, 2020

12:00 PM – 6:00 PM

Schedule your Appointment
Visit www.redcrossblood.org and enter sponsor code **AEBU**

For more information:
ACA @ 818.660.5142

Յեղափոխութեան Քննարկումը եւ Լիբանանեան Տագնապը - Դ

Ծ.Խ. Օգոստոս 4-ին Պէյրութի տհաւոր պայթումը եւ Լիբանանի ապագային մասին հարցադրումներու հեղեղը, առիթը հանդիսացան մեր արխիւի մէջէն դուրս հանելու 44 տարիներ առաջ մեր գրած մէկ յօդուածաշարքը, խորագրուած՝ «Յեղափոխութեան քննարկումը եւ Լիբանանեան Տագնապը», որ յաջորդական 6 թիւերով լոյս տեսած էր Պէյրութի «Արարատ» օրաթերթին մէջ, 1976-ի Փետրուար-Մարտ ամիսներուն: Յօդուածաշարքի վերջին թիւով մենք կը ներկայացնէինք մեր խորհրդածութիւնները, որ ի՞նչ հիմքերու վրայ կարելի պիտի ըլլայ կառուցել ապագայ Լիբանանը: «Մասիս»ի այս եւ յաջորդական թիւերով պիտի վերատպենք այդ յօդուածաշարքը, որմէ ետք պիտի տանք մեր ներկայի խորհրդածութիւնները:

ՅԱՐՈՒԹ ՏԵՐ ԴԱԻԹԵԱՆ

Նախկին բլանաւորման նախարար Մորիս ձեմալէլ 1970 թուին կը գրէր. «Լիբանանի յետադէմ շրջանակները աւելի ճիշտ պիտի ըլլար եթէ ըսէր յետամնաց դեկափարուութիւնը բարեխղճօրէն կը շփոթեն հետեւեալ երկու սահմանները. կեցեալութիւնը (որ քարացած «սթաթիւ քօն» է) ու կայունութիւնը որ կը մարմնաւորէ ներդաշնակ ու հաւասարակշռուած աճի ու ժամանակակիցութիւնը: Կայունութիւնը շարժումի հաւասարակշռութիւնն է, յեղափոխական ու յեղաշրջեալ ըմբռնում մըն է: Կեցեալութիւնը անհաւասարակշռութիւն մըն է անիշխանականութեան մէջ՝ անշարժ ու անբեղմնաւոր: Լիբանանի մէջ կայունութեան անուան տակ կեցեալութիւնն է որ կը քողարկուի: Առաջինը պաշտպանելով, երկրորդը կ'ամրացնեն: Լիբանանցիներուն պարտականութիւնն է միանգամըմիշտ մերժել այս շեղումը, գիտակցելով արդի պետութեան մը պարտականութեան»: Լիբանանեան դեկափարուութեան ուղին մինչեւ հիմա եղած է առօրեայ խնդիրներու լուծումը, մինչ ներդաշնակ ու պահանջէ բլանաւորում, ու ապագայի հարցերու կանխագուշակում:

Հիմա որ մակերեսային ակնարկ մը նետած եղանք Լիբանանի վերջին հարիւր տարուայ պատմութեան վրայ, ու նշած խնդրին բուն էութիւնը, քիչ մը խորանանք այս տագնապին քննարկութեան մէջ: Անկեղծօրէն պէտք է ըսենք, թէ Պաղեստինեան Դիմադրութեան ներկայութիւնը Լիբանանի մէջ, արագացուցիչի դերը խաղցաւ այս տագնապին հասունացման մէջ: Պաղեստինեան ներկայութիւնը, մանաւանդ զինեալ ներկայութիւնը Գահիրէի համաձայնութենէն (Դեկտեմբեր 1969) ետք, ուժերու խախտում մը յառաջ բերաւ, նկատելով իր իսլամ զանգուածը ինքզինք Պաղեստինեան Դիմադրութեան աւելի մօտ գրգռելու սերտ յարաբերութիւններ մշակեց անոր հետ քան թէ Քրիստոնեայ զանգուածը: Արդարեւ, այս իսլամ զանգուածը, որ մինչ այդ չէր կրցած ուժեղ կերպով իր պահանջները ներկայացնել, ժամանակը յարմար նկատեց անոնց վերանայումին: Այս մէկը բացորոշ էր ու լիբանանեան աջը արդէն իսկ նկատած էր այդ: Սակայն փոխանակ փորձելու միջին ճամբայ մը գտնելու ու վերանորոգելու երկրին հինցած կարգն ու սարգը (բան մը որ անխուսափելի է ու դարուս պահանջն է), բռնեց շատ սխալ ճամբայ մը:

Արդարեւ շեհապական թեկնածու էլիտա Սարգիսի վրայ, Սլէյման Ֆրանժիէի տարած յաղթանակով, աջը կը վրէժը լուծեց Բ. Գրասնեակէն, որ մինչ այդ մեծ դեր խաղցած էր պաղեստինցիներու Լիբանան ընդունման մէջ: Այսպիսով, աջը, Բ. Գրասնեակէն

ձեռքէն խլեց նախաձեռնութիւնը Պաղեստինեան ներկայութեան հետ վարուելու իր հասկցած ձեռով: Հոս է որ խելացի դեկափարութիւն մը, համաձայն իր բլանաւորման ու հեռանկարներուն, պիտի կարենար գտնել յարմարագոյն լուծումը: Եւ սակայն Ս. Ֆրանժիէի վարչակարգը ձախողեցաւ այս կէտին մէջ: Ան կրնար հետեւիլ Սուրիոյ օրինակին ու գորացնել պետութիւնն ու բանակը, (որպէսզի որեւէ օրինազանցութեան պարագային կարենայ տիրել կացութեան) եւ կամ տիալովի միջոցաւ յանգիլ լուծումի մը: Սակայն այսպէս չըրաւ, ու փոխարէնը պաղեստինեան զինեալ ներկայութեան դիմաց գորացուց տիրող աջակողմեան միջոցները, միաժամանակ հիմնելով նորեր: Այս քայլը խոտոր կը համեմատի (չըսելու համար անբնական) 20րդ դարու երկրի մը պահանջներուն: Այսպիսով գէնքը տարածուեցաւ ժողովուրդին ձեռքերուն մէջ եւ հետեւաբար անկանոնութիւններն ալ սկսան շատնալ: Այս կէտը մեզի կը յիշեցնէ նախաքրիստոնէական շրջանի Յունաստանը (Ն.Ք 6րդ դար) ուր Հելլենները միշտ իրենց գէնքերով կը պտըտէին, որովհետեւ իրենց տունները պաշտպանուած չէին, կեդրոնական ուժի մը չգոյութեան պատճառով: Այս դրութիւնը կամաց կամաց կը հատատուէր Լիբանանի մէջ, որպէս արդիւնք աջին այս անխոհեմ քայլին: Զօրացնել երկրի կարգ մը խաւերը, ի վնաս երկրին ընդհանուր շահերուն, կը նշանակէ երկիրը թուլացնել ամէն արտաքին ներխուժումի ու միջամտութեան առջեւ: Այս մէկը չուշացաւ ու այսօր այս քաղաքականութեան արդիւնքն է որ կը քաղեն:

Աջին այս անհեռատես ու սխալ քայլին դիմաց սակայն, ձախը դիմեց միջոցներու որոնցմէ մի քանի ծայրայեղ նկատուեցան ու կործանեցին ամէն կամուրջ որ կրնար նպաստել այս երկու թեկնորուն միջեւ հասկացողութեան մը գոյացման: Փաղանագաւորներու դէմ առնուած մեկուսացումի որոշումը լաւագոյն օրինակն է: Այս որոշման հուշակումը, սխալ մը եղաւ, որուն իբրեւ արդիւնք, աջը աւելի կարծրացուց իր դիրքը, երկիրը մատնելով անիշխանական վիճակի: Ինչպէս արդէն այս յօդուածաշարքին Ա. մասով նշած էինք, այսպիսի պարագաներու մէջ մարդիկ կը կորսնցնեն իրենց բնական ընթացքը ու կը վարուին մթնոլորտի մը մէջ որ կը յատկանշուի ծայրայեղ որոշումներով ու արարքներով: Բան մը, որուն ներկայիս ականատես կ'ըլլանք: Ու քանի կոիւնները կը շարունակուին կը սաստկանան ու կ'ընդլայնին, այնքան աւելի կը բարդանայ խնդիրը, որովհետեւ նորանոր կողմեր կը մտնեն կուռին մէջ: Հասած ենք աստիճանի մը, ուր բարեկարգումներու պահանջքը որ կը հանդիսանար խնդրին բուն էութիւնը, անցած է երկրորդ դա-

սակարգի, իր տեղը տալով Պաղեստինեան Լիբանանեան հարցին: Արդարեւ լիբանանեան իշխանութեան աջը մտահոգ է երկրին գերիշխանութեամբ ու կը գանգատի թէ չի կրնար իր տիրապետութիւնը հաստատել երկրին ամբողջ տարածութեան վրայ, մինչ Պաղեստինեան Դիմադրութեան դեկափարութիւնը մտահոգ է իր ժողովուրդին գոյութեամբ ու կը գգուշանայ՝ ինչպէ՞ս դաւի մը մէջ որ կրնայ Ամմանի ջարդերուն կրկնութիւնը ըլլալ, մանաւանդ այնպիսի ժամանակ մը երբ Պաղեստինեան Դատը յաղթանակներ կ'արձանագրէ միջազգային բեմերուն վրայ:

մուր, Ժիէա, Աքքար): Ասոնք արդիւնքը եղաւ այն, որ ստեղծուեցաւ հոգեկան բաժանում մը, երկու համայնքներու կուռող տարրերուն միջեւ: Հոս է որ միջին ճամբան բռնողները ամէն փորձ ըրին խուսափելու համար աշխարհագրական ու քաղաքական բաժանումէ մը, որուն հետեւանքները աննախատեսելի են:

Գալով այն ամբաստանութեան թէ պաղեստինցիք կը փորձէին Լիբանանը գրաւել, մենք այս մէկը անտրամաբանական կը գտնենք, որովհետեւ Պաղեստինեան յաղթանակ մը Լիբանանի վրայ, պիտի նշէր Պաղեստինեան դատին անկումը: Վերջերս Զուհէյր Մոհսէն յայ-

Կրնանք ըսել թէ Մարուֆ Սատի սպանութեամբ աջին ու ձախին միջեւ մղուող քաղաքական պայքարը ստացաւ զինուորական բնույթ, իսկ Ապրիլ 13ի դէպքով, Պաղեստինցիք անոր մէջ ներգրաւուեցան:

Ինչպէս կը տեսնենք, տագնապը կրօնական բնույթ չունէր, այլ՝ քաղաքական: Կրօնական վէճերու հրահրումը կը ձգտէր տագնապին մէջ ներգրաւել չէզոք դիրքի վրայ մնացող կողմերը: Կրօնքը տարագ մըն էր, որ իր տակ կը պահէր տագնապին քաղաքական բնույթը:

Սկիզբի շրջանին, Մարոնի դեկափարները (մանաւանդ նախագահին տղան) փորձեցին Լիբանանի բաժանումը իրագործել, այն կարծիքով որ այս արարքը կրնար լուծել խնդիրները եւ սակայն հանդիպեցան գլխաւորաբար Վատիկանի ու Ֆրանսայի ուժեղ ընդդիմութեան, ուստի այս անգամ փորձեցին «իրենց բաժինը» քրիստոնէացնել, ինչպէս կը վկայեն Քարանթինայի ու Տըպպայի օրինակները: Անդին իսլամ զանգուածն ալ, իր կարգին, որպէս վրէժխնդրութիւն, հակադարձեց (օրինակ Տա-

տարարած էր. «Թերեւս միայն Դիմադրութեան դեկափարութիւնը գիտակից է այն իրողութեան, թէ ինք պէտք է որ զինուորական կտրուկ ու ամբողջական յաղթանակի հասնի Լիբանանի մէջ, նկատի առած այն վտանգները որոնք կրնան բխիլ ատկէ, ի մտի ունենալով մանաւանդ որ այսպիսի արարք մը կրնայ իսրայէլի ներխուժման պատճառ հանդիսանալ, ինչպէս նաեւ կրնայ ծառայել թշնամիի բլանին իրականացման, ու ստեղծել բաժանումի ի նպաստ հանրային կարծիք մը: Ասոր համար է որ Պաղեստինեան Դիմադրութիւնը (մանաւանդ Ֆաթհը) տագնապին սկիզբէն ի վեր կը փորձէ անմիջական դէմ առ դէմ կռուի մէջ չի մխրճուիլ Փաղանագաւոր Ազատական ու ասոնց դաշնակից ուժերուն հետ: Եւ սակայն այս կացութիւնը շատ վտանգաւոր դարձաւ թէլ Զաադարի, Ժիսր Փաշայի ու Տպպայի գաղթականներու պաշարումով, որոնց շղթայագերծումը «գուգադիպեցաւ» Մ.Ա.Կ.ի Ապահովութեան Խորհուրդի նստաշրջանին գումարումին, ուր պիտի քննուէր Պաղեստինեան հարցը»:

(Շարունակելի - 4)

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՏՐՕՆ

Yes, I wish to subscribe to Massis Weekly
 Enclosed a check for (one year)
 * \$50,00 * \$100,00 (first class) for USA
 \$ 125,00 (Air Mail) for Canada.
 \$ 250,00 (Air Mail) Overseas.

Name: -----

Address: -----

City: ----- State: ----- Zip Code: -----

Country: -----

Tel: ----- Email: -----

Massis Weekly

Volume 40, No. 35

Saturday, SEPTEMBER 12, 2020

Artsakh President Sees No Peace Deal With Azerbaijan in the Foreseeable Future

STEPANAKERT – The Nagorno-Karabakh conflict is unlikely to be fully resolved in the foreseeable future, Artsakh president Arayik Harutiunyan said on Wednesday.

“The likelihood of resolving this problem within decades is very low,” Harutiunyan told a news conference in Stepanakert. “We don’t see that happening.”

“That is why through strengthening our army we should force the enemy to reckon with the Armenian force of Artsakh (Karabakh) and maintain the status quo until major geopolitical developments that could lead to some temporary or rather partial resolution of the Karabakh conflict,” he said. “A full resolution is not possible.”

The Karabakh leader said that the international community has already brokered such an interim solution to the conflict in Kosovo, an Albanian-populated former province of Serbia recognized as an independent state by

most Western nations.

Harutiunyan spoke to reporters on the 29th anniversary of Karabakh’s declaration of independence from Soviet Azerbaijan which came just four months before the breakup of the Soviet Union and was followed by a bloody Armenian-Azerbaijani war for the territory.

PM Pashinyan Visits Border Towns in Tavush Province

YEREVAN -- Prime Minister Nikol Pashinyan and his wife Anna Hakobyan visited on Monday the border towns in the Province of Tavush.

“The first stop was Chinari, where I thanked the locals for firmly supporting our troops in the victorious July battles,” Pashinyan said on social media, referring to the Azerbaijani military attack on Armenia in mid-July, when apart from military positions several civilian settlements, including Chinari, were targeted and bombarded by the Azeri armed forces.

The Prime Minister also met with a Chinari resident whose house is currently being re-built after it was completely destroyed by Azerbaijani artillery strikes.

In Aygepar Pashinyan was introduced on the renovation works of homes which were damaged recently from the Azerbaijani shelling.

“The bordering Aygepar has turned into a major construction site.

The houses which were damaged and destroyed from the shelling are being renovated, all streets in the community are being asphalted. The locals, some of whom were previously departing for a seasonal work, are currently engaged in the works. During the tour I got acquainted with the construction process and thanked the local residents for bearing the mission of border guard with an honor”, the PM said on Facebook.

PM Pashinyan also met with the residents of Movses community in Tavush province during which he talked about the ongoing road construction works in the village.

“This is the first time this village with a history of 300 years has an asphalt road. And this is thanks only to tax-paying, responsible citizens.

During the talk with the village residents I told them that our goal is to have same quality roads starting from Yerevan’s Abovyan street and Republic Square up to Movses”, the PM stated.

Russian-Armenian Joint Military Exercise Held Near Turkish Border

Russian-Armenian military exercises – archive photo

YEREVAN -- Russia’s Southern Military District announced on Saturday the start of a fresh Russian-Armenian exercise held at two training grounds in northwestern Armenia. It said the drill will involve about a thousand soldiers of the Russian military base headquartered in Gyumri, 200 tanks, artillery systems and other military hardware as well as two dozen Russian and Armenian warplanes.

A statement released by Russia’s Southern Military District on Monday said Russian MiG-29 fighter jets engaged in imaginary dogfights with enemy aircraft and struck ground targets as part of defensive and offensive operations simulated by the two militaries. It said the jets, which are normally stationed in Yerevan, then landed at an airfield in Gyumri, Armenia’s second largest city located just 10 kilometers from the Turkish border.

The Armenian Defense Ministry did not issue any statements on the drill as of Monday afternoon.

Armenia hosts up to 5,000 Russian soldiers as part of its military alliance with Russia. Successive Armenian governments have regarded the Russian military presence as a crucial deterrent against Turkey’s possible military intervention in the Nagorno-Karabakh conflict.

The likelihood of such intervention appears to have increased after deadly hostilities that broke out on the Armenian-Azerbaijani border in July. Turkey blamed Armenia for the escalation and pledged to boost Turkish military aid to Azerbaijan.

Turkish Defense Minister Hulusi Akar said on July 16 that the Armenians “will certainly pay for what they

Continued on page 4

Armenia’s Coronavirus Cases Continue Downward Trend

YEREVAN -- The daily number of new coronavirus cases registered in Armenia is continuing to decline steadily after peaking three months ago.

The Armenian Ministry of Health reported on Tuesday that 108 people have tested positive for COVID-19 in the past 24 hours, sharply down from an average of 550-600 cases a day registered in the first half of July and roughly 250 daily cases recorded in early August.

The ministry said 471 other patients have recovered from the disease, reducing to 3,182 the total number of active cases in the country of about 3 million. The number stood at over 7,700 a month ago.

The ministry data also shows that less than 6 percent of coronavirus tests carried out in the last two days came back positive. The positive test rate hovered between 20 percent and 25 percent in late July and has fallen steadily since then.

“If compare the number of tests, newly detected cases and recoveries in the past week or ten days we can say that the downward trend is holding steady,” a spokeswoman for the Ministry of Health, Lilit Babakhanyan, told RFE/RL’s Armenian service.

The trend has allowed the health authorities to reduce the number of hospitals treating COVID-19 patients. There were two dozen such hospitals across Armenia at the height of the coronavirus crisis early this summer. According to Babakhanyan, only eight of them are continuing to deal with the pandemic now.

The country’s infection rates have been falling despite the lifting in early May of the vast majority of government restrictions on people’s movements and business activity. Prime Minister Nikol Pashinyan’s government has since put the emphasis of getting Armenians to practice social distancing, wear face masks and follow other anti-epidemic rules.

President Armen Sarkissian: Artsakh Was the Spark Which Lit the Fire of Freedom

YEREVAN (Armradio) — Artsakh was the spark which lit the fire of freedom which spread all over the Armenian world, President of Armenia Armen Sarkissian said in a congratulatory message on the occasion of Artsakh Independence Day.

“Our people rose to defend their rights and to take their worthy place in the modern family of nations. This was a truly historic time for the realization of our aspirations and abilities and its significance was duly appreciated in Artsakh as well as in Armenia,” the President said.

According to him, the declaration of independence became the catalyst which allowed to form a sovereign statehood.

“Today, 29 years later, the Republic of Artsakh is a mature state unit thanks to the struggle being fought by all-Armenian forces, thanks to the victory, which was achieved through the unity of Artsakh, Armenia, and Diaspora, thanks to the willpower which is leading the people of Artsakh,

and has become the promise of their success,” President Sarkissian continued.

“I bow to the memory of all fallen heroes who sacrificed their lives for the free and independent Artsakh and express gratitude to all who gave their health and well-being to achieve that goal,” he added.

The President noted that Artsakh was a touchstone for our national willpower and remains the pivot of our national unity.

“For us, as a nation, every achievement in Artsakh is a stone to the restoration of the huge Armenian world. Thus, our mind and effort, our work and ideas ought to be directed towards the protection of the Fatherland, security and peace of Artsakh and Armenia, well-being of our nation,” he stated.

The President believes this notion should be the strongest in each of us because the fight for Artsakh’s full freedom, for the restoration of the violated rights of our people is not over yet, it continues.

Armenian Prosecutors Gear Up to Confiscate Properties and Assets Acquired Illegally

YEREVAN -- Armenia’s Office of the Prosecutor-General has set up a special division tasked with enforcing a law allowing the confiscation of private properties and other assets deemed to have been acquired illegally.

The law which the Armenian government pushed through the parliament in April allows prosecutors to investigate individuals in case of having “sufficient grounds to suspect” that the market value of their assets exceeds their “legal incomes” by at least 50 million drams (\$103,000). Should the prosecutors find such discrepancies they can ask courts to nationalize those assets even if their owners are not found guilty of corruption or other criminal offenses.

The latter will have to prove the legality of their holdings if they are to retain them. They will also be given the option of reaching an out-of-court settlement with the prosecutors, which would require them to hand over at least 75 percent of their assets in and outside Armenia to the state.

Prime Minister Nikol Pashinyan

has repeatedly portrayed the law as a major anti-corruption measure that will help the authorities recover wealth stolen from the people. Pashinyan has indicated his intention to use it against the country’s former rulers and their cronies who have plundered from the State.

The process will be handled by a special team of prosecutors. Prosecutor-General Artur Davtyan appointed on Thursday the head of the new division, his deputy and three other members, all of them prosecutors.

The division will be overseen by Srubhi Galyan, who was appointed as deputy prosecutor-general on Tuesday. The 28-year-old Galyan served as a deputy minister of justice until then.

Later on Thursday Davtyan met with the new appointees to discuss practical modalities of their work. According to his press office, the chief prosecutor told them that they will be performing unprecedented” functions and must make sure that there are necessary legal grounds for initiating asset seizures.

Armenian Government Settles Dispute with National Railway Network Managed by the Russia Railways Company

YEREVAN -- After yearlong negotiations with Moscow, the Armenian authorities appear to have agreed to drop criminal proceedings against Armenia’s national railway network managed by the Russia Railways (RZD) giant.

RZD runs the network called South Caucasus Railway (SCR) in line with a 30-year management contract signed with the former Armenian government in 2008. The deal committed it to modernizing Armenia’s disused and rundown railway infrastructure

with substantial investments.

An Armenian law-enforcement agency raided the SCR offices in Yerevan and confiscated company documents in August 2018. The Investigative Committee alleged afterwards that SCR inflated the volume of its capital investments by 400 million drams (\$830,000).

The Russian Ministry of Transport announced on Wednesday that the two sides have “settled all disagreements” over RZD’s activities in

Armenian Parliament Adopted Legislative Amendments Designed to Replace the State of Emergency

YEREVAN — Armenia’s parliament has approved a bill allowing the government to continue to enforce coronavirus-related restrictions and rules after lifting a state of emergency declared in March.

The bill — passed in the first reading on September 4 — involves amendments to several Armenian laws.

They will allow authorities to impose nationwide or local lockdowns, seal off communities hit by COVID-19 outbreaks, close the country’s borders, and isolate people infected with the virus.

If necessary, stricter restrictions can be established, such as ban on holding and participating in mass and public events. The stricter rules may be applied to legal entities, educational

Armenia as a result of negotiations led by Tokarev and Armen Simonyan, the Armenian deputy minister of territorial administration and infrastructure.

In a statement, the ministry said a protocol signed by Tokarev and Simonyan certifies RZD’s full compli-

institutions, local and state authorities.

The amendments provide for fines ranging from 10 thousand drams (about \$20) to 500 thousand drams (up to \$1025) if the quarantine restrictions are breached.

After the voting in the first reading the lawmakers were given three hours to present their proposals, after which the amendments will be considered again by the standing committee on legal issues.

Deputies from two parliamentary opposition parties, Prosperous Armenia and Bright Armenia, voted against the bill, saying the government was hastily pushing it through parliament without a proper debate.

The government drafted the bill to avoid extending the state of emergency again on September 11.

ance with its investment commitments and upholds the findings of independent audits of the Armenian railway conducted since 2008.

The Armenian Ministry of Territorial Administration and Infrastructure confirmed the signing of the protocol.

Eastern Diocese Primate Bishop Daniel Findikyan Elected to Appeal of Conscience Foundation Board

Dr. Noubar Afeyan with Bishop Daniel Findikyan

NEW YORK — Bishop Daniel Findikyan, Primate of the Eastern Diocese of the Armenian Church of America, was elected by unanimous vote to the board of directors of the Appeal of Conscience Foundation, the New York-based humanitarian organization that has advocated throughout the world on behalf of human rights and religious freedom.

Bishop Daniel received the welcome news in August, during a personal phone call from Rabbi Arthur Schneier, who leads the foundation as its president since establishing it in 1965.

The Eastern Diocese has long played an active leadership role in the organization under the tenures of Bishop Daniel's predecessors as Diocesan Primate, Archbishop Torkom Manoogian and Archbishop Khajag Barsamian.

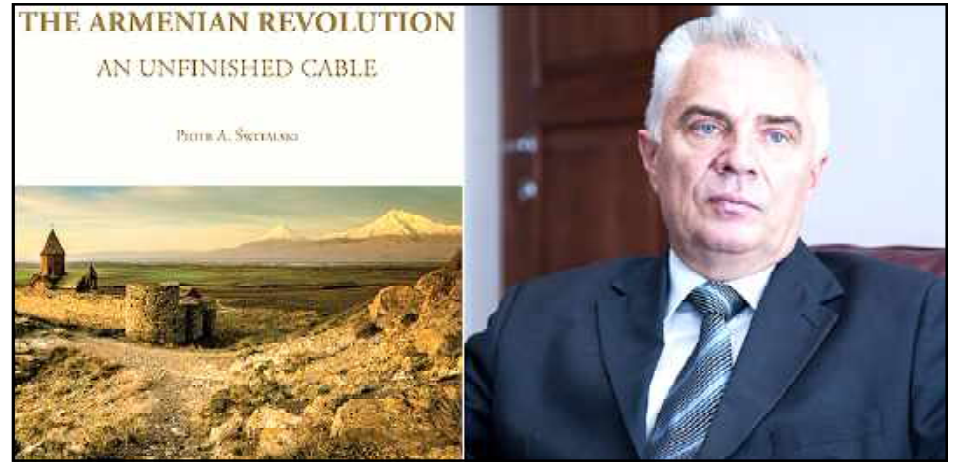
Later this month, Bishop Daniel will be taking part in the 55th Appeal of

Conscience Foundation Annual Awards Dinner, scheduled to go forward as a virtual event on the evening of Thursday, September 24. The hour-long program will involve and be viewed by leaders in the religious, civic, business, and diplomatic fields.

That event will be the occasion to present the 2020 "Appeal of Conscience Award" to Dr. Noubar Afeyan and Robert F. Smith. Both are being honored for their leadership "in helping to heal our wounded world at the time of the pandemic," according to the award citation.

Dr. Afeyan—a longtime friend and supporter of the Eastern Diocese, and chair of 2015's National Commemoration of the Armenian Genocide Centennial—is co-founder and chair of the biotech research company Moderna, which has been a leading innovator in research into a COVID-19 vaccine.

New Publication "The Armenian Revolution: An Unfinished Cable" by Piotr Switalski

WARSAW -- The Polish Institute of International Affairs has published the online version of Polish diplomat Piotr A. Switalski's *The Armenian Revolution: An Unfinished Cable* study, where the former EU envoy to Armenia "reports in detail the course of revolutionary events as seen through the eyes of Western diplomats stationed in Yerevan".

Switalski was the EU Ambassador to Armenia during the 2018 revolution.

"The Armenian Revolution: An Unfinished Cable provides an analysis of the political situation and the causes of mass protests in Armenia in the

spring of 2018, which led to the change of political power in that country", reads the description of the book.

"The author analyzes the geopolitical context of the reform process in Armenia. He takes into account the factor of the conflict in Nagorno-Karabakh and its possible settlement. The essay deals with the possible impact of the events in Armenia on the development of the situation in other post-Soviet countries.

The final part contains suggestions and recommendations regarding the European Union's policy and Poland's activities in the region, and towards Armenia in particular.

Annual Divine Liturgy Held at Akhtamar's Surb Khach Armenian Church

VAN -- The annual Divine Liturgy was held at Surb Khach (Holy Cross) Armenian Church on Akhtamar Island in Lake Van on Sunday amid precautionary measures due to the coronavirus pandemic.

The mass, which normally draws thousands of local and international tourists, this year gathered a limited number of visitors due to virus safety measures.

A 25-member delegation accompanied the Armenian Patriarchate of Constantinople, Archbishop Sahak Mashalyan, who presided over the mass.

Religious services were resumed in the church in 2010 after a 95-year hiatus.

Akhtamar church was built be-

tween 915 and 921 A.D. by architect Bishop Manuel under the sponsorship of Gagik I Artsruni of the Kingdom of Vaspurakan.

The church, which has a special place in East-West Christian art, carries the most important adornments and the most comprehensive wall reliefs of its time and was added to UNESCO's Tentative List of World Heritage in 2015.

The church was abandoned after the Armenian Genocide of 1915. Believed to have been constructed to house a piece of the "True Cross," which was used in the crucifixion of Jesus Christ, the church was restored in 2005 and opened in 2007. The church is usually open to visitors as a museum.

daughter and four sons. Elbiz and her daughter, Arevalous (Darzi's grandmother), were the only survivors of the genocide. They fled on foot to

northern Iraq with the aid of a friend of Tatyos. Darzi's father was born in Mosul and his mother was born in Baghdad.

Professor Ara Darzi Announced as incoming President of the British Science Association

LONDON (Panorama.am) -- The British Science Association (BSA) has announced that Professor the Lord Ara Darzi of Denham will take up Presidency of the Association from September 2020.

As the Association said in a released statement, Professor Darzi is Director of the Institute of Global Health Innovation at Imperial College London. He also holds the Paul Hamlyn Chair of Surgery at Imperial College London, and the Institute of Cancer Research and is Executive Chair of the World Innovation Summit for Health in Qatar. He is a Consultant Surgeon at Imperial College Hospital NHS Trust and the Royal Marsden NHS Trust.

A champion of innovation and convergence science, Professor Darzi is renowned for pioneering minimally invasive robot-assisted surgery. He has previously held the role of the parliamentary under-secretary of state for health and is a leading figure in global health policy.

Professor Darzi said: "I was pleased to be asked to take up the Presidency of the British Science Association at a time when healthcare and scientific innovation is at the forefront of the public, media and political agenda. The BSA plays an important

role both in engaging under-served audiences and in convening leaders, policy makers and opinion formers across sectors to take ownership of discussions on science that have an impact on people and society.

"I look forward to working with them this coming year to take forward discussions about how we reduce inequalities in healthcare and in access to research and public engagement."

To note, Darzi was born in Baghdad, Iraq to Armenian parents displaced by the 1915 Armenian Genocide. His family had lived in Erzurum, Ottoman Empire (now Turkey). His paternal great-grandparents, Tatyos and Elbiz Shiroian, had one

First AUA ChangeMakers of the “200 AUA ChangeMakers” Campaign

YEREVAN — The American University of Armenia (AUA) has recently launched the 200 AUA ChangeMakers campaign. In the face of a global pandemic, the timing was uncertain for this launch. But the need was greater than ever. We are embracing the challenges of the 21st century and positioning AUA as a hub of creativity and innovation, connecting disciplines and exploring innovative solutions to our world’s most pressing challenges.

AUA is excited to welcome its first three ChangeMakers after its launch in early August. The first supporters truly embody the term “ChangeMaker” and the spirit of AUA.

Lusine Yeghiazarian is the Vice President of Audit, Risk and Controls, serving as Chief Audit Executive (CAE) at GoPro, Inc., and is an independent director on the Board of Directors of SADA Systems. Pascal Parrot is a seasoned technologist, network and security architect with broad international experience. Born in Paris, France, Pascal spent his youth living in France, Senegal, Algeria and Tanzania. Lusine and Pascal are committed supporters of Armenian causes and initiatives, and share an admiration for AUA’s role in Armenia.

Lusine is a frequent speaker at various conferences and training seminars, including GoPro’s Summits, Intel’s WIN, IBM’s Super Women series, and various forums on technology, youth advancement, university clubs, and women leadership. More recently, Lusine was a speaker at the WCIT-19 Congress in Armenia and coordinated the invitation of over 30 WCIT international speakers and guests for an AUA visit and tour. Being committed to enabling opportunities for women, Lusine also serves on the Board of Armenian International Women Association (AIWA), and was the founding Vice President of the San Francisco affiliate of the organization.

“We believe that AUA plays an exceptional role in positioning Armenia youth for professional success, contribution to Armenia’s development, and in creating lasting impact on society. By becoming AUA ChangeMakers, we are aligning with the University’s vision of the future, and realizing our personal mission to support the education and professional opportunities for the next generation of Armenian leaders.”

Alex Saghatelian and Christine Soussa-Saghatelian are enthusiastic annual AUA scholarship supporters

who are committed to inspiring and impactful causes. Alex Saghatelian’s career spans over 20 years leading business transformation for Fortune 500 companies to consistently deliver high performance results. Alex is considered one of the top global pricing thought leaders and is currently the worldwide Vice President of Packaging & Pricing Strategy and ServiceNow. Christine Soussa is an accomplished sales and business development executive, with experience across multiple industries. Currently, Christine is a Senior Global Client Director at Equinix. With backgrounds in Lebanon, Greece, Portugal, Egypt, Iran, and Russia, they embrace their Armenian heritage wholeheartedly, actively participating in the Armenian community in numerous ways as leaders, philanthropists, and advisors.

“Education enables us to explore our world and empowers us to successfully adapt across a variety of industries, cultures, and languages,” Christine and Alex say. “We support AUA because it embodies a holistic approach to learning.” Alex Saghatelian and Christine Soussa-Saghatelian are enthusiastic annual AUA scholarship supporters who are committed to inspiring and impactful causes. Alex Saghatelian’s career spans over 20 years leading business transformation for Fortune 500 companies to consistently deliver high performance results. Alex is considered one of the top global pricing thought leaders and is currently the worldwide Vice President of Packaging & Pricing Strategy at ServiceNow. Christine Soussa is an accomplished sales and business development executive, with experience across multiple industries. Currently, Christine is a Senior Global Client Director at Equinix. With backgrounds in Lebanon, Greece, Portugal, Egypt, Iran, and Russia, they embrace their Armenian heritage wholeheartedly, actively participating in the Armenian community in numerous ways as leaders, philanthropists, and advisors.

“Armenia has the potential to harness its talent on a global scale. We live in a dynamic world where the intention must be translated into action. Thus, it is important to be ChangeMakers because inspiring others is what makes an impact. The upheavals of 2020 reveal the unthinkable; those who rise up to rethink, reshape, and rebuild with enthusiasm, strength, wisdom, love, and perseverance will be the ChangeMakers of the future.”

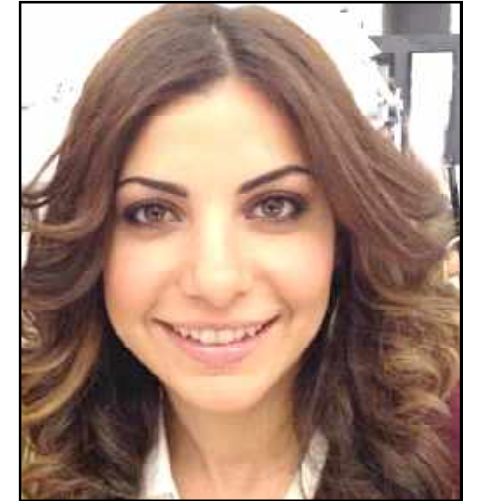
Dr. Tamar M. Boyadjian to Speak on “The City Lament: Jerusalem Across the Medieval Mediterranean”

FRESNO -- Dr. Tamar M. Boyadjian will give a virtual presentation on “The City Lament: Jerusalem Across the Medieval Mediterranean” at 7:00PM on Thursday, September 24, 2020. The presentation is part of the Fall 2020 Lecture Series of the Armenian Studies Program and is supported by the Clarie Bousian Bedrosian Fund. All Lecture Series events will take place online, and not face-to-face, through the Fall 2020 semester.

In “The City Lament: Jerusalem Across the Medieval Mediterranean,” Dr. Boyadjian examines how various ethno-religious cultures across the medieval Mediterranean world lamented the loss of the city of Jerusalem, and in what ways these lamentations are informed by reinscribing models from the ancient world. The critical objective of Dr. Boyadjian’s work is to expose cross-cultural exchange and interaction across the medieval Mediterranean through an examination of the lament tradition across Arabo-Islamic, Cilician Armenian, and Western European literary sources. She demonstrates how each of these cultures share similar modes of lamenting cities, all of which also coming from ancient prototypes. By understanding the loss of the city, each tradition further its political objectives of reconquering Jerusalem by simultaneously envisaging their own Jerusalem through a textually surrogate geography of the city, also informed by the theological and spiritual tradition of the significance of the city for that particular faith. It is through these city laments that these cultures allow for their own Jerusalems to live anew through this very paradoxical mourning of its loss and destruction.

Dr. Tamar M. Boyadjian is an Associate Professor of Medieval Literature and teaches Creative writing (poetry) and Translation courses in the Department of English at Michigan

Ani Kagramanian is a proud AUA alumna of the first graduating class of 1993 with a Master’s degree in Business Administration. The education she received at AUA played a crucial role in her life, and when AUA launched

State University. Her academic research and publications primarily focus on the intersections between Europe and the Middle East across the Medieval Mediterranean, with a focus also on the Armenian Kingdom of Cilicia. Further research interests include: representation of women across medieval Mediterranean literature; women and lamentation; Jerusalem and representations of space in literature; and queer studies and the medieval Mediterranean. She is author of the award-winning book, *The City Lament: Jerusalem Across the Medieval Mediterranean* (Cornell UP, 2018), and her current book project is entitled, *Eastern Princesses: Complaynt, Conquest, & Conversion in Late Medieval English Literature*.

The lecture will be on Zoom Conference, and registration is required. Use this link to register: bit.ly/armenianstudiesboyadjian. The lecture will also be streamed on the Armenian Studies Program YouTube channel at bit.ly/armenianstudiesyoutube.

For more information about the lecture please contact the Armenian Studies Program at 278-2669, visit our website at www.fresnostate.edu/armenianstudies, or visit our Facebook page [@ArmenianStudiesFresnoState](https://www.facebook.com/ArmenianStudiesFresnoState).

the 200 AUA ChangeMakers campaign, it was a quick decision to join her alma mater in the exciting journey of enhancing AUA’s institutional capacity and optimizing its impact on the development of Armenia.

Russian-Armenian Joint Military Exercise

Continued from page 1

have done” to his country’s main regional ally. In what appears to be a related development, Turkish and Azerbaijani troops held last month joint two-week exercises in various parts of Azerbaijan.

The Armenian government responded by accusing Ankara of undercutting international efforts to resolve the Karabakh conflict and posing a serious security threat to Armenia. Armen Grigorian, the secretary of Armenia’s Security Council, said on August 2 that Yerevan counts on Moscow’s support in its efforts to counter that threat.

Armenian Defense Minister Davit Tonoyan clearly alluded to Turkey when

he denounced the “expansion of some countries’ ambitions” in the South Caucasus in a speech delivered in Moscow last Friday.

“The Russian presence in the region as well as the deepening of military-political cooperation between Armenia and Russia are a very important deterring factor that helps to maintain regional stability and security,” Tonoyan said at a meeting of the defense ministers of several former ex-Soviet states, China, India and other countries.

Tonoyan addressed the meeting during what was his second visit to Moscow in less than two weeks. He met with Russian Defense Minister Sergei Shoigu and attended the opening ceremony of the International Army Games.

Պատմութիւն Առարկայի Չափորոշիչները Կամ Ինչո՞ւ Են Աղմկում Պատմաբանները

Ռ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ
ՍՊԳԿ Յայաստանի
վարչութեան ատենադպիր

Դեռեւս կրթական չափորոշիչների ի լոյս գալուց վեր, մինչ դրանց հանրայնացնելը, մինչ դրանց բովանդակային կազմութեանը ծանօթանալը ներհաստատանքան պատմագիտական դաշտը իր հանգիստը չէր գտնում իմանալով, որ չափորոշիչները գրուել են թուրքական յատուկ ծառայութիւնների գործակալների ձեռամբ եւ սրան զուգահեռ նոյն ժամանակահատուածում հար եւ նման մտահոգութիւններով փողոց դուրս եկան իրենց փրկարար գործն ի կատար ածելու հայագրի ամենաազգասէր, ազգային մտքի պայծառ ներկայացուցիչ ազգային սերունդները՝ յանուն ազգային արժէքների պաշտպանութեան, պիղծ ու ազգակործան չափորոշիչները թոյլատրող ոչ պակաս պիղծ եւ ոչ պակաս ազգակործան նախարարի հրաժարականը պահանջելու:

Այսպիսով կրթական քաղաքականութիւնը տապալուած է եւ նախարար Արայիկ Յարութիւնեանը պէտք է հրաժարական տա. միթո՞ւ:

Եկէք հասկանանք. Այն որ կրթական ոլորտը խոցելի է միանշանակ է եւ սա նոր բացայայտում չէ, ոչ էլ նոր ծագած խնդիր, այն որ նախարարն ունենում է սխալներ ու թերացումներ սա էլ վիճաբանութեան առարկայ չենք դարձնի, բայց արդեօ՞ք այդ սխալներն են հիմք հանդիսանում նրա հրաժարականի պահանջի համար, թէ մեր ազգային ամենաարդար ու ամենազինով սերունդը կարող է հրաժարականի պահանջի տակ յետին նպատակներ թաքցրած լինել:

Ինչո՞ւ հէնց պատմութիւն (եւ շատ թոյլ կերպով նաեւ գրականութիւն) առարկայի շուրջ սկսուեցին այսօր ծաւալուող տարօրինակ գրոցները՝ քանզի պատմութիւնը (ի հարկէ նաեւ գրականութիւնը) եղել եւ մնում է այն եզակի ազգագիտական, ազգաճանաչման գիտութիւններից, որը կարելի է առանց մեծ ճիգերի ծառայեցնել ցանկալի ծանրակշիռ քարոզչութիւն ծաւալելու, ցանկալի տեսակէտներ ձեւաւորելու համար եւ այս իրողութիւնը առանց կաշկաղման կիրառուել է նախկինում: Յաջողորով, քանի որ այդ ուսումնական առարկան ի տարբերութիւն բնական գիտութիւնների եւ մի շարք այլ առարկաների իր վրայ կրում է հայ մականունը եւ իմանալով մեր ազգի հոգեբանական առանձնայատուկութիւնները, նրա ամէն «հայ» ու «յան» մասնիկը կրող իրի ու երեւոյթի նկատմամբ առանձնայատուկ վերաբերմունքը եւ ի հարկէ նաեւ հաղորդած տեղեկութեան հաւաստիութիւնը երբեք չստուգելու բնաւորութիւնը եւ այլ գծեր՝ թէ որ առարկաների չափորոշիչի շուրջ աղմուկ պէտք է ստեղծուի հարցի պատասխանը դառնում է ակնյայտ:

Եւ այժմ ազգային սերունդի ու պատմաբանների կողմից դաշտ են նետուած այնպիսի կեղծիքներ, հնարում են այնպիսի իրականութիւններ վերագրելով դրանք չափորոշիչներին, որ չափորոշիչները կազմողները նոյնիսկ տեղեակ չեն իրենց իսկ գրած չափորոշիչներում նման բովանդակութիւններից...

Եւ բոլոր այդ մեղադրանքները որ մինչ օրս հնչեցնում էին ու հնչեցնում են ոչ միայն զուրկ են փաստացի ապացույցներից, այլեւ տրամաբանութիւնից եւ գրաւոր կերպով հանգամանալից դրանց անդրադառնալը համարում ենք պարզապէս անհիմար: Հընթացս պատմաբան տեխնոլոգների մի խումբ քարոզչական ապարատների միջոցով հայ հանրութեան ականջին են հասցնում ականջահասուցի հակագիտական պնդումներ ու մատնացոյց անում փորձագիտական թիմի կողմից դրանց անտեսումը պահանջելով խմբից դուրս գալ մասնագիտական արհեստավարժութիւնից եւ ներառել կամ բացառել այնպիսի բովանդակութիւններ, որոնք զուրկ են գիտական հիմքից, այնինչ որքան էլ այդ պնդումները հաճելի են ազգային եսին, այն ու ամենայնիվ դրանք մնում են հակագիտական, առանց հիմնաւորումների փշոցներ, որոնք ոչ միայն ծիծաղելի են միջազգային գիտական ասպարէզում, այլեւ վտանգաւոր են ազգային սնամաուութեան ձեւաւորման գործում:

Միգուցէ այս ամէնի վրայ կարելի էր աչք փակել, եթէ չլինէր եւս մի հանգամանք՝ այն է թէ ինչ մեթոդներով եւ ովքեր են պաշտպարում:

Վերը նկարագրուածի քարոզչական ասպարէզում տապալումից յետոյ չափորոշիչների դէմ պաշտպարող «գիտնականները» (արդէն կարող ենք մեզ չակերտների շուրջութիւնը թոյլ տալ) այլ մեթոդներ որդեգրեցին եւ կրկին անգամ շրջանցելով չափորոշիչների բովանդակային պարունակութիւնը այս անգամ էլ անդրադարձ կատարեցին փորձագիտական խմբի անդամների անձերին, նրանց կատարած երբեմնի աշխատանքներին, համագործակցած կազմակերպութիւններին եւ մասնաւորապէս որպէս թիւրախ ընտրեցին խմբի ղեկավար Լիլիթ Մկրտչեանին: Վերջինիս հասցէին հնչեցրած բոլոր մեղադրանքների մէջ ներառուած է այն հանգամանքը, որ Լիլիթ Մկրտչեանը (խմբի մի քանի անդամներ եւս) միջազգային համագործակցութեան շրջանակներում երբեւէ թուրք պատմաբանների հետ իրականացրել է պատմագիտական աշխատանք՝ Հայաստանում եւ թուրք-իսլամ գործող պատմութեան դասագրքերի վերլուծութիւններ: Փաստացի ըստ մեր «ազգային» «գիտնականների» գիտական աշխատանքների շրջանակներում թուրք գիտնականների հետ առնչութիւնները հակաազգային դրսեւորումներ են նոյնիսկ կարեւոր չէ առնչութիւնների շրջանակն ու բովանդակութիւնը, արդիւնքը. նրանց կիրառուած տրամաբանութեան յաջորդականութեանը հետեւելով կարե-

լի է եզրակացնել, որ նա ով երբեւէ առնչութիւն է ունեցել որեւէ թուրք անձի հետ հայ չէ, հակահայ է (եւ հէնց սա էլ նրանք ակնարկում են չիտաւելով դրա մասին բացայայտ), նոյնիսկ մի ոգեւորուած յայտարարութիւն տարածեցին ուղղուած ԱԱՄ-ին ընդդէմ չափորոշիչների եւ փորձագիտական խմբի:

Այս աղմուկին կարծում եմ կարելի է պատասխանել կարճ, պատասխանել ՀՀ ազգային հերոս Մոնթէ Մելքոնեանի բերանով (յուսամ այդ «ազգային» մարդիկ կասկածի տակ չեն պատրաստուում դնել ազգային հերոսին եւ նրա մտքերը), որի արտայայտած միտքը «կլորացուած» հետեւեալն է՝ հայ ազգի դաշնակից թուրքական պետութեան դէմ պաշտպարում կարող է լինել թուրք մտաւորական մարդը, հասարակ թուրքը, մի խօսքով թուրքը:

Մեղադրանքների շարքը համալրուած է նաեւ «Ֆեմինիզմ» կոչուող ծանր յանցագործութեան մէջ Լ. Մկրտչեանին ուղղուած մեղադրանքով... կարծես ֆեմինիզմը (ի հարկէ չենք խօսում դրա ռադիկալ դրսեւորման մասին) ինչ որ հակամարդկային, հակազգային երեւոյթ է:

Պարզամտութիւն է կամ նողկալի սրիկայութիւն կնոջ կամ կնոջ իրաւունքների յիշատակումը բնութագրել որպէս ռադիկալ ֆեմինիզմ, երբ յաճախ նոյնիսկ չի էլ շեշտուած «ռադիկալ» տերմինը այլ կիրառուած է ընդհանրական ֆեմինիզմ բառը՝ դրանով առ հասարակ ֆեմինիզմը փորձելով ներկայացնել որպէս ապազգային, հակապետական, հակաընտանեկան ու հակաբարոյական տարր:

Ֆեմինիզմի մասով նոյնպէս կարելի էր Մ. Մելքոնեանի բառերով պատասխանել, բայց աւելի լաւ կը լինի որ այդ անձիք, եթէ իրենց ճակատը չի նեղացել վերջնականապէս անհետանալու վտանգի առաջ կանգնելով, մտածեին այն ուղղութեամբ. թէ միթո՞ւ հայ կինը հայ ազգի բաղկացուցիչ մասը չէ, գրկուած է ազգային յատկանշիներից եւ հայ կնոջ իրաւունքը հայ ազգի իրաւունքը չէ, միթո՞ւ հայ կինը դարեւրով չի պաշտպարել յանուն հայ ազգի հայ տղամարդու կողքին, միթո՞ւ քիչ են հայ երեւելի կանայք, որոնք արժանի են ոչ պակաս ուշադրութեան (չենք նշի անուններ, քանզի յիշատակման են արժանի բոլորը):

Այսքանով ի հարկէ փորձագիտական խմբի ընդդիմախօսները չեն սահմանափակուած եւ աւելին, անցնում են մարդկային ու բարոյական բազմաթիւ կարմիր գծեր, նրանց նոյնիսկ չի ընկճում այն հանգամանքը, որ հակառակ ճակատում կանգնած է հայ կին, ինչից յետոյ ոչ թէ պատասխանելու ցանկութիւն, այլ հարց է առաջանում, թէ արդեօք իրենց պահուած քիչ ու արարքներից, ցուցաբերած արժեհատի մասին են խօսում, ո՞ր ազգի ազգայինն է իրենց հասկացածը եւ այդ ո՞ր ազգային գաղափարախօսութիւնն ու արժեհատական է իրենց կողմից ցուցաբերուած կնոջ անունի ու մասնագիտական պատուի հետ խաղալով:

Այս բոլոր քայլերը, որ մեր «գիտնականների» կողմից կատարուած են նոր չեն, սա արդէն աւանդական դարձած տակտիկա է, որ նրանք կիրառել են բազմիցս ցանկացած ընդդիմախօսի նկատմամբ: Հիմա մի պահ ենթադրենք մեր «պատմաբանները» հասան

իրենց ուզածին, բոլորն ընդունեցին, որ Լ. Մկրտչեանը ներկայացնում է վտանգ ազգային անվտանգութեանը, թուրք է... սակայն արդեօք դա փոխում է այն փաստը, որ Լ. Մկրտչեանի կողմից ներկայ իրականութիւնում կազմուած չափորոշիչները շատ աւելի յաջող, աւելի ազգային ու գիտական են, քան դրանք եղել են մինչ այս, արդեօք դա փոխում է այն փաստը, որ մեր «գիտնականներից» շատերի անունները արդէն ոչ թէ ծիծաղ, այլ առհասարակական քմծիծաղ են առաջացնում միջազգային գիտական հանրութիւնում, փոխում է իրենց գիտական կոչումները կասկածելի ճանապարհներով «վաստակելու» հարցը:

Բարեբախտաբար մենք գործում եւ ցուցաբերած մասնագիտական դրսեւորումներում գիտենք ով է Լ. Մկրտչեանը, իսկ մեր «գիտնականները» ցաւօք կը մնան ապրելու վերը թուարկուած հարցերի հետ:

Այսքանով կույրին էլ է տեսանելի, որ մեծապատիւ «գիտնականները» իրապէս ոչ թէ խնդիր են տեսնում չափորոշիչներում եւ ոչ թէ իրապէս մտահոգուած են դասագրքերի ապագայով, այլ նրանց ամբողջ աղմուկը ընդամէնը ֆօնային տրամադրութիւններ ապահովելու համար է, իսկ բուն թիրախը ԿԳՄՍ նախարարն, իսկ թէ ինչու դժուար չէ կռահել:

Յաւօք մեր այս «գիտնականները» կարծում են, թէ ոչ ոքի յայտնի չէ, թէ իրենց ետեւում ում ականջներն են կամ այլ կերպ ասած նրանց պոչն ում ոտքի տակ է, ի տիրութիւն իրենց այդ ամէնը մեզ վաղուց է յայտնի:

Ինչու հէնց ԿԳՄՍ նախարարը կարծես այդ էլ բարդ հարց չէ, քանի որ որքանով նկատել ենք նա որպէս գործիչ հանդիսանում է իշխանութեան ծանր հրետանիներից մէկը, միաժամանակ ամենամեծ խոչնդոտը մեր «գիտնականների» պատուիրատուների քաղաքական շահերի համար, ուստի նրան արանքից հանելով իշխանութեան հիմքերը հնարաւոր է քիչ թէ շատ խաթարել ու միաժամանակ լուծելի յօգուտ իրենց ի շարք ծանրակշիռ հարցեր:

Կրթական ռեֆորմները, այդ թւում չափորոշիչների փոփոխութիւնները պիտի կայանան:

Միաժամանակ առկայ փոքր ի շատէ ձեռքբերումները հնարաւոր է պահպանել ու զարգացնել ռեֆորմների շարունակականութեամբ, դրանց առաւել զարգացմամբ:

Յաւօք այդ թւում առաւելագոյն կարճ ժամկետում ԳԱԱ լուծարմամբ ու վերաձեւակերպմամբ, չկորցնելով այնտեղ ունեցած իրական գիտական պոտենցիալը:

Իսկ վերջում որպէս վերջաբան.

Եւս մէկ անգամ մենք ականատես ենք լինում յայտնի թեւաւոր խօսքերի հաւաստման, որ սրիկայի վերջին հանգրուանը հայրենասիրութիւնն է, եւ տեսէք, թէ այդ հայրենասէրները ինչպէս են մոլորեցնելով ու ազգային զգացումների վրայ խաղալով իրականացնում իրենց ցանկալի գործողութիւնները: Վաղ թէ ու «հայրենասիրութիւն»-ը որպէս ներքաղաքական հարցերի լուծման, ազգային հասարակութեան զբաղման գործիք պէտք է անհետանալ նպաստելով Հայաստանում առողջ քաղաքական դաշտի ձեւավորման, իսկ իրական հայրենասիրութիւնը կը զբաղեցնի իր բնական ու բանական ոլորտը:

Հերոսը Չի՛ Կրնար Ննջել

ԱԽԵՏԻՍ ՈԱԶՄԻԿ

31 Օգոստոս 1927-ին, երբ Զորավար Անդրանիկ իր աչքերը կը փակէր յաւիտենապէս, թրքական մամուլը կը ցնծար, յայտարարելով՝ որ այլեւ թուրքիոյ տարածքին նոր Անդրանիկ մը պէտք չէ ծնի: Ի հարկէ նկատի ունենալով Արեւմտեան Հայաստանը:

Քիչէր օժտուած են ապրելու երկու անգամ.- մինչեւ ֆիզիքական մահ եւ յետ մահու կեանք: Յետմահու ապրելու իրաւունքը կը նուաճեն անոնք, որոնք իրենց կեանքը կ'իմաստաւորեն նուիրական եւ անմահ արարքներով, կը զատորոշուին միւսներէն՝ իրենց սխրանքներով կամ ինքնատիպ վաստակով: Եւ երբեմն յետմահու կեանքը կ'ըլլայ աւելի շքեղ ու գեղեցիկ, աւելի փառահեղ ու առինքնող:

Անկրկնելի Զորավարը լաւագոյն օրինակն է անոր:

Անոր կեանքի ուղին եղաւ Շապին Գարահիսարէն Եռաբլուր: Հանգրուանեց հոն՝ ուր կար կռիւ. կանգնեցաւ այնտեղ՝ ուր ազգը կարիքն ունէր անոր: Հերոսական ինչպիսի վայելչագեղ էջեր գրեց իր օրինակելի պայքարով, օգտակար միտքերով, գոտեպնդիչ ոգիով: Հայ ֆետային, գեղջուկը, մշակը, մարտիկը թէ համեստ քաղաքացին իր բախտանիւր գրեթէ զօդած էր անոր թուրի հարուածներուն:

Հայոց գոյամարտի պատմութեան առանցքային դէմքը հանդիսացաւ ան անտարակուսելիօրէն: Ռահվիրան մինչեւ իսկ: Մարտական գուպարներու ընդմէջէն գեղազարդեց իր կեանքի պատմութիւնը էջ առ էջ: Որքան խոժոռադէմ ու խստահայեաց, նոյնքան հրապուրիչ ու առնագեղ Հայաստանի ազատագրութեան խորհրդանիշը դարձաւ ան:

Ի բնէ ըմբոստ, չախուռն եւ կքելէ խորշող պատանին, հետզհետէ իր հասակը նետեց վրէժի եւ պայքարի միջով՝ հասնելու ամենաթէժ կէտեր, ահեղ ճակատամարտեր եւ արիւնախանձ մարտադաշտեր: Տարօն էր ան՝ Մասնայ Արծիւը, Սբ. Առաքելոց վանքի կռիւ, Աղթամար, Պուլկարիայէն հասաւ Պուլսոյ մերձակայքը՝ շունդալից սլացքով:

Ապա՝ Թիֆլիսէն Տիւրմանի ճակատամարտ, Վան ու Վասպուրական, որմէ ետք Կարին, Զաւախք ու Լոռի: Զանգեզուր, Նախիջեւան ու Արցախ: Գաղութէ գաղութ շրջագայեցաւ՝ սիրելով կայծերը հայրենասիրութեան, կազմակերպելով օժանդակութիւններ հայրենիքի հազարաւոր որբերուն, նպատակն էր՝ վերածաղկած տեսնել փրկուած ափ մը հողը, որ կորիզը պիտի դառնար համայն հայութեան:

Ի՞նչը բնորոշ է Անդրանիկ փառացի պարագային: Անշուշտ, իր ողջութեան ձեռք բերած համաժողովրդային հմայքը իր անձին նկատմամբ: Ապրող-շնչող-գործող առասպելական անուն մըն էր, որուն շուրջ արդէն հիւսուած էին գեղարուեստական պատկերներ, բանահիւսական գործեր ու արկածախնդրական մանրավէպեր եւ սրտառուչ երգեր: Բերնէ բերան կը դառնար երկնառաք դիւցազն մը, որ եթէ հրապուրած էր ժողովրդային խոնարհ խաւերը, ապա նաեւ շահած էր սէրն ու պատկառանքը իր տարեկից ֆետայի մարտնչներու, որոնք անվերապահօրէն կ'ըն-

դունէին Անդրանիկի հեղինակութիւնը, հայդուկապետ ըլլալու կարողութիւնը: Ուրեմն, համաստեղութեան մը շողջողուն աստղն էր ան բոլորանուէր անձնագոհութեամբ:

Հետաքրքրական դրուագ մը, 1900-ականներու սկիզբին պատահած, Խարբերդի մէջ, Բենիամին Ժամկոչեանի գրիչով. «Իմացած էինք Խրիմեան Հայրիկի անունը, լսած էինք թէ կատարեալ սուրբ մըն էր, եւ կը զարմանայինք որ Սուրբ չէին կոչեր: Բայց շինած էինք առասպելներ: Խրիմեան Հայրիկ ունի երկու տղայ՝ Անդրանիկն ու Սերոբ Աղբիւրը (երկու յեղափոխականներ): Անոնց համար երկու հազուատ շինել տուած է, որոնցմէ գնդակ չ'անցնիր: Ահա՛ թէ ինչո՛ւ Անդրանիկ երբեք չի վիրաւորուիր»:

Մինչ Անդրանիկ Սասնոյ մէջ կը մղէր իր կռիւները, Կովկասի մէջ կ'երգէին.

Կովկասի քաջեր, խմբեր կազմեցէք,

Քաջ Անդրանիկին օգնութեան հասէք,

Առած իր շուրջը զինուորներ ութսուն,

Մաքրէ ճանապարհ մա դէպի Սասուն:

Սուլթան սարսափած, ճարը կտրուած,

Հազար ոսկի է գլխին խոստացած:

Հայ պատանիներ, շուտով շարժուեցէք,

Երբեք մի վախճաք, սուրեր շարժեցէք,

Հասել է ժամը սուրբ ազատութեան,

Կենալու ժամ չէ. շուտով քայլեցէք

Սիրեմք միութիւն, չանցնք վատութիւն,

Ունենանք, հայեր, սուրբ ազատութիւն...

Քաջակորով Գէորգ Զաւուչ երբ իր վերջին շունչը կը փչէր՝ արիւնաքամ ու նուաղուն, կը պատուիրէր՝

Գնացէք ընկերներ, գնացէք դուրս պարով

Վերջին ողջոյնս Անդրանիկ փառացի

Վերջին բարեւս հայ ժողովրդին:

Անդրանիկ փառացի ուղղութիւն էր. քաղաքական-մարտական ուղ-

ղութիւն: Եթէ եղան տարրեր, որոնք խաբուեցան իթթիհատէն, ուրիշներ գործակցեցան սերտօրէն, շատեր լեզու գտնել փորձեցին, ոմանք անոնց քաղաքակիրթ պատկերացուցին, Պուլսոյ եւ Սիւսի հոգեւոր պետերը հնազանդութեան յորդորներ կարգացին եւ զինաթափութեան կոչ ըրին, Անդրանիկ փառացի իւրացուցած ըլլալով հուլիսը քիւրտին եւ թուրքին, վճռեց՝ հարուածի դէմ կրկնակի հարուած, եաթաղանի դէմ՝ թուր. այսինքն՝ խօսիլ այն ոճով, որ ոճն էր սուլթանին, պէյին, էսքէրին, չէթէին եւ պաշլպօզուքին:

Եւ... իրաւացի էր Փաշան: Որովհետեւ, այն ինչ որ մնաց հայութեան, ինչ որ ունինք, եղաւ շնորհիւ հակահարուածի մարտավարութեան: Եւ այդ եղաւ Զորավարին ամենակարեւոր կտակը գալիք սերունդներուն:

Զորավարը յաւիտենապէս ննջեց իր պաշտելի հայրենիքէն շատ-շատ հեռու՝ ԱՄՆ-ի մէջ: Սակայն Արծիւը սաւառնեցաւ եւ վերջապէս անոր աճիւնները հանգչեցան Եռաբլուր՝ ապացուցելու որ ներկայ է ան՝ գէթ բարոյապէս ու ողբկան ուժով: Ինչ խօսք, հերոսները չեն կրնար ննջել յաւիտենա-

պէս եւ պէտք չէ ննջեն, քանզի նորա փթիթ հայորդիք կարիքը ունին հերոսներու: Առանց հերոսներու ազգ մը կրնա՞յ գոյատեւել, ստանալ բարոյական սնունդ եւ աւել:

Ինչ պատիւ ու սիրովանք անմահանուն Զորավարին, որ այսօր ներկայ է Հայաստանի բազմաթիւ վայրերու մէջ արձաններով, կոթողներով, կիսանդրիններով, յուշաքարերով, գիրքերով եւ... ոսկրտիքով: Իր յոգնաբեկ եւ բազմաչարչար աճիւնները կրնան միթիթաբուր, որ անդրանիկեան շունչով ու ոգիով կերտուած սերունդները տէրն ու պաշտպանն են Հայաստանի սահմաններուն՝ Արցախէն մինչեւ Տաւուշ ու Զանգեզուր: Ահա այստեղ է իսկական հերոսներուն առաքելութիւնը՝ ծառայել եւ ողբերկը նոյնիսկ յետմահու...:

97 տարի առաջ մեզմէ յաւերժօրէն բաժնուած Զորավարը ննջեց մարմնապէս, բայց կայ ու կը մնայ ամէնուր, քանզի հերոսները չեն կրնար ննջել: Մենք խոստացած ենք՝

Սուրբ անունդ պիտի յիշուի դարձ դար,

Հսկայ լեռնիք քեզ ապաստան, Անդրանիկ:

URGENT APPEAL

We stand in solidarity with our community in Beirut, Lebanon. The consequences of the tragic explosion on August 4 are horrific. Nothing can bring back precious lives lost. Nor is it easy to restore homes, churches, community centers and businesses damaged. But we can lend a helping hand to our brothers and sisters at the AEBU - Lebanon who are doing the impossible to help the wounded and the displaced following this disaster.

TOGETHER let's try to ease the pain and RESTORE HOPE!

CLICK HERE AND DONATE

Տ. Խաղ Արքեպիսկոպոս Աջապահեան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռի Նուիրեալը (1883-1968)

Խաղ Արքեպիսկոպոս իր Աջապահեան ազգատոհմի արժանաւոր ժառանգորդն ու վերջին շառաւիղը եղաւ: Տոհմանունը ինքնին կը բացայայտէ թէ սերունդներ շարունակ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի ԱՅԸ պահպանողներն եղան Սիսի Կաթողիկոսարանին մէջ դարեր շարունակ, եւ ինք եղաւ չարաղէտ տարագրութեան ընթացքին իր ձեռքերով պահպանելու եւ փոխադրելու Սրբազան Արկղը մինչեւ Անթիլիաս:

ԴՊԿՏ. ԶԱԻԷՆ Ա. ՔԶՆՅ. ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆ

Երախտիք

Աթոռին Տեղապահ Երջանկալի շատակ Տ. Խաղ Արքեպիսկոպոս Աջապահեանի յիշատակին կ'ընծայեմ սոյն գրութիւնը: Սրբազանը ծնած էր Սիս ու կը վախճանէր Լիբանանի մէջ 1968 թուի Յուլիսի 17-ին: Սրբազան Հայրը Կիլիկեան Աթոռի Սիսէն Անթիլիաս ճգնաժամի ճանապարհին մնաց ամենէն կարկառուն Աջապահեան աստուածընտիր սերունդի վերջին շառաւիղը, իր մեծաւորին՝ Տ.Տ. Սահակ Բ. Խապայեան Կաթողիկոսի կողքին, տարագրութեան դժիւր տարիներուն, մինչեւ Աթոռին ապահով վերականգնումը Լիբանանի Անթիլիաս աւանին մէջ: Իր քաջակորով կեանքի երկրորդ մասը նուիրաբերեց յետ-եղեռնեան Տանն Կիլիկիոյ Աթոռին՝ վարելով Առաջնորդի կենսական պաշտօնները նորահաստատ թեմերէն ներս, երկիցս վարելով նաեւ Տեղապահի բարձր դիրքն ու պատասխանատու պաշտօնը՝ միշտ նախադասելով ամէն բանէ վեր Սիսի հնաւանդ Աթոռն ու անոր պատմական ինքնութիւնը:

Սիսի Սուրբ Աթոռին Ճշմարիտ Նուիրեալը

Խաղ Սրբազան Սիսի կաթողիկոսարանի Մայր Տաճարին մէջ 1909 թուին քահանայական կարգ ստացաւ իր մեծաւորէն, ու իր կեանքը նուիրեց Կիլիկիոյ Աթոռին՝ յատկապէս տարագրութենէն ետք երբ 1916-էն ետք Տանն Կիլիկիոյ Սահակ Բ Կաթողիկոս բռնի Երուսաղէմ կը մնար որպէս Կաթողիկոս-Պատրիարք տարիուկէս տեւողութեամբ:

Որպէս հաւատարիմ միաբան Տանն Կիլիկիոյ, գաղթականի գաւազանը ձեռքին, Խաղ Վարդապետ Աջապահեան, ընկերակցութեամբ՝ Պետրոս Սարաճեան եւ Եղիշէ Կարոյեան եպիսկոպոսներու, Միւռոնի սրբազան կաթսան, Լուսաւորչի Աջն ու արծաթեայ արկղը, Սիսի հնաւանդ եկեղեցական սպասներով միասին իր հետ առնելով անհատկ կը հասցնէր Հայկէպ եւ անկէ մի քանի տարիներ ետք Անթիլիաս որպէս իսկական Աջապահեան հոգեւորական:

Նոյն տարիներուն Խաղ Վարդապետ տեսուչ կը կարգուէր Պէյրութի երուսաղէմապատկան եկեղեցիին: Հինգ տարիներ ետք, երբ Սուրբիոյ եւ Լիբանանի Երուսաղէմի տեսչութիւնները Կիլիկիոյ Աթոռին փոխանցուեցան Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց վանքի միաբանութեան որոշումով, Աջապահեան Վարդապետ գլխաւոր միաբաններէն մին կը հանդիսանար եկեղեցական տեսչութիւնները թեմերու վերածելով եւ կարգաւ անոնց գլուխը անցնելով, միշտ Տ.Տ. Սահակ Կաթողիկոսի հրահանգով: Հերոսական նուիրումով ինք եւ միաբանակից հոգեւորականներ բռնի հեռացան Սիսէն եւ սակայն անվատ վերակերտեցին Սուրբ Աթոռը Լիբանանի մէջ:

Թեմական Պաշտօններ

Խաղ Աջապահեան վարդապետ 1929-ին Հայկէպի մէջ եպիսկոպոս կը ձեռնադրուէր Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Տ.Տ. Սահակ Հայրապետի ձեռամբ, օծակից ունենալով Արտաւազդ եպիսկոպոս Սիւրմէեանը: Խաղ Եպիսկոպոս իսկոյն կաթողիկոսական փոխանորդի պատասխանատու պաշտօնը կը վարէր Դամասկոսի (1929), եւ ապա Անտիոքի (1933) թեմերուն, կանոնական դերը ստանձնելով այն ատեն Երուսաղէմի տեսչութիւններու փոխանցման կարեւոր գործին մէջ: Իր հաւատարիմ եւ արդիւնաւոր ձամբուն վրայ Խաղ եպիսկոպոս Արքեպիսկոպոսութեան բարձրացաւ 1936-ին, երբ նոյն տարին վախճանեցաւ Աթոռակից ՏՏ Բաբգէն Ա Կաթողիկոս անժամանակ կերպով, եւ ապա իր կեանքն ու գործերը նուիրեց նորահաստատ Անթիլիասի Կաթողիկոսարանին՝ որպէս Կաթողիկոսական Փոխանորդ Լիբանանի թեմին, եւ ապա Տեղապահ երկիցս՝ 1941 եւ 1952 թուականներուն:

1941 թուին Խաղ Արքեպիսկոպոս դժուարին պայմաններու տակ, երբ արդէն Պետրոս Ա. Կաթողիկոս Սարաճեան վախճանած էր, որպէս Տեղապահ հրաւիրուեցաւ Մայր Աթոռ այցելելու եւ նախազահելու Ազգային-եկեղեցական Ժողովին որ պիտի ընտրէր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը: Մայր Աթոռ թափուր էր 1938 թուականէն, նահատակ խորէն Ա. Մուրատբէգեան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի վախճանումէն ի վեր, որ սակայն չիրագործուեցաւ եւ յետաձգուեցաւ եպիսկոպոսներու բացակայութեան պատճառով:

Աջապահեան Արքեպիսկոպոս իր Տեղապահի պաշտօնը յաջողութեամբ վարեց հինգ տարիներ եւ կարողացաւ յաջողցնել ընտրութիւնը Տ.Տ. Գարեգին Ա. Յովսէփեանց Կաթողիկոսին՝ 1943 թուականին: Յաջորդող տասնամեակին Խաղ Արքեպիսկոպոս մնաց սերտ գործակիցը Գարեգին Ա. Կաթողիկոսին վարելով միանգամայն Լիբանանի Կաթողիկոսական Փոխանորդի պաշտօնը 1946-էն մինչեւ 1951, եւ ապա Կաթողիկոսական Ընդհանուր Փոխանորդութիւնը Գարեգին Ա. Հայրապետի հիւանդու-

թեան տարիներուն, մինչեւ Հայրապետին վախճանումը տարի մը ետք 1952 Յունիս 21-ին: Նոյն տարին Կիլիկեան Միաբանութիւնը Խաղ Սրբազանը ընտրեց Տեղապահ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան:

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Մէջ

Խաղ Արքեպիսկոպոսի երկրորդ պաշտօնական այցը Մայր Աթոռ եղաւ 1954 թուին երբ մայիս ամսուն Ամենայն Հայոց Տ.Տ. Գէորգ Զ. Հայրապետը վախճանեցաւ, որուն յուղարկաւորութեան նախագահելու համար հրաւիրուած էր Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդէն որպէս երիցագոյն բարձրաստիճան հոգեւորական: Խաղ Արքեպիսկոպոս կատարեց երջանկալի շատակ Հայրապետին վերջին օծումը՝ շրջապատուած ութ եպիսկոպոսներէ՝ բոլորն ալ ձեռնադրուած վախճանեալ Հայրապետին 1945 եւ 1951 թուականներուն: Այլապէս նաեւ իր աւանդապահ եւ պատկառելի ղեկավարութեան տակ Սրբազանը արդիւնաւէտ գործունէութիւն ծաւալեց Կիլիկիոյ Աթոռը պահելով բնականոն ընթացքի մէջ, երբ Դպրեվանքը տուաւ իր հունձքը, տնտեսապէս բարօր շրջան մը բոլորելով:

Խաղ Սրբազան Հօր Տեղապահութեան շրջանին, իր արտօնութեամբ եւ վերատեսուչ Դերենիկ եպիսկոպոս Փոլատեանի շնորհաբաշխութեամբ չորս տարիներու յաջորդականութեամբ ձեռնադրութիւն ստացան Վաչէ Յովսէփեան, Արտակ Մանուկեան, Գարեգին Սարգիսեան, Արտաւազդ Թրթռեան, Սահակ Այվազեան, Մեսրոպ Գրիգորեան, Գէորգ Կարապետեան, Ներսէս Բապուճեան եւ Զաւէն Արզումանեան արեղանները: Բոլորն ալ մեծանուն Գարեգին Յովսէփեանց Կաթողիկոսին շնորհընկալները եղանք ու իր վախճանուէն ետք Խաղ Արքեպիսկոպոսի հայրախնամ վերատեսչութեան տակ ծաւալեցին: Խաղ Արքեպիսկոպոս կատարեց նաեւ յաջորդ Գիւտ արեղայ Նազգաշեանի ձեռնադրութիւնը:

Կաթողիկոսական Ընտրութեան Դարը

Տեղապահ Խաղ Արքեպիսկոպոս Աջապահեանի տարիներուն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ընտրութիւնը յետաձգուելով ընտրապայքարի վերածուեցաւ, անլոյծ մնալով ընտրութեան կարեւորագոյն խնդիրը: Տեղապահ Սրբազանը քանիցս փորձեց, հրահանգեց, Միաբանական Ժողովներ գումարեց, որոնց ինքս ներկայ եղած էմ, եւ յանուն միաբանական ժողովին պատգամաւորներ ընտրել տուաւ Աթոռին ենթակայ չորս թեմերէն, Բերիոյ, Լիբանանի, Դամասկոսի եւ Կիպրոսի, որոնք որոշուած թուականին Անթիլիաս պիտի ժամանէին: Սակայն յետաձգումները ընդունելի չեղան եւ կուսակցական ներքին պայքարներ հարցը աւելի կնճռտեցին: Երեք տարիներու տատանումներէ ետք Խաղ Արքեպիսկոպոս Տեղապահի իր պաշտօնէն հրաժարեցաւ աւելի լաւ արդիւնք մը ակնկալելով: 1955 թուի Հոկտեմբերին Միաբանական Ժողովը Տեղապահ ընտրեց Լիբանանի թեմին Առաջնորդ Խորէն Եպիսկոպոս Բարոյեանը:

Կաթողիկոսական ընտրութեան շփոթին մէջ երբ Ամենայն Հայոց ՏՏ Վազգէն Հայրապետ ներ-

կայ եղաւ Անթիլիասի միաբանական Ժողովներուն, Խաղ Արքեպիսկոպոս Հայ Եկեղեցւոյ կանոնական միասնութեան գիծին վրայ անխախտ մնաց, միշտ կողքին Ամենայն Հայոց Հայրապետին: Չմասնացեցաւ ընտրութեան եւ կամ ընտրապայքարներուն՝ սպասելով աւելի խաղաղ օրերու: Իր կողքին մնացինք միաբաններուս մեծամասնութիւնը: Իր կեանքի վերջին տասնամեակին պատահեցաւ Սրբազան ԱԶԻՆ անյետացման տգեղ պատահարը երբ Խաղ Աջապահեան Սրբազան Մասունքներու Արկղը կը պահէր իր առանձնասենեակին մէջ տարիներէ ի վեր, ու ինք Գահիրէ մեկնած էր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի նախագահութեամբ մասնակցելու 1956 թուի Հայ Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոսական Ժողովին: Տողերս գրողը Զաւէն արեղայ Արզումանեան, եգիպտահայտակ, ստիպուեցաւ Գահիրէ մեկնիլ անձամբ գրութիւն մը յանձնելու Խաղ Սրբազանին: Իրագեկ ըլլալով պատահածին Արքեպիսկոպոսը իսկոյն մեծ վրդովմով վերադարձաւ Անթիլիաս ստուգելու եղած ահաբեկչութիւնը միաբան վարդապետի մը կողմէ՝ իբր թէ խափանելու կատարուելիք կաթողիկոսական անկանոն ընտրութիւնը: Բարեբախտաբար ճիշդ տարի մը ետք գողերը վերադարձուցին Արկղը Սրբազան Հօր յախուռն կեցուածքին ու պահանջին վրայ:

Խաղ Արքեպիսկոպոսի Արժանիքը

Խաղ Սրբազան ձեռնհասօրէն գործակցած էր հինգ Կաթողիկոսներու՝ Տ.Տ. Սահակ Բ. Խապայեան, Բաբգէն Ա. Կիլիկեանի Աթոռակից, Պետրոս Ա. Սարաճեան եւ Գարեգին Ա. Յովսէփեանց Հայրապետներուն, որոնք միշտ յարգեր էին Մայր Աթոռի գերագահութիւնը: Որպէս պարտաճանաչ եւ աւանդապահ հոգեւորական անմիշտ ուզեց մնալ նոյն ուղիին վրայ, իր յաճախակի այցելութիւններով Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, ուր գնաց երրորդ եւ չորրորդ անգամներ Տ.Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հրաւերով:

1958 թուի իր այցելութեան, երբ տողերս գրողը Զաւէն արեղայ Արզումանեան եւս հրաւիրուած էր Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդին կողմէ որպէս հոգեւոր հովիւ Եթովպահայ համայնքին, մեր մեծաւորը Խաղ Արքեպիսկոպոս, Վազգէն Հայրապետի արտօնութեամբ, վարդապետական մասնաւոր չորս աստիճանները շնորհեց իրեն ենթակայ երեք միաբաններուն՝ Գէորգ Կարապետեան, Զաւէն Արզումանեան եւ Գիւտ Նազգաշեան արեղաններուն, որոնց եւս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը շնորհեց Հայրապետական Կոնդակ եւ Վարդապետական ակադեմիա լանջախաչ կրելու իրաւունք:

Աջապահեան Սրբազան վերջին անգամ Մայր Աթոռ հրաւիրուեցաւ որպէս նախադամ՝ մասնակցելու համար 1962 թուի Ազգային-եկեղեցական Ժողովին, ներկայացնելով Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, քանի որ Անթիլիաս ընթացք էր տուած իրենց ուղղուած հրաւերին: Մայր Աթոռի Գահակալ Տ.Տ. Վազգէն Ա. Հայրապետ իր

«Ինչու»-ների Պատերազմը

ՀԵՆՐԻԿ ԱՆԱՍԵԱՆ

2ի գնահատումն ոչ ոքի»: ԱՄՍՈՒԷԼ ՋՈՆՍՈՆ

- Սկզբից ասեմ, որ այս նիւթի հեղինակը թոռս է՝ Շանթը, որ տարիներ առաջ, իւրաքանչիւր օր, ամէն վայրկեան եւ երկվայրկեան հոգիս հանում էր իր «ինչու»-ների տարափով:

- Պապիկ, ինչո՞ւ է լամպը վառուում...

- Որպէսզի լուսաւոր լինի:

- Ինչո՞ւ...

- Որպէսզի մութ չլինի եւ իրար տեսնենք:

- Այսինքն ուզում ես ասել իրար տեսնելու համար:

- Այո՞, սակայն ոչ միայն իրար տեսնելու, այլեւ կարողանանք տեսնել, մեր շուրջը, բնութիւնը, աշխարհը...

- Ինչո՞ւ...

Դէ արի ու այս «ինչու»-ների տակից դուրս արի: Եւ այսպէս շարունակ: Ակամայ, թոռս ինձ մտածել է տալիս մի շատ կարեւոր երեւոյթի մասին: Իսկապէ՞ս մենք կարող ենք պատասխանել բոլոր «ինչու»-ներին: Վերջին հաշուով՝ ոչ, չենք կարող, որովհետեւ ամէն մի պատասխան ծնում է մի նոր «ինչու»:

Օրինակ էք ուզում՝ խնդրեմ.

- Ինչո՞ւ է Հայաստանի վիճակը անմխիթար:

- Որովհետեւ անփորձ դեկավարներին ձեռքին է երկիրը:

- Ինչո՞ւ է նրանց ձեռքին:

- Որովհետեւ փորձուածները հիմնականում Հայաստանից դուրս են:

- Ինչո՞ւ են Հայաստանից դուրս:

- Որովհետեւ, մեղմ ասած՝ նրանց դուրս արին երկրից:

- Ինչո՞ւ դուրս արին...

... Եւ այսպէս՝ կարելի է «ինչու»-ներով հատորներ լցնել եւ արդիւնքում չենք գտնի «ինչու»-ի վերջնական պատասխանը:

«Ով գովում է բոլորին,»

Կրկին մէջտեղ եկաւ «ինչու»-ն: Որովհետեւ նման մարդը ընդհանրապէս ունակ չէ գնահատել ոչ լաւը եւ ոչ էլ վատը՝ ում արածն էլ որ լինի: Սովորաբար, գնահատելը կարողութեան չափանիշ է եւ ոչ թէ յատկութիւն:

- Ինչո՞ւ:

- Որովհետեւ կարողութիւնը ձեռք ենք բերում սովորելով, աշխարհաճանաչմամբ մշտապէս սովորելու ձգտում է յայտ բերելով ամէն մի հարցում: Իսկ յատկութիւն՝ բոլորին է տրուած Աստուծոյ եւ բնութեան կողմից, որպէսզի այդ զգայարանի միջոցով կարողանանք այս կամ այն արարքի համար որեւէ մէկին գովել կամ փնտել: Ի միջի այլոց այդ զգայարանը շատ յաճախ է շահարկում հայերիս կողմից՝ տեղի անտեղի որեւէ մէկին գովելիս, թէ փնտելելիս: Այդ առումով էլ յաճախ են պատահում անհաճոյ դրսեւորումներ մարդկանց փոխարարբերութիւնների միջոց:

Առանց ծանրութեթեւ անելու, մենք լաւ գովել գիտենք, եւ թէ լաւ փնտելել ու շշպուել: Ուստի հրամայական է, որպէսզի մարդիկ հաշուի առնեն իրենց կարողութիւնների սահմանները ու ըստ այնմ կարողանան փոքրիշատէ ճշգրտօրէն ձեւակերպել իրենց ասելիքը դիմացինին արժեւորելիս: Տարածուած մտքեր են.

- Վա՛յ այն մարդուն, որի ետեւից չեն խօսում:

- Վա՛յ այն մարդուն, որի ետեւից միայն վատն են խօսում:

Իսկ մենք ասում ենք. Մարդու ետեւից պիտի խօսեն եւ լաւը, եւ վատը, որովհետեւ այդ անձը մէկի համար վատ է, միւսի համար լաւ, նախած թէ ում «ոտն է տրորել» եւ կամ ում «դունչը շոյել», - բա՛, այսպէս է կեանքը, էլ «ինչու»

մինչու» չկայ:

«Ամենամեծ կոյրը նա է, ով չի ուզում տեսնել»:

Ջ. ՍԿԻՖՏ

Անգլիացի նշանաւոր գրողի ասոյթը այս օրերին պիտի ձեւափոխել հետեւեալ կերպ. «Ամէնամեծ կոյրը նա է, ով նայում է, բայց չի տեսնում»:

Իմ այս միտքը վերաբերում է նրանց, ովքեր ամէն լաւի մէջ անգամ վատն են տեսնում, եւ որոնց աչքն էլ, տեսողութիւնն էլ անցնում է ստամոքսի միջով: Եւ սրանց մէջ կան այնպիսիներ, որոնց հայրենիքի կրթական հաստատութիւններում սովորեց-րել են, որ «մարդ ոչ միայն հացիւ, այլ բանիւ»:

«Ձարմանալու անընդունակ Մարդը թաղութան վիճակում է»:

ՀԵԳԷԼ

- Ահա մի ասոյթ, որ իմ սրտովն է: Գերմանացի փիլիսոփան էլ է «յայտնաբերել», որ կան մարդիկ, որոնք զարմանալու կարողութիւն չունեն: Ես մշտապէս ասել եւ կրկնում եմ, որ այսքան երկար տարիներ կարողանում եմ պարել այս օտար երկրում, որովհետեւ իւրաքանչիւր օր մի բան գտնում եմ զարմանալու համար: Լինի դա կենցաղում, առօրեայ կեանքում, արուեստում, գիտութեան, տեխնիկայի եւ այլ ճիւղերում: Ինքը՝ Միացեալ Նահանգներն արդէն զարմանքի նիւթ է՝ ներքին եւ արտաքին հակադրութիւնների մշտապէս հոսքով: Եւ ինչպէս կարելի է չզարմանալ այդ հոսքի մէջ ընթացող փոքր-մոքր շոյիչ, հաճելի առուակներով, որոնք մտնում են հոգուդ մէջ, շոյում ինքնասիրութիւնդ, առուակներ, որոնց շնորհիւ մարդը մարդ է գգում իրեն:

- Յոռի երեւոյթներ՝ իհարկէ կան, եւ ո՞րտեղ չկայ: Դրանցից մէկը հենց այն, որ ազգակիցը շահագործում է ազգակցին եւ, շատ անգամ ակելի անգլիօրէն, քան օտար-ը: Բա սա զարմանքի նիւթ չէ՞...:

Ձարմանքը, զարմանալու յատկութիւնը թեթեւացնում է մարդու միտքը, սրում երեւակալութիւնը, դիւրացնում օտար երկրում ապրելը: Միշտ պիտի զարմանալ, թէ՛ կուզանշան թուացող նոր երեւոյթի համար, բա զարմանալու բան չէ՞, երբ թոռդ հարցնում է.

- Պապիկ, ինչո՞ւ ես տխուր, աչքերդ էլ թաց են...

Բա դա զարմանալու բան չէ՞, երբ թոռնիկդ երեսիդ նայելով հասկանում է, որ ինչ որ վատ բան է կատարուում քո հետ:

- Բա ի՞նչպէս բացատրես նրան, որ այդ դու տառապում ես քիչ առաջ տեսածդ Պէյրուսի սրտածմիկ տեսարանների համար, քո հայրենակիցների դժբեմ ճակատագրի, ի վերջոյ Հայրենիքի անհեռանկար վիճակի համար:

«Մարդը թագաւորն է այն երկրի, որի վրայ ապրում է»:

ԺԱՆ ԺԱԿ ՌՈՒՍՍՕ

Ուշ միջնադարի ֆրանսիացի փիլիսոփա Ժան-Ժակ Ռուսսոն գիտէ՞ր արդեօք, որ իր այդ խորիմաստ միտքը մեզ՝ Սփիւռքում ապրող հայերիս համար չէ:

- Ինչո՞ւ:

- Որովհետեւ, Սփիւռքի հայերից շատերն, իրոք ապրում են թագաւորի պէս, բայց իրենց թագաւոր չեն գգում:

- Ինչո՞ւ:

- Որովհետեւ հայը որտեղ էլ ապրելիս լինի, թագաւորն է եր երկրի, իր հայրենիքի, թէեւ՝ շատ անգամ աղքատ թագաւոր:

- Ինչո՞ւ:

- Որովհետեւ հայը մտքով, հոգով, նոյնիսկ իր թագաւորական կենցաղով ու վարքու-բարքով, յայտնի ու անյայտ թելերով կապուած է իր հայրենիքի հետ:

- Ինչո՞ւ:

- Վերջ «ինչու»-ներին, այդպիսին է ՀԱՅԸ, այդպիսին ենք մենք:

- Եղա՞ւ: Վերջ «ինչու»-ների պատերազմին:

Տերեւների Ջրոյցը

ՆԵԼԼԻ ԵՆՈՔԵԱՆ

Ինչո՞ւ ես այդպէս դողում, չե՞ս հասկանում, որ անհանգստացնում ես մեզ: Պատկերացրո՞ւ, եթէ բոլորս միասին սկսէինք դողալ, ինչ կ'անէր մեր ծառ մայրիկը:

- Եղբայ՛ր ջան, մի՛ նեղացիր: Երբ սարերի այն կողմից քամու ձայնն ականջիս է հասնում, ակամայից սկսում եմ դողալ. գիտեմ, որ մեզ վտանգ է սպառնում:

- Իսկ դու փորձիր չվախենալ: Երբ նա իր շունչն է տարածում, դու ամուր բռնիր մայրիկի ձեռքից: Այնպէս արա, որ նրան չնկատես. վեր մի՛ նայիր, պարզապէս մի վախեցիր: Գիտես, որ մայրիկը կարող է միայն մեր փոքրիկ քոյրերին ու եղբայրներին պաշտպանել, իսկ մենք պէտք է սովորենք նրա ձեռքերն ամուր բռնել:

- Դու ասում ես քամի: Իսկ չե՞ս վախենում, երբ տանտիրոջ երեխաներն են գալիս: Գիտե՞ս, մարդիկ ավելի անողոք են, քան բնութիւնը:

- Ճիշտ ես ասում, եղբայր: Երեկ մեր տանտիրոջ երեխաներն այնպէս էին կուռում, որ քիչ էր մնում յուզմունքից ցած ընկնէի: Նկատե՞լ ես, արդէն մի քանի օր է մայրիկը շատ տխուր է. տանտէրը որոշել է մայրիկին մէկ այլ ծառով

փոխարինել, նշանակում է...

- Երանի այսօր փոթորիկ լինի եւ մենք չզգանք դաժան կացնի հարուածները: Քոյրի՛կ ջան, արի՞ քեզ ամուր գրկեմ. մեր կեանքը մեր տէրերի որոշումից է կախուած:

- Եղբայ՛ր, չէ՞ որ բնութիւնն է մեզ ծնել, իսկ ինչո՞ւ են մարդիկ որոշում մեր ճակատագիրը, - թախածոտ ձայնով նրան հարցրեց քոյրը:

- Չգիտեմ, քոյրի՛կ... Գուցէ նրանից է, որ Աստուած է բոլորիս այդպէս ստեղծել: Եւ մենք ոչինչ չենք կարող փոխել, մնում է միայն հաշտուել:

- Իսկ ինչո՞ւ է մարդկանց մի մասին բարի ստեղծել, իսկ միւսին՝ անգութ:

- Քոյրի՛կ ջան, դու ինձ այնպիսի հարցեր ես տալիս, որ անգամ մայրիկը չի կարող պատասխանել:

- Իսկ է՛ս գիտեմ գաղտնիքը, - ծիծաղկոտ աչքերը վերջինիս յառեց քոյրը: Մենք կարող ենք մեր տէրերին համեղ պտուղներ տալ, եւ նրանց սրտերը կփափկեն, կուրախանան, որ իրենց դեղձներին քաղցր պտուղներ է տալիս:

- Դէ արի՛ քնենք. առաւօտեան մայրիկին կ'ասենք մեր գաղտնիքը: Իսկ հիմա ամուր փաթաթվիր ինձ ու ոչ մի բանից մի վախեցիր:

Արցախի Հանրապետութիւնը Իրողութիւն Ե

Շարունակուած էջ 7-էն

նուրոյն է, բայց՝ անտրոհելի եւ անքակտելի Հայաստանէն: Պիտի գայ օրը, երբ պիտի միանայ մայր հայրենիքին: Չմոռնանք որ 1988-ին դարաբաղեան շարժման կարգախօսն ու մղիչ ուժը «Միացո՛ւմ, միացո՛ւմ» էր: Աւելին, 2019-ին, Ստեփանակերտի մէջ Հայաստանի Հանրապետութեան վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան իր հրապարակային ելոյթով, համահայկական խաղերու բացման առթիւ, յատկօրէն բանաձեւեց, հաստատեց եւ պնդեց՝ «Արցախը Հայաստան է եւ վերջ»...:

Արցախի Հանրապետութեան մէջ, Մարտ ամսին կատարուած նախագահական եւ խորհրդարանական ընտրութիւններէն ետք, զգալիօրէն Հայաստանի եւ Արցախի դեկլարութիւնները կը համագործակցին օրինակելի համախոհութեամբ, զիրար սատարելու ոգիով եւ ամէն խոչընդոտ միասնաբար վերացնելու հաստատականութեամբ: Թէպէտ, չարամիտ տարրեր, երբեմն կը փորձեն պղտորել ջուրերը, որոմներ ցանել չարաբար, վէճեր յարուցել շիւ եւ աթոռամոռացական հաշիւներով, բայց նախագահ Արա Յարութիւնեան եկաւ վերջ տալու նման անհեթեթութեանց: Ահա թէ ինչու, սրտանց

կ'ողջունենք Նիկոլ Փաշինեան-Արա Յարութիւնեան միասնական քայլերը, համախորհուրդ մարտավարութիւնը, հեզընթաց աշխատելաժողով եւ ուսընդուս ընթանալու վեհանք վարքագիծը:

Այսօր, երբ կը տօնախմբուի 29-րդ տարեդարձը Արցախի Հանրապետութեան, կարելի չէ չչիշել այն անմնացորդ զոհողութիւնները, որ յանձն առին հայրենի ժողովուրդին բոլոր հատուածները՝ գիտութիւններէն մինչեւ մայրեր, կամաւորներ թէ բուժքոյրեր, մտաւորականներ թէ պատանիներ, ծերունիներ թէ բանուորներ ու մշակներ: Անոնց նուիրական երազը իրականութիւն է այսօր: Անոնց թափած արիւնն ու քրտինքը պտղաբերած է ազատ ու անկախ Արցախով՝ իր անկոտորում բանակով ու ժողովուրդով:

Այս առթիւ կը խոնարհինք յիշատակին առջեւ բոլոր անոնց՝ որոնք ինկան Արցախի ազատութեան ճանապարհին: Կ'ողջունենք Արցախի բանակն ու անոր քաջարի մարտիկները՝ մաղթելով անամպ եւ խաղաղ երկինք բազում փորձութիւններէ անցած արցախահայու թեան:

Կեցցէ՛ Արցախի Հանրապետութիւնը եւ բիւր ողջոյններ անոր 29-րդ տարեդարձին:

Կեցցէ՛ Արցախի Հանրապետութիւնը եւ բիւր ողջոյններ անոր 29-րդ տարեդարձին:

Զրադաշտականութիւն (Մագդեգականութիւն)

Նկարիչ Ռաֆայելի 1509 թուականի նկար, որտեղ Զրադաշտ ու Պտղոմէոս բանավիճում էին, Զրադաշտ պահում էր աստղագարդ գունդ

ՊՕՂՈՍ ԱՐՄԵՆԱԿ ԼԱԳԻՍԵԱՆ (Շարունակուած նախորդ թիւէն)

ՄԻԱՍՏՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿՐԿՆԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Զրադաշտի ուսմունքի բացառապէս միաստուածութիւնը, ըստ երեւոյթին շփոթուել էր որոշ կրկնաստուածութեամբ: «Իմաստուն Տէր»ը (Wise Lord) ունէր հակառակորդ՝ Ահրիման (Ahriman) ու նրա չարութեան ուսմունքը: Ազատ կամքով այն ընտրած հետեւորդները նոյնպէս «չար» եղել: Այս բարոյագիտական կրկնաստուածութիւնը արմատացած եղել Զրադաշտական տիեզերաբանական սկզբունքում: Նա ուսուցանել էր, որ սկզբում երկու ոգիների մի հանդիպում եղել, որոնք ազատ եղել ընտրելու, Գաթա-ների (Gathas) օրհներգների ժողովածոյի) խօսքով, «Կեանք կամ Մահ» խօսքի լիցատակութեամբ: Այս նախատիպար ընտրութիւնը ծնունդ էր տուել Բարի ու Չար սկզբունքին:

Նախորդին համապատասխան «Բարին» արդարութեան եւ ճշմարտութեան թագաւորութիւն էր, իսկ «Չարը» ստի (Lie-Druij) թագաւորութիւն, որը բնակեցուած եղել դեւերով (daevas): Չար ոգիներով ուշագրաւ էին կանուխ ժամանակաշրջանի Հնդկա-իրանեան աստուածները: Ամէնայնդէպս, բարոյագիտական ու տիեզերական միաստուածութիւնը գերակայում էր կրկնաստուածութեանը, որովհետեւ Ահուրա Մազդան հայրն եղել երկու ոգիների էլ, միայն իրենց ընտրութեամբ ու իրենց կամքով բաժանուել երկու հակադիր սկզբունքների: «Իմաստուն Տէր»ը, Ամէշա Սպենտա-ի (amesha Spenta) հետ վերջապէս պարտութեան մատնել հակառակորդ Ահրիմանի «Չար ոգին»: Այդ պատգամը նշանակել էր, կրկնաստուածութեան սկզբունքի վերջը: Այն Զրադաշտի հիմնական կրօնական բարենորոգումն էր:

Զրադաշտի միաստուածութիւնը վճռում էր իրականացնելու նախկին խստապահանջ կրկնաստուածութեան լուծարումը: Ամէնայնդէպս, Զրադաշտից յետոյ կրկնաստուածութեան սկզբունքը աւելի ուշ ժամանակաշրջանում կրկին երեւացել: Այն կատարուել էր Ահուրա Մազդայի հաշուին, կոչուել՝ Օհրմազդ (Ohrmazd) եւ իջեցուել Զրադաշտի հակառակորդ՝ Ահրիմանի մակարդակին:

Վաղ ժամանակաշրջանի սկզբին, աշխարհը բաժանուած եղել «Բարի» ու «Չար» իշխանութիւններին: Իւրաքանչիւր մարդ այս երկուքի միջեւ պարտադրուել որոշելու իր կամքը: Նա ազատ էր ընտրելու իմաստուն Տիրոջը (Wise

Lord) կամ՝ էլ Ահրիման-ը (Ahriman): Նոյնը ճշմարիտ էր նաեւ հոգեւոր դասի համար, որոնք ըստ իրենց ընտրութեան «Բարի» կամ «Չար» էին: Մարդու ազատ կամքի որոշման կայացումից հետեւում էր, որ նա վերջապէս պատասխանատու էր իր ճակատագրի համար: «Բար»-ի արարքներով արդար անձնաւորութիւնը՝ Աշաւան (ashavan), վաստակում էր յաւիտենական վարձատրութիւն՝ անեղծութիւն ու անմահութիւն: Նա ով ընտրում էր «Սուտ»-ը, դատապարտուած էր իմաստուն Տիրոջը (Wise Lord) դատաստանով, իրեն համար կանխատեսուող թշուառ վերջով: Այդ կանխատեսումը ըստ երեւոյթին համապատասխանում էր քրիստոնէական դժոխքի պատկերին: Աւեստայի (Avesta) հաւատքից շեղում հնարաւոր չէր, երբ մարդը արդէն մի անգամ Այսպարած եղել իր որոշումը: Այսպէս, երկու աշխարհների բաժանուած թշնամական խմբեր, որոնց անդամները, ներկայացնում էին երկու պատերազմող կողմեր: «Իմաստուն Տիրոջ» կողմից հաստատուած խաշարածներ կամ հողագործ մշակներ ինքնակամ իրենց հողը ու արջառը ապրում էին սահմանուած ընկերային կարգով, իսկ «Ստի» (Lie-Druij) հետեւորդ գողամէտ վաչկատուն ցեղեր, թշնամի էին՝ երկրագործութեան առտնին տնտեսութեամբ զբաղուող ռանչպարներին, նմանը Հայաստանի «Դրացիներ»-ին: Սոյնին աւելացնում եմ, որ քրիստոնէական ուսմունքում, մի դրուագ կայ, որտեղ Ադամի եւ Եւայի որդիներից Կայենը Աստուծոյ նուիրել կենդանական ծագումով արտադրանք, իսկ Աբելը երկրագործական ծագումով արտադրանք: Աստուած առաւել հաւանել էր Աբելի նուէրը: Վրդովել էր Կայեն, սպանել եղբայր Աբելին, դառնալով մարդկութեան առաջին եղբայրասպան-մարդասպանը: Այս մէջբերումը նման է վերոգրեալին, երեւի մեր դարու մարդասպաններ, յափշտակիչներ նման էին վերոգրեալ ցեղի հետեւորդներին, Պէպո-ի երգած «խալխի դատած հաց ուտողներ»-ին: Գերմանացի Լեփսոս Էնվէրի հետ հանդիպման վերջին յուզախառն նրան կանչել՝ եթէ ապագային հարցնեն քեզ ո՞ւր է Աբել եղբայրդ, ինչ պիտի պատասխանես... լուել էր անարգը...:

ՎԱՆՃԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՎԵՐՉԻՆ ԴԱՍԱՍԱՆ

Վաղ անցեալի օրհներգներ, տարեղ, շարականներ (Gathas) որոնցից շատերը յօրինուած էին Զրադաշտի կողմից: Այնտեղ ներբեռնուած էին վախճանաբանական

խորհրդածութիւններ: Նրանց գրեթէ իւրաքանչիւր հատուածում կար որոշ մէջբերումներ մարդու յետ կեանքի ճակատագրի մասին: Այնտեղ արտայայտուած իւրաքանչիւր խօսք, մտածմունք եղել մարդու յետ մահու «Գոյութիւն» առեղծուածի մասին: Մարդու կեանքի երկրային վիճակը կապուած էր այն կողմի վիճակի հետ, որտեղ «Իմաստուն Տէր»ը պիտի վարձատրէր «բարի» գործերը, խօսքը, մտածումները եւ պատժէր յոռին: «Բարի»-ն կատարելու դրդապատճառը թւում է լինել Զրադաշտի մխրայում-պատգամում ամենայնուժեղ պիտանին, մատչելին:

Մահից յետոյ մարդու հոգին պիտի անցնէր Ռիգուայթր-Սինուան (Requiter-Cinvan) կամուրջի վրայով, որը ամէն մարդ մտապատկերում էր սպասումով, վիշտով ու սարսափով: Ահուրա Մազդայի կողմից կատարուած դատաստանից յետոյ «Բարի»-ն մնում է յաւիտենական հրճուանքի ու լոյսի թագաւորութիւնում, «Չար»-ը ճամբում սարսփի ու մթութեան շրջաններ: Այնուամենայնիւ Զրադաշտը գնում դրանից անդին, ծանուցանելով տեսանելի աշխարհի վերջնական փուլը՝ «Արարչագործութեան վերջին պտոյտքը»: Այս վերջին փուլում Ահրիմանը պիտի ոչնչացուի եւ աշխարհը հրաշալի կերպով պիտի վերանորոգուի ու բնակեցուի «Բար»-ու կողմից, որոնք պիտի ապրեն դրախտային երջանկութեամբ:

Զրադաշտականութեան վաղ ուսմունքը ուսուցանում էր մահացածների յարութիւնը, մի ուսմունք, որի համար որոշ հիմքեր կարելի է գտնել օրհներգների տաղերում, շարականներում: Հանգուցեալների յարութիւն առնելը, աշխարհի վերանորոգմանը շնորհուած վերջին իրագործումն է՝ «Իմաստուն Տէր»-ի հետեւորդներին:

ԶՐԱԿԱՇՏԻ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Օրհներգների ժողովածոյներում, Գաթա ներում (Gathas), Զրադաշտը մարդկային էակի դրութիւնը դիտում էր որպէս ճշմարտութեան (asa) եւ ստի (drui) միջեւ իմացական պայքար: Զրադաշտականութեան գլխաւոր մտապատկեր ճշմարտութիւնը, Ահուրա Մազդա-ն, Զրադաշտականութեան ամբողջ վարդապետութեան հիմնադրութիւնն է: Այն ճշմարտութիւնն է (asa), «Գոյ»-ի (գոյութիւն ունեցողի) եւ ազատ կամքի վիճակի: Այն, Զրադաշտի կրօնական փիլիսոփայութեան մեծագոյն նպաստն է: Ըստ նրան, մարդկութեան նպատակը, բոլոր ուրիշ արարչութիւնների նման, մարդու համար ճշմարտութիւն պահելն է: Այն, կեանքում մարդու գործունեայ մասնակցութիւնը արդիւնաւէտ դարձնող խոհերն, արարքներն են:

Զրադաշտեան փիլիսոփայութեան տարրերը արեւմուտք եմ մուտք գործել հրէականութեան ու միջին պղատոնականութեան ազդեցութեան միջոցով: Այն ճանաչուել է փիլիսոփայութեան զարգացման վաղ անցեալի գլխաւոր իրադարձութիւնը: Յունական դասական փիլիսոփայութեան շարքում Հերաքլիտուսը յաճախ վկայակոչուած է որպէս Զրադաշտի խորհրդածութիւնից ոգեշնչողը: Ժամանակակից Զրադաշտեանները յաճախ մտտնանշում են Զրադաշտի փիլիսոփայութեան եւ Սպինոզայի փիլիսոփայութեան (Spinoza) գաղափարների իրարում առնչութիւնը: Նա շատ ազդեցիկ եղել:

Զրադաշտը, այն տարածքում որտեղ քարոզել էր, իր քարոզչութիւններին հակադրուել էին քաղաքացիական ու կրօնական իշխանութիւններ: Թէեւ յայտնի չէ, այդ իշխանութիւնները իր հայրենի երկրի շրջանից, թէ խորագծի շրջանից էին:

Վստահ, Ահուրա Մազդայի կողմից իրեն ցուցաբերուած ճշմարտութեամբ, Զրադաշտը չէր տապալել վաղ իրանի բազմաստուածութեան հաւատքը, ամենայնդէպս Ահուրա Մազդա-յին դրել արդարութեան թագաւորութեան կեդրոնում, որը խոստանում էր անմահութիւն, մահուանից յետոյ յարութիւն առնել, երանութիւն ու երջանկութիւն շնորհել: Գոյութիւն ունեցող սոցիալ-տնտեսական արժէքների հիման վրայ փորձել էր բարեկարգել վաղ իրանեան հաւատքը: Զրադաշտի քարոզչութիւնը սկզբում նրանց կողմից դիմադրութեան հանդիպել որոնց կոչել էր «Ստի» հետեւորդ Դրեգւանտներ (Dregvant):

Ահուրա Մազդա, անմահութեան բարերարն էր: Զրադաշտի ուսուցումը կեդրոնացած էր Ահուրա Մազդայի սկզբունքի վրայ, որը բարձրագոյն Աստուածն էր եւ միայն նա արժանի պաշտամունքի: Գաթա-ների սուրբ գրութիւնների ժողովածոյի համաձայն նա արարիչն էր դրախտի ու երկրի եւ նիւթական ու հոգեւոր աշխարհի: Նա աղբիւրն էր լոյսի եւ նրա փոխաշորդականութեան, գերագոյն օրհնագիրը, բնութեան կեդրոնը, ինչպէս նաեւ բարոյական կանոնների ու ամբողջ աշխարհի դատաւորը: Բազմաստուածութեան տեսակը գտնուում էր նաեւ հնդկական Վեդա-ներում (Rig Veda), ունենալով նոյն կրօնական հեղուկարը, ինչպէս Գաթա-ներում էր: Նա չէր լիցատակել իրական աստուածութիւն, որը իբր կը բաժանէր Ահուրա Մազդայի իշխանութիւնը: Աւելացնում եմ, Անահիտ Դիցուհին հայերի մայրն էր, իրենց դիցաբանութեան երրորդութեան մասը, այն չէր կարող իրանահնդկական լինել, որոնց հաւատքներում իրական աստուածութիւն չկար:

Ահուրա Մազդա-ն շրջապատուած էր վեց կամ եօթը գոյացութիւններով, որը յետագայի Աւեստայում անուանուել Ամէշա-Սպանտա (amesha-spantas)՝ «Անմահների բարերարներ»: Այդ անունները յաճախ պատահում են Գաթա-ներում, որոնք բնութագրել էին Զրադաշտի խոհերը ու աստուծոյ մտապատկերը: Գաթա-ների բառերով Ահուրա Մազդա-ն հայրն էր Սուրբ Հոգու (Spenta Mainyu), Արդարութեան ու ճշմարտութեան (Asha Vahishta) Իրաւացի Մտածողութեան, (Vohu Manah) եւ Բարեպաշտութեան (Spenta Armaiti):

Այս խմբի այլ երեք էՌԻԹԻԻՆ-ները հաստատում են անձնաւորելու Ահուրա Մազդա-յին վերոգորուած որակները, որոնք Յանկալի իշխանութիւն էին (Khshathra Vairyu), Օգտաւետութիւն (Haurvatat) եւ Անմահութիւն (Amertat): Չի բացառուում, որ նրանք նոյնպէս Ահուրա Մազդա-յի արարածներն էին: Այդ հակների բարի որակներին նոյնպէս տիրանում էին Ահուրա Մազդա-յի հետեւորդները:

Այդ նշանակում էր, որ աստուածները եւ մարդկութիւնը կապուած էին ըմբռնելու նոյն բարոյական սկզբունքները: Եթէ անմահութեան բարերարը ցոյց էր տա-

Ազգերու Լիկա. Սպանիան Յաղթեց Ուկրաինային՝ 4:0, Գերմանիան Միաւորներ Կորցրեց, Օրուա Բոլոր Արդիւնքները

Ֆուտպոլի ՈւեֆԱ-ի Ազգերու Լիգայի Ա. դասակարգի չորրորդ խմբակի երկրորդ շրջանի մրցումներուն գծով Սպանիոյ հաւաքական ընդունեց Ուկրաինոյ ազգային խումբին եւ առաւելութեան հասաւ 4:0 հաշուով:

Սպանիոյ հաւաքականը 4 միաւորով կը գլխաւորէ մրցաշարային աղիւսակը, Ուքրանիան երկրորդն է՝ 3 միաւորով:

Գերմանիոյ հաւաքականը հիւրընկալուեցաւ Զուիցերիոյ կողմէ ու բաւարարուեցաւ ոչ ոքի արդիւնքով՝ 1:1: Գերմանիան 2 միաւորով երրորդ տեղը կը զբաւէ, Զուիցերիան կ'եզրափակէ աղիւսակը՝ 1 միաւորով:

Միւս խաղերուն արձանագրուեցան հետեւեալ արդիւնքները.

- Բ. Դասակարգ երրորդ խմբակ
- Սերբիա - Թուրքիա՝ 0:0
- Հունգարիա - Ռուսաստան՝ 2:3
- Չորրորդ խմբակ
- Իռլանդիա - Ֆինլանդիա՝ 0:1
- Ուելս - Պոլկարիա՝ 1:0
- Գ. Դասակարգ երրորդ խմբակ
- Քոսովօ - Յունաստան՝ 1:2
- Սլովենիա - Մոլդովա՝ 1:0
- Դ. Դասակարգ
- Առաջին խմբակ
- Մալթա - Լատվիա՝ 1:1
- Անդորրա - Ֆարերեան կղզիներ՝ 0:1

Լիոնել Մեսին Յայտարարած Է, Որ Չի Յեռանար Կատալոնական Ակումբէն

«Պարսելոնայի» արժենթինացի յարձակող Լիոնել Մեսին յայտարարած է, որ չի հեռանար կատալոնական ակումբէն, քանի որ այդ հնարաւորութիւնն իրեն չեն տուած:

«Ես դժգոհ էի եւ կը ցանկայի հեռանալ: Ինձ թոյլ չտուին: Ակումբի նախագահը յայտնեց, որ միայն 700 միլիոն եւրօ վճարելու պարագային կարող եմ հեռանալ:

Կը մնամ, որպէսզի չյայտնուիմ դատերու մէջ: Ես երբեք չեմ երդար դատարան «Պարսելոնայի» դէմ, քանի որ ես կը սիրեմ այս ակումբը, որ տուած է ինձի ամէն ինչ:

Երբ ընտանիքիս յայտնեցի Պարսելոնայէն հեռանալու ցանկանութեան մասին, անոնք արտասուեցան:

Բայց ես դէպի առաջ կը նայի: Ես կը ցանկամ խաղալ ամենաբարձր մակարդակի վրայ, նուաճել տիտղոսներ, մրցունակ ըլլալ Ախոյեաններու լիգայի մէջ», - Մեսիի խօսքը կը մէջբերէ Goal.com-ը:

Մեսիի պայմանագիրը «Պարսելոնայի» հետ նախատեսուած է մինչեւ յաջորդ մրցաշրջանի աւարտը:

Լուիս Սուարէսն Ընդունած Է «Եուվենտուսի» Առաջարկը

«Պարսելոնայի» ուրուրգուացի յարձակող Լուիս Սուարէսը համաձայնութեան եկած է Իտալիոյ ախոյեան «Եուվենտուսի» հետ՝ ընդունելով թուրինեան խումբի առաջարկը:

«Եուվենտուսը» Լուիս Սուարէսին առաջարկած է 3 տարուայ պայմանագիր՝ տարեկան 10 միլիոն եւրօ աշխատավարձով: «Պարսելոնայի» Սուարէսի աշխատավարձը կը կազմէր տարեկան 15 միլիոն եւրօ:

Այժմ պէտք է համաձայնութեան հասնին ակումբները: Transfermarkt-ը 33-ամեայ ֆուտպոլիստի փոխադրումը կը գնահատէ 28 միլիոն եւրօ:

Լուիս Սուարէսը 2014-ին «Լիւքսմբուրգի» «Պարսելոնա» տեղափոխուած էր 82 միլիոն եւրօով:

Թոքիոյի Օլիմպիական Խաղերը Անպայման Կը Կայանան

Կորոնավիրուսը չազդեր Թոքիոյի Օլիմպիական Խաղերու անցկացման վրայ: Այդ մասին յայտարարած է Միջազգային Օլիմպիական Կոմիտէի (ՄՕԿ) փոխնախագահ Ճոն Գոուլթը:

«Օլիմպիական Խաղերը անպայման կ'անցկացուին, ըլլայ դա կորոնաճահրով կամ առանց անոր: Խաղերը կը սկսին յաջորդ տարուայ Յուլիսի 23-ին: Այս կ'ըլլայ ամենամեծ յաղթանակը COVID-19-ի նկատմամբ:

Այժմ անհրաժեշտ է դիտարկել բոլոր այն հակաքայլերը, որոնք կը պահանջուին խաղերը անցկացնելու համար: Որոշ երկրներ այդ ժամանակ հաւանաբար կը վերահսկեն կորոնաժահրի հետ կապուած իրավիճակը, միւսները՝ ոչ: Բնականաբար, մարզիկները ժամանելու են աշխարհի տարբեր երկրներէն, ուստի կազմակերպիչները արդէն հիմա կանգնած են բազմաթիւ խնդիրներու առջեւ», - ՄՕԿ-ի փոխնախագահի խօսքերը մէջբերած է AFP գործակալութիւնը:

Ազգերու Լիկա. Դայաստանի Առաջին Յաղթանակը

Ֆուտպոլի Հայաստանի ազգային հաւաքական առաջին յաղթանակը արձանագրեց Ազգերու Լիգայի Գ. դասակարգի երկրորդ խմբակէն ներս:

Երկրորդ շրջանի խաղերուն գծով հայկական թիմը Երեւանի Վազգէն Սարգսեանի անուան «Հանրապետական» մարզադաշտին վրայ ընդունեց Էստոնիայի հաւաքականին եւ վստահ յաղթանակ տարաւ 2:0 հաշուով:

Սպանացի անուանի մասնագէտ Խոակին Կապառուսի առաջին յաղթանակն էր այս՝ Հայաստանի հաւաքականի գլխաւոր մարզիչի պաշտօնին վրայ:

Առաջին շրջանի խաղին Հայաստան հիւրընկալուեցաւ Հիւսիսային Մակեդոնիայէն եւ պարտութիւն կրեց 1:2 հաշուով:

Սպանացի Խոակին Կապառուսի ղեկավարած խումբը կոլբաց թողեց 5-րդ րոպէին: Խումբի աւագ, պաշտպան Վարազդատ Հարոյեանի խախտումէն յետոյ 5-րդ րոպէին 11 մեթրանոց նշանակուեցաւ Հայաստանի հաւաքականի մէջ նորամուտը նշող Դաւիթ Յուրչենկոյի պաշտպանած դարպասին: Կոլի հեղինակ դարձաւ յարձակող Էգգիեան Ալիոսկին:

36-րդ րոպէին սեփական տուգանային հրապարակին մէջ կանոնները խախտեց պաշտպան Յովհաննէս Համբարձումեանը: 11 մեթրանոցն արդիւնաւէտ իրացրեց յարձակող Իլիյա Նեստորովսկին:

Երկրորդ խաղակէսն աւելի ակտիւ սկսեցին Հայաստանի հաւաքականի ֆուտպոլիստները, որոնք մի քանի գրոհ կազմակերպեցին, սակայն գրաւել մրցակցի դարպասը չկարողացան:

Աւելացուած չորրորդ րոպէին կանոնները խախտեցին Բալեկեանի նկատմամբ: Բարսեղեանը դիպուկ իրացրեց 11 մեթրանոցը:

Յիշեցնենք, որ երկրորդ խումբին մէջ ընդգրկուած են նաեւ Էսթոնիայի եւ Վրաստանի հաւաքականները:

Forbes. Մարգաշխարհի 5 Ներկայացուցիչ Ընդգրկուած Է Ամենաբարձր Վարձատրուող Յայտնի Մարդկանց Ցուցակին

Հարուստ տղամարդկանց վարկանիշի մէջ, որ ընդգրկուած են երգիչներ, արուեստագէտներ, դերասաններ, մարզիկներ, հեռուստահաղորդավարներ, ռեփեր Քանյէ Ուեսթըրը գլխաւորեցած է առաջին տեղը՝ 170 միլիոն եւրօ եկամուտով:

Երկրորդ տեղը գոլիցերիացի թենիսիստ Ռոջեր Ֆեդերերն է, որ վաստակած է 106,3 միլիոն տոլար, երրորդը՝ «Եուվենտուսի» յարձակող Կրիշտիանու Ռոնալդուն (105 միլիոն տոլար), չորրորդը՝ «Պարսելոնայի» խաղցող Լիոնել Մեսսին (104 միլիոն տոլար): Հինգերորդ տեղը բաժին հասած է դերասան եւ ռեժիսոր Թայլըր Փերիին (97 միլիոն տոլար):

Յաջորդը ՊՍԺ-ի յարձակող Նեյմարն է (95,5 միլիոն տոլար), շուտեմէ Հովարդ Ստերնը (90 միլիոն տոլար), NBA-ի աստղ Լեբրոն Ջեյմսը (88,2 միլիոն տոլար) եւ դերասան Տուսին Ճոնսընը (87,5 միլիոն տոլար): Լաւագոյն տասնեակը կ'եզրափակէ հասարակական գործիչ եւ քաղաքական մեկնաբան Ռաշ Լիմբոն (85 միլիոն տոլար):

Յիշեցնենք, որ Թոքիոյի ամառային օլիմպիական Խաղերը պէտք է կայանային այս տարուայ ամբարնը, սակայն կորոնաժահրի համաճարակի պատճառով յետաձգուեցան:

ՄՕԿ-ի նոր որոշմամբ խաղերը պէտք է տեղի ունենան 2021 թուականի Յուլիսի 23-էն Օգոստոսի 8-ը:

Ջրադաշտականութիւն

Շարունակուած էջ 17-էն

լիս աստուածութեան գործը՝ միեւնոյն ատէն հաստատում հետեւորդների հետ կապը:

«Իմաստուն Տէր»-երի (Wise Lords) այնուհետեւ Ահուրա Մազդա-յի աշխարհները եւ նրանց հետեւորդները՝ Աշատա (Ashata) միանում իրարու: Այն, Շրադաշտի յետնեալ կերպարանքն է ցոյց տալիս: Իշխանութիւն (Kshathra) մտապատկերը, որին ընկերակցում էր «Յանկալի» ածականը, տակաւին գալու թագաւորութիւնն է:

Գրում եմ Ջրադաշտի մասին, որպէս հին դարերի մի հսկայ անհատականութիւն, որի արարած իմաստութեանը դեռեւս հաւատք ընծայողների հաւաքականութիւններ կան իրանում եւ այլուր, որոնց հետեւորդները այնտեղ համայնք են համարուում: Այն առնչուել էր նաեւ արմինների հին հաւատքի եւ Արմինայի ու Իրանի պատմական յարաբերութիւնների հետ: Կոիւ տուին գերագանցապէս գիտուած մի բանակի դէմ, պարտուեցին, սակայն նրանից երեսուն տարիներ յետոյ Վասանանց ազգային շարժումով յաղթանակեցին, իրանը հրաժարուեց Հայաստանին պարտադրել Ջրահա-դաշտական հաւատքը: Այս գրութիւնը Ջրադաշտականութեան մասին համառօտ պատում է, առանց այդ տեսութեան մեկնաբանութեան: Հայաստանում մշակոյթի աւելումով, դժուար է իրանի պատմական աղբիւրներում առնչութիւններ գտնել նրանց հաւատքի ու հայոց հին հաւատքի միջեւ: Ես, գրադաշտականութիւնը փառաբանելու համար չէր, որ այս թարգմանութիւնը կատարեցի, պարզապէս հին դարերի մշակոյթի պատում է այն ...: Ճշմարտութիւնը դաւանել:

ՋՐԱԴԱՇՏԸ ԵՒ ԱՍՏՂԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԱՍՏՂԱԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
Եւրոպացիների կողմից Ջրադաշտը պատկերելու ամենանշանաւորներից է «Աթէնքի Դպրոցի» 1509 թուականի Ռաֆայելի գծած պատկերը, որտեղ Ջրադաշտը եւ Պտղոմէոսը (Ptolemy) բանավիճում են՝

ԱՂԱՆԴԱՄՈՂՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒՄ

Ջրադաշտը (Zarathushtra) արգելել էր Ահրիմանի (Ahriman) պատուին կատարուած բոլոր գոհաբերութիւնները: Դեւերը (daevas), նախագահողաշտական ժամանակներից սկսած այլասերուել էին չարակամ աստուածութիւնների: Կրօնական գերակայ ծէսերի սովորութիւնների կատարման ատէն, Ջրադաշտը գտել էր, որ արջաուի գոհաբերութեան կիրառութիւնը, նոր ժամանակների մատաղի օրհնութեան կատարում, միացած գինովութիւն առաջացնող խմիչքների գործածութեան հետ (Haoma), պատճառել էր բազմասկան չափազանգութիւններ, գինարբուք:

Ջրադաշտը, իր բարեկարգումներում ամբողջապէս չէր ջնջել կենդանիների գոհաբերութեան ծէսը,

միայն ջնջել էր նրան ուղեկցող բազմասկան խնճոքների ու գինովցնող խմիչքների օգտագործման արարողութիւնների կատարումը: Արջաուի գոհաբերութեան կիրառումը (Haoma) համարել էր որպէս խորհրդանշական մի ընծայի նուիրում, որը կարող էր բազմապիսի լինել նաեւ չգինովցնող խմիչքներից: Ջրադաշտը պահպանել էր կրակի նախկին պաշտամունքը: Այդ պաշտամունքի տարբեր արարողութիւնները հետագայում ծաւալուել էին մոգերի քահանայական կարգի կողմից շնորհուած կանոններով: Կրակի կեղրոնը եղել «Կրակի Տաճար»-ում: Մոգերի քահանայական ծառայութեան համար սահմանուել էր կանոն «Տաճարում մշտնջենական կրակի բոցի պահպանում»-ը:

ՎԱՆՃԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ: ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՏԱՍԱՆ

Վաղ անցեալի օրհներգներ, տաղեր, շարականներ (Gathas) որոնցից շատերը յորինուած էին Ջրադաշտի կողմից: Այնտեղ ներբեռնուած էին վախճանաբանական խորհրդածութիւններ: Նրանց գրեթէ իւրաքանչիւր հատուածում կային որոշ մէջբերումներ մարդու յետ կեանքի ճակատագրի մասին: Այնտեղ արտայայտուած մտածմունքներից եղել նաեւ մարդու յետ մահու «Գոյութիւն» առեղծուածի մասին: Մարդու կեանքի երկրային վիճակը կապուած էր այն կողմի վիճակի հետ, որտեղ «Իմաստուն Տէր»ը պիտի վարձատրէր «բարի» գործերը, խօսքը, մտածումները եւ պատժէր յոռին: «Բարի»-ն կատարելու դրդապատճառը թուում է լինել Ջրադաշտի պատգամի ամենայ պիտանին, մատչելին: Մահից յետոյ մարդու հոգին պիտի անցնէր Ռիգուայթր-Սինուան (Requiter-Cinvan) կամուրջի վրայով, որը ամէն մարդ մտապատկերում էր սպասումով, վիշտով ու սարսափով: Ահուրա Մազդա-յի կողմից կատարուած դատաստանից յետոյ «Բարի»-ն մնում էր յաւիտենական հրճուանքի ու լոյսի թագաւորութիւնում, «Չար»-ը ճամբում սարսափ ու մթութեան շրջաններ: Այնուամենայնիւ Ջրադաշտը գնում նրանից անդին, ծանուցանելով տեսանելի աշխարհի վերջնական փուլը՝ «Արարչագործութեան վերջին պտուղը»: Այս վերջին փուլում Ահրիմանը պիտի ոչնչացէր, աշխարհը հրաշալի կերպով պիտի վերանորոգուէր ու բնակեցուէր «Բարի»-ի կողմից, որոնք պիտի ապրէին դրախտային երջանկութեամբ:

Ջրադաշտականութեան վաղ ուսմունքը ուսուցանում էր մահացածների յարութիւնը, մի ուսմունք, որի համար որոշ հիմքեր կարելի է գտնել օրհներգների տաղերում, շարականներում: Հանգուցեանքների յարութիւն առնելը, աշխարհի վերանորոգմանը շնորհուած վերջին իրագործումն էր շնորհուած՝ «Իմաստուն Տէր»-ի հետեւորդներին:

Հին ԴԱՐԵՐԻ ԴԱՍԱԿԱՆ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԻՒՆԸ
Յոյները հասկացել էին, որ

Ջրադաշտը մարգարէն ու հիմնադիրն էր իրանեան ժողովուրդների հաւատքի: Նոյնը հաւաստել էին Պլուտարքոսը (Plutarch), Դիօգինեսը (Diogenes) եւ Ագատիասը (Agathias): Նրանք, Ջրադաշտին անդրադարձել էին իրենց դարաշրջանից առաջ ականդուած պատմաների հետքերով: Նրան համարել էին Բակտիայցի (Bactea) կամ Բաբելոնացի (Babilon) եւ նաեւ այնտեղի ուսուցիչ: «Նոր Պիթագորեան» (Neopythagorean) գիտնական լինելու համար մատնանշել էին նրա ժամանակաշրջանում գիտութեան նահանջը:

Այնուամենայնիւ, առաւելապէս կարեւորը Ջրադաշտի նկարն էր, նրան համարելու համար կախարդ աստղագէտ ու նաեւ հիմնադիրը աստղագիտութեան ու մոգութեան: Այդ նկարից էր ծագել նրան վերագրուած գանգուածային գրական երկերի ստեղծումը: Այն շրջաբերուել էր Միջերկրական ծովի շրջանի երկրներում, ք.ա. երրորդ դարից մինչեւ հին դարերի վերջը ու դեռ նրանից այն կողմը: Յոյները նրան համարել էին լինելու լաւագոյնը, որպէս տարաշխարհիկ իմաստութեան անձնաւորութիւն:

Այդ գրականութեան լեզուն առաւելաբար Յունարէն էր, թէպէտեւ տարբեր ժամանակի հանգրուաններում նաեւ Արամէէրէն (Aramaic), Ղպտի (Coptic) եւ Լատիներէն (Latin) լեզուներով: Նրա գրի կերպարը (Matrix) նոյնպէս Հելլենիստական էր (Hellenistic): Նրան վերագրուած գրականութեան քաղաքական ու մշակոյթային կառուցուածքը, ուրիշ ազգերից էր փոխարուած: Ջրադաշտը պարական մոգերը այն չէին յորինել:

Մոգերի ուսմունքը գոլգորդուել էր յունական մոգութեան հետ, Ջրադաշտն էլ նաեւ հակուել էր փոխակերպուելու մոգ-ի: Առաջին դարի անուանի մոգ Պլինի-ն (Pliny) Ջրադաշտին համարել էր մոգութեան հիմնադիր: Այնտանքի բաժանման սկզբունքի համաձայն, Ջրադաշտին ազատել էին հռովմէական, յունական աշխարհներում նախկին դարերի արուեստների ցուցադրութեան առաջնորդի պատասխանատուութիւնից: Այդ տարակուսելի պատիւը իրականում պատկանել առասպելական մոգ Օստանէս-ին (Ostanes): Նրան վերագրուել մոգական կեղծաթղ գրականութեան յորինումը:

S. Խաղ Արքեպիսկոպոս Աջապահեան

Շարունակուած էջ 15-էն

հանդիպումներու ընթացքին յատուկ յարգանք կ'ընծայէր Խաղ Արքեպիսկոպոսին, գինք նկատելով «Չեմ պաշտպանը Մայր Աթոռի Հայրապետութեան հեղինակութեան, Հայ Եկեղեցու միութեան եւ անբաժանելիութեան սկզբունքին»: Նոյն տարուոյ Մարտ 22 թուականի նամակով վեհափառ Կաթողիկոսը համակրանք եւ յարգանք կը յայտնէր նախկին Տեղապահ Խաղ Արքեպիսկոպոսին երբ կը գրէր՝ «Կը գնահատենք Ձեր ուղիղ կեցուածքը

Թէեւ Պլինի (Pliny) Ջրադաշտին համարում էր մոգութեան ստեղծողը, սակայն հռովմէացիները նրան չէին կամեցել կոչելու՝ «Մոգական Անձ» (Magician's Persona): Վաղ ժամանակ ատէն ոչ կարեւոր համարուած մոգութեան ուսմունքը՝ վերագրուել էր Ջրադաշտին: Իր ատենին, աստղագիտութեան հետ առնչուած կարեւոր մէկ իրողութիւն նրա անունով չի շատակուել: Նրան նուիրուած աստղի գոհաբերութեան հետ, յոյների դատողութեամբ Ջրադաշտի անձը միեւնոյն ատէն նոյնացուել անհատի պաշտամունքի նուիրման հետ, նոյնիսկ իրական աստղ համարուելու վկայութեան հետ: Ջրադաշտի մասին նման մտքեր երեւացել էին նաեւ վաղ քրիստոնէական գրականութեան երկերում, սկսելով Կլեմենտին Հոմիլի-ից (Clementine Homily), որը գուգահեռաւանդութիւնների շարքով Նեմրոդի (Nemrod) հետ Ջրադաշտին նոյնացրել որպէս աստղագիտութեան հիմնադիր, նոյնիսկ որպէս փայլատակող աստղ: Այլ տեղութիւններով Նեմրոդ մահացել էր կայծակահարութեամբ, պարսիկների կողմից յետ մահու աստուածացուել: Աստղագիտութեան հետ Ջրադաշտին գուգորդուել երկրորդ ու առաւել լուրջ իրողութիւնը շրջանառուած այն տեղեկութիւններն էին, որ Ջրադաշտը Բաբելոնացի եղել: Յունականի փոխակերպուած Ջրադաշտի անունը (Zoroaster-zaradas-zaratos) Ջորոաստր-Ջարադաս-Ջարատոս-ի, այնպէս նաեւ ըստ Բիդէսի 'ու, Կումօնտ-ի (Bides, Cumont) Ջրադաշտի սեմական անուան նմանութիւնները հաստատում էին, որ Ջրադաշտը Բաբելոնացի էր: Փիթակորասի (Pythocor) մասին եղած մի աւանդութեան համաձայն «Մաթեմատիկոս»-ը Բաբելոնում ուսանել էր Ջրադաշտի հետ: Աստղագէտ Լիդոսը (Lydos) «Եօթ օրեայ շաբաթ»-ի ստեղծումը վերագրել էր Ջրադաշտի Բաբելոնեան շրջանին, այդ ատէն յայտնի եղել, որ արեւի շուրջը միայն Եօթը մոյորակներ շրջան անում: Սուդաս-ի (Suda's) հրատարակած աստղագիտութեան գրքի մի ենթավերնագրում նշել էր, որ բաբելոնացիները Ջրադաշտից էին սովորել աստղագիտութիւնը:

(Շարունակելի 2)

Յաւակցական
Գալուստ Մկրտչեանի մահուան տիւրը աւիթով «Մասիս»ի վարչութիւնն ու անձնակազմը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի համայն հարազատներուն եւ պարագաներուն, յատկապէս զակիրն՝ Արնօ Մկրտչեանին եւ ընտանիքին:

ՎԱՐՁՈՒ ՄՐԱԸ
ՓԱՍՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ԸՈԳԻ ԸԱՄԱՐ)
ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹԵՆԵՐՈՒ ԸԱՄԱՐ
1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104
(626) 797-7680

Ժամկետը լրանում է: Լրացրու 2020 մարդահամարի հարցաթերթիկն այսօր:

Քո պատասխանները կօգնեն որոշելու, թե ուր պետք է հատկացվեն առողջապահության, արտակարգի իրավիճակների ծառայությունների և կրթության համար նախատեսված միլիարդավոր դոլարներն ամեն տարի՝ հաջորդ տաս տարվա ընթացքում: Եթե չես լրացրել մարդահամարի հարցաթերթը, ապա հաշվառողը կմոտենա քեզ օգնելու համար՝ դիմակ կրելով և հետևելով տեղական կանոնակարգերին, որպեսզի ապահովի յուրաքանչյուրի անվտանգությունը:
**Մարդահամարի հարցաթերթը առցանց լրացնելու կամ փոստով այն ուղարկելու համար դեռ ժամանակ կա:
 Իմացիր ավելին 2020census.gov/hy կայքից:**

2020CENSUS.GOV/hy

Վճարված է ԱՄՆ-ի Մարդահամարի Բյուրոյի կողմից

**Shape
your future
START HERE >**

United States®
**Census
2020**